

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
16.	คุณยอดสัมพันธ์ ผิวทน	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 13	45/1 หมู่ 13 ตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	081-1653329
17.	คุณณอม มโนะเส้า	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 14	หมู่ 14 ตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	087-9955231
18.	คุณศรีไว ยาวะ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 15	หมู่ 15 ตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	-
19.	คุณประทีป จินะเป็งกาศ	ประธานสภาตำบล	อบต.ทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	-
20.	คุณธิวั ดากาศ	รองนายก อบต.ทาสบเส้า	อบต.ทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	-
21.	คุณทศ เสาวภาณี	กำนันตำบลทาทุ่งหลวง	ตำบลทาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	089-5542758
22.	คุณบุญเลง ดิจิตกาศ	นายกอบต.ทาทุ่งหลวง	ตำบลทาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	081-9521747
23.	คุณบวร เจตชะวะ	ส.อบต.ทาทุ่งหลวง	หมู่ 5 ตำบลทาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	084-1742377
24.	คุณโผด คำวงษา	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1	หมู่ 1 ตำบลทาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	081-0335607
25.	คุณพันธ์ ดิบบาศ	ส.อบต.ทาทุ่งหลวง หมู่ 1	หมู่ 1 ตำบลทาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	084-6139584
26.	คุณสุเทพ ปัญญาภาศ	กำนันตำบลทากาศ	ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	081-2884617
27.	คุณดำรง จินะภาศ	นายก อบต.ทากาศ	อบต.ทากาศ ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	081-7247327
28.	คุณสมศักดิ์ แสนแก้วกาศ	ผู้ใหญ่บ้าน	หมู่ 4 ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	087-9774332
29.	คุณอุดม สมากาศ	ผู้ใหญ่บ้าน	หมู่ที่ 5 ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	086-1971807
30.	คุณพิรุณ จอมพฤกษ์	กำนันตำบลทาชุมเงิน	ตำบลทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	081-7064972
31.	คุณสมพร อุจะนำ	นายก อบต.ทาชุมเงิน	อบต.ทาชุมเงิน ตำบลทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	086-1914571
32.	คุณอาวุธ หวันกาศ	-	หมู่ 1 ตำบลทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	081-7960675
33.	คุณปวง ปวนกาศ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2	หมู่ 2 ตำบลทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	081-2892123

ที่	ชื่อ -สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
34.	คุณปิ่นแก้ว รัตนมณี	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 11	หมู่ 11 ตำบลทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	089-7566151
35.	คุณปรีชา อุ่นนาศ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 7	หมู่ 7 ตำบลทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	085-7119249
36.	คุณดวงคำ ธิกาศ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 3	หมู่ 3 ตำบลทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	086-1805840
37.	คุณสัมพรณ รินกาศ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 10	หมู่ 10 ตำบลทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	084-6141674

ประวัติหัวหน้าโครงการ

ชื่อ นายทศ เสาวภาณี

วันเดือนปีเกิด วันที่ 31 ตุลาคม 2504

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 2 ตำบลทาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

การศึกษา จบการศึกษาระดับประถมศึกษามัธยม และวิชาชีพครู (ปม.วส.)

อาชีพ ค้าขาย

ประวัติการทำงาน

ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2549

ได้รับการแต่งตั้งเป็นกำนันตำบลทาทุ่งหลวง เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2549

ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน

- กำนันตำบลทาทุ่งหลวง
- ประธานอาสาสมัครคุมประพฤติ อำเภอแม่ทา
- ประธานเครือข่ายยุติธรรมชุมชน อำเภอแม่ทา
- ประธานอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอแม่ทา
- ประธานเครือข่ายลุ่มน้ำทาตอนกลาง

ภาคผนวก

ข้อมูลพื้นฐานชุมชนลุ่มน้ำแม่ทาตอนกลาง

ข้อมูลทั่วไป

สภาพทั่วไปของกลุ่มน้ำแม่ทา เป็นลุ่มน้ำที่มีพื้นที่รองรับน้ำอยู่ในเขตพื้นที่การปกครองของจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำพูน ในความยาวของลำน้ำประมาณ 98 กิโลเมตร ตั้งแต่เขตพื้นที่ต้นน้ำบ้านขุนทา และบ้านแม่ว่อง ตำบลแม่ออน อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จนถึง บ้านสบทา ตำบลป่าซาง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

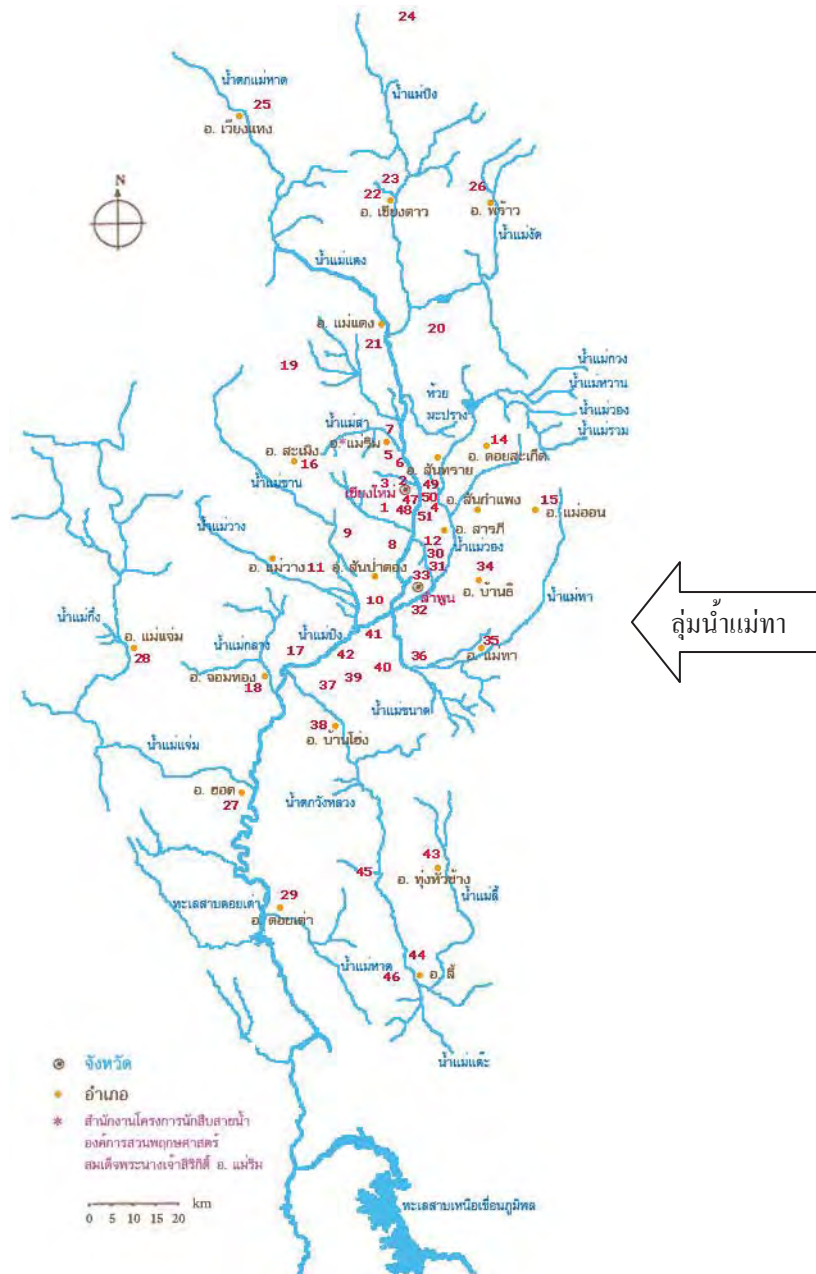
รายละเอียดของพื้นที่ และจำนวนประชากรในเขตลุ่มน้ำแม่ทาตอนกลางมี ดังนี้

พื้นที่ลุ่มน้ำทาตอนกลาง

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน ประชากร	ชาติพันธุ์ดั้งเดิม			จำนวนพื้นที่
					ยอง/ลื้อ	ยาง	โยน	
ลำพูน	แม่ทา	ทาสบเส้า	16	8,537	✓			189.365 ตร.กม
		ทาทุ่งหลวง	6	2,699	✓			32 ตร.กม.(15,003 ไร่)
		ทากาศ	16	5,183		✓		186.05 ตร.กม.
		ทาชุมเงิน	11	5,167			✓	95.833 ตร.กม.

ที่มา : โปรแกรมลุ่มน้ำทา จากองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ทา และรายงานวิจัยชุดโครงการลุ่มน้ำทา

ลุ่มน้ำแม่ทา มีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 948.21 ตร.กม. (592,632.41 ไร่) เป็นลุ่มน้ำสาขาย่อยลำดับที่ 3 ภายในลุ่มน้ำแม่กวง และลุ่มน้ำแม่ปิง (เมธิ และคณะ, 2548)

แผนที่ลุ่มน้ำแม่ปิง

ลุ่มน้ำแม่ทากอนกลาง 4 ตำบล 47 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลทาสบเส้า 16 หมู่บ้าน ตำบลทาทุ่งหลวง จำนวน 6 หมู่บ้าน ตำบลทากาศ จำนวน 16 หมู่บ้าน ตำบลทาชุมเงิน 11 หมู่บ้าน
พื้นที่จังหวัดลำพูน

อำเภอแม่ทา 4 ตำบล คือ ตำบลทาสบเส้า ตำบลทาทุ่งหลวง ตำบลทากาศ และตำบลทาชุมเงิน

ตำบลทาสบเส้า 16 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 หมู่ 2 หมู่ 3 หมู่ 4 หมู่ 5 หมู่ 6 หมู่ 7 หมู่ 8 หมู่ 9 หมู่ 10 หมู่ 11 หมู่ 12 หมู่ 13 หมู่ 14 หมู่ 15 หมู่ 16

ตำบลทาทุ่งหลวง 6 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 บ้านทุ่งหลวง ,หมู่ 2 บ้านเหมืองลึก ,หมู่ 3 บ้านท้องฝาย , หมู่ 4 บ้านหนองยางไคล ,หมู่ 5 บ้านหนองยางฟ้า ,หมู่ 6 บ้านทุ่งทองกวาว

ตำบลทากาศ 16 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 บ้านท้องฝาย ,หมู่ 2 บ้านแพะยันต์ ,หมู่ 3 บ้านดอยแซ่ ,หมู่ 4 บ้านทาหมื่นข้าว ,หมู่ 5 บ้านเกาะทราย ,หมู่ 6 บ้านทากาศ ,หมู่ 7 บ้านนาห้า ,หมู่ 8 บ้านแม่ขนาด ,หมู่ 9 บ้านป่าเลา ,หมู่ 10 บ้านผาด่าน ,หมู่ 11 บ้านหนองผึ้ง ,หมู่ 12 บ้านหนองบัว ,หมู่ 13 บ้านดอยคำ ,หมู่ 14 บ้านปงผาง ,หมู่ 15 บ้านแม่สะแงะ ,หมู่ 16 บ้านดอยยาว

ตำบลทาชุมเงิน 11 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 บ้านชุมเงิน ,หมู่ 2 บ้านสบเมย ,หมู่ 3 บ้านสวนหลวง ,หมู่ 4 บ้านบ้านสัน ,หมู่ 5 บ้านศรีบ้าน ,หมู่ 6 บ้านแม่เมย ,หมู่ 7 บ้านดอยครั้ง ,หมู่ 8 บ้านแม่เหล็ก ,หมู่ 9 บ้านบ้านห้วยเคื่อ ,หมู่ 10 บ้านป่าไม้ ,หมู่ 11 บ้านแพะริมน้ำ

ข้อมูลพื้นที่ศึกษาวิจัย ทั้งหมด ๔ ตำบล ดังนี้

1. ตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
2. ตำบลทาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
3. ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
4. ตำบลทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมาของตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

เมื่อสมัยโบราณทางราชการเคยแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งปกครองหมู่บ้านตามลำดับบรรดาศักดิ์ เช่น หมื่น แสน ท้าว พญา ฯลฯ เดิมสมัยก่อน ท่านแสนปิด (เทียบเท่าตำแหน่งกำนันสมัยนี้) เป็นผู้ปกครองหมู่บ้าน ในสมัยนั้นมีการรบราฆ่าฟันกัน (ชาวบ้านเรียก “ศึกเสือ”) ท่านแสนปิดจึงได้นำลูกบ้าน และพรรคพวกหลบหนีเข้าศึกมาหลบพักในห้วยแห่งหนึ่งเป็นการชั่วคราว ชื่อว่า “ห้วยแม่เส้า” บริเวณจุดที่พักนั้นมีลำน้ำแม่ทาไหลมาบรรจบ (ภาษาชาวบ้านเรียกว่า “สบ” หมายถึง การมาบรรจบการพบกัน) กับปากห้วยแม่เส้าพอดี ชาวบ้านจึงเรียกรวมกันว่า ทาสบเส้า และต่อมาชาวบ้านได้ร่วมกันก่อตั้งหมู่บ้านขึ้นและให้ชื่อว่าหมู่บ้านทาสบเส้า

สมัยพระนางจามเทวี (ตามตำนานพื้นเมือง ชื่อ ดำนานมูลละมูลลี จารึกในใบลาน เรื่องการขึ้นครองเมืองหริภุญชัย) ว่าพระนางจามเทวี มีช้างมงคลคู่บารมี 1 เชือก เป็นช้างศึก ชื่อว่า “ช้างผู้กำงาเขียว” ยามว่างศึกสงคราม พระนางจามเทวีทรงให้ข้าราชการบริพาร นำช้างศึกเชือกนี้ไปเลี้ยงที่ห้วยลัวะปัวด (เดิม

ประมาณ 100 ปี ที่ผ่านมา บริเวณห้วยแห่งนี้เป็นที่อยู่อาศัยของพวกลัวะ (ละว้า) เมื่อพวกลัวะอพยพไปตั้งถิ่นฐานที่อื่นจึงทำให้บริเวณนี้เป็นที่ว่าง ลำห้วยแม่ลัวะปัวจะไหลลงสู่ลำน้ำทา ต่อมามีการเรียกผิดเพี้ยนไปจากเดิมกลายเป็น “ห้วยแม่สะปัวด” ราษฎรจึงอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณนี้ และมีหมู่บ้านเกิดเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นตำบลทาสบเส้า และเป็นที่ตั้งของอำเภอแม่ทา ในปัจจุบัน

ลักษณะทั่วไปของตำบลทาสบเส้า

ภูมิประเทศ ตำบลนี้มีสภาพเป็นที่ราบตามริมฝั่งลำน้ำแม่ทา และตามหุบเขาบ้างเล็กน้อย พื้นเป็นภูเขา มีน้ำแม่ทาไหลผ่านกลางตำบล มีเนื้อที่ประมาณ 162 ตารางกิโลเมตร

ประชากร

ตำบลทาสบเส้า มีประชากรชายหญิงทั้งสิ้น 8,537 คน เป็นชาย 4,396 คน หญิง 4,141 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ชาย 43 คน หญิง 55 คน รวม 98 คน มีบ้าน 1,464 ครัวเรือน

ตำบลทาสบเส้า เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอแม่ทา มีนายสุทัศน์ กายคำ เป็นกำนัน

แบ่งออกเป็น 16 หมู่บ้าน ดังนี้

ม.1	บ้านทาสบเส้า	ม.2	บ้านแม่สะปัวด	ม.3	บ้านทาสาลา
ม.4	บ้านผาตั้ง	ม.5	บ้านจำตาเหิน	ม.6	บ้านร้องเรือ
ม.7	บ้านดอยสารภี	ม.8	บ้านคอนชัย	ม.9	บ้านหล่ายทา
ม.10	บ้านกอดุง	ม.11	บ้านทุ่งยาว	ม.12	บ้านดอยแก้ว
ม.13	บ้านดง	ม.14	สบสะปัวด	ม.15	บ้านผาสุข
ม.16	บ้านหล่ายสาย				

สภาพทั่วไปของเขตเทศบาลตำบลทาสบเส้า

1. ประวัติความเป็นมา ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขต

ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาล พ.ศ. 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 9 ก วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ทำให้สุขาภิบาลทั่วประเทศเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล

เทศบาลตำบลทาสบเส้า มีพื้นที่ 15.20 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 9,500 ไร่ ปัจจุบันสำนักงานตั้งอยู่ เลขที่ 222 หมู่ 5 ตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดแนวเขตรับผิดชอบของ อบต.ทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
ทิศใต้	ติดแนวเขตรับผิดชอบของ อบต.ทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันออก	ติดแนวเขตรับผิดชอบของ อบต.ทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ทิศตะวันตก ดินแนวเขตรับผิชอบของ อบต.ทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

การเดินทางระหว่างเทศบาลตำบลทาสบเส้ากับพื้นที่รอบนอกเป็นไปโดยสะดวก เพราะมีทางหลวงแผ่นดินชุมชนถึง 2 สาย คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1033 (แม่ทา-ท่าจักร)

2. เขตการปกครอง และการบริหาร

เขตการปกครอง และการบริหารของเทศบาลตำบลทาสบเส้า จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน แยกเป็น

2.1 ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของหมู่บ้าน จำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่

1. หมู่ที่ 1	บ้านสบเส้า
2. หมู่ที่ 7	บ้านดอยสารภี
3. หมู่ที่ 8	บ้านดอนชัย
4. หมู่ที่ 9	บ้านห้วยท่า
5. หมู่ที่ 13	บ้านทาตง

2.2 ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของหมู่บ้าน จำนวน 6 หมู่บ้าน ได้แก่

1. หมู่ที่ 2	บ้านแม่สะปัวด
2. หมู่ที่ 3	บ้านศาลาแม่ทา
3. หมู่ที่ 5	บ้านจำตาเหิน
4. หมู่ที่ 6	บ้านร้องเรือ
5. หมู่ที่ 10	บ้านกอลุง
6. หมู่ที่ 16	บ้านห้วยสาย

3. ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของเทศบาลตำบลทาสบเส้า มีลักษณะ เป็นเนินเขามีที่ราบลุ่มอยู่ตอนกลางตามลำน้ำแม่ทา ซึ่งเป็นลำน้ำสำคัญของตำบลทาสบเส้า และอำเภอแม่ทา สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย และลูกรัง

เทศบาลตำบลทาสบเส้าตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดลำพูน อยู่ห่างจากตัวจังหวัดลำพูนประมาณ 22 กิโลเมตร ตามแนวทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง)

4. สภาพภูมิอากาศ

เทศบาลตำบลทาสบเส้า มีลักษณะอากาศโดยทั่วไปมี 3 ฤดู ฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อน อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 38.6 องศาเซลเซียส ฤดูหนาวอากาศหนาวเย็น อุณหภูมิ 16.5 องศาเซลเซียส ฤดูฝน มีฝนตกมามากประมาณช่วงปลายเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม ของทุกปี

๕. การตั้งถิ่นฐานและการประกอบอาชีพของประชากร

เขตเทศบาลตำบลทาสบเส้านั้น ประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มสองฝั่งลำน้ำแม่ทา ที่เหลือร้อยละ 20 อาศัยอยู่ตามที่ราบระหว่างเนินเขา ตามหมู่บ้านต่างๆ ที่มีพื้นที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 20 ประกอบอาชีพร้อยละ 10 นั้น ประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น พาณิชยกรรม บริการ ราชการ ฯลฯ

6. สภาพเศรษฐกิจส่วนรวมของเทศบาลโดยภาพรวม

เนื่องจากประชากรใหญ่ในเขตเทศบาลตำบลทาสบเส้า ประกอบอาชีพทางการเกษตร จึงทำให้รายได้ของประชากร อยู่ในสภาพที่พอกินพอใช้ การเก็บหรือการออมจึงอยู่ในอัตราที่ต่ำ

สภาพทางโครงสร้างพื้นฐาน

1. การคมนาคม การจราจร

การคมนาคมในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลทาสบเส้าส่วนใหญ่ยังคงเป็นเส้นทางคมนาคมที่ไม่สะดวกโดยเฉพาะในฤดูฝน และถนนในหมู่บ้านอีกหลายสายยังเป็นถนนลูกรัง

- ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 11 (สายเชียงใหม่-ลำปาง)
- ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1033 (สายแม่ทา-ท่าจักร)
- ถนนคอนกรีต 73 สาย
- ถนนลูกรัง 6 สาย

2. การไฟฟ้า

- หน่วยบริการไฟฟ้า จำนวน 1 แห่ง

3. การประปา

- การประปาส่วนภูมิภาค จำนวน 1 แห่ง
- การประปามูลบ้าน จำนวน 8 แห่ง

4. การสื่อสารและการโทรคมนาคม

- ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 1 แห่ง

5. การใช้ที่ดิน

ลักษณะการจัดสรรที่ดินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาสบเส้า ประชาชนส่วนใหญ่ใช้ที่ดินในการทำเป็นนาข้าว ทำไร่ ทำสวนลำไย บางส่วนก็ใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย

สภาพทางเศรษฐกิจ

1. โครงสร้างทางเศรษฐกิจ / รายได้ประชากร

ประชากรในเขตเทศบาลตำบลทาสบเส้าส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำนาข้าว ทำสวนผลไม้ ทาชีพริบจั่งร้อยละ 20 นอกจากนั้นประมาณร้อยละ 10 ประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น ค้าขาย บริการ รับราชการ ฯลฯ จึงทำให้รายได้ของประชากรส่วนใหญ่ อยู่ในสภาพที่พอกินพอใช้ การเก็บหรือการออมจึงอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างต่ำ

2. การเกษตรกรรม

ประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลทาสบเส้าส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ ทำนาข้าวเป็นหลัก นอกจากนั้นเป็นการทำสวนผลไม้ เช่น ลำไย มะม่วง มะขาม พืชไร่ อื่นๆ เช่น ข้าวโพด กระเทียม รวมทั้งการปลูกหอม และดอกไม้เพื่อจำหน่าย

3. การพาณิชย์กรรมและการบริการ

หน่วยธุรกิจในเขตเทศบาลมีดังนี้

- ธนาคาร	1 แห่ง
- ปั๊มน้ำมัน (หลอด)	4 แห่ง
- ปั๊มน้ำมัน	2 แห่ง
- โรงสี	4 แห่ง
- ตลาด (เอกชน)	2 แห่ง
- ตลาด(เทศบาล)	1 แห่ง
- ร้านอาหาร	16 แห่ง
- ร้านค้าต่างๆ	70 แห่ง
- โรงฆ่าสัตว์	1 แห่ง
- ศูนย์การท่องเที่ยวเชิงการเกษตร	1 แห่ง

4. การอุตสาหกรรม

ในพื้นที่เทศบาลตำบลทาสบเส้ามีโรงงานอุตสาหกรรม (ขนาดเล็ก) ตั้งอยู่ และมีการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนขนาดย่อม หลายแห่ง ดังต่อไปนี้

5. การท่องเที่ยว

ในพื้นที่เทศบาลตำบลทาสบเส้ามีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง ดังต่อไปนี้

5.1 อ่างเก็บน้ำแม่เส้า

เป็นเขื่อนกักเก็บน้ำ ตั้งอยู่ หมู่ที่ 9 บ้านหล่ายทา ตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ความจุของอ่างเก็บน้ำที่ระดับเก็บกักน้ำ 3 ล้านลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำเฉลี่ยทั้งปีที่ไหลลงอ่าง 7,480,000 ตาราลูกบาศก์เมตร

5.2 วัดดอยพุทธามหาชัย

ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 บ้านคอนชัย ตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน เป็นโบราณสถานที่สำคัญของตำบลทาสบเส้า มีประชากรขึ้นไปกราบไหว้สักการบูชาจำนวนมาก

5.3 ศูนย์รวมศิลป์ วิถีชน คนแม่ทา

เทศบาลตำบลทาสบเส้า ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ในอำเภอแม่ทาได้ สนับสนุนงบประมาณเพื่อก่อสร้างศูนย์บริการท่องเที่ยว ศูนย์แสดงศิลปวัฒนธรรม และศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าหัตถกรรม สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของอำเภอแม่ทา ณ บริเวณเชิงดอยพุทธามหาชัย หมู่ที่ 8 ตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

6. การปศุสัตว์

การปศุสัตว์โดยทั่วไปเลี้ยงโค กระบือ สุกร เป็ด และไก่ มีฟาร์มสุกร 1 แห่ง

สภาพทางสังคม

6.1 จำนวนประชากรแยกตามเพศ

เทศบาลตำบลทาสบเส้า มีประชากรทั้งสิ้น 5,625 คน แยกเป็นชาย 2,759 คน เป็นหญิง 2,866 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 370 คน ต่อตารางกิโลเมตร จำนวนบ้าน 4,094 หลัง จำนวนครัวเรือน 1,495 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 3.76 คน

การศึกษา

6.2.1 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สพฐ.	จำนวน 6 แห่ง
6.2.2 โรงเรียนสามัคคีธรรม (สำหรับพระ)	จำนวน 1 แห่ง
6.2.3 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา	จำนวน 1 แห่ง
6.2.4 ห้องสมุดประชาชน	จำนวน 1 แห่ง
6.2.5 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน	จำนวน 1 แห่ง

ศาสนา

6.3.1 วัด	7 แห่ง
6.3.2 สำนักสงฆ์	2 แห่ง
6.3.3 ศาลเจ้า	1 แห่ง
6.3.4 คริสตจักร	1 แห่ง

ประเพณีวัฒนธรรม

- 6.4.1 ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาไทยพื้นเมือง และภาษาของบางส่วน
- 6.4.2 การแต่งกายนิยมใส่ชุดพื้นเมือง
- 6.4.3 งานประเพณีประจำปี ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์พระพุทธรูปหาย หาย ประเพณีตักบาตรเทโว ณ วัดดอยพุทธรูปหาย ประเพณีรดน้ำดำหัว เนื่องในเทศกาลสงกรานต์ ประเพณียี่เป็ง เทศกาลลอยกระทง และงานฉลองปอยหลวงตามหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมานานแล้ว โดยอาศัยวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดประเพณีดังกล่าว

การสาธารณสุข

6.5.1 โรงพยาบาลของรัฐขนาด 30 เตียง	จำนวน 1 แห่ง
6.5.2 สถานีอนามัย	จำนวน 1 แห่ง
6.5.3 สาธารณสุขอำเภอ	จำนวน 1 แห่ง
6.5.4 สถานพยาบาล	จำนวน 1 แห่ง
6.5.5 ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	จำนวน 1 แห่ง

ในเขตเทศบาลตำบลทาสบเส้า มีสถานที่ประกอบการที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนมากพอสมควร ซึ่งสถานประกอบการเหล่านี้เทศบาลได้มีการติดตามควบคุมและเฝ้าระวังอยู่เสมอ การควบคุมโรคติดต่อก็ได้ดำเนินการรณรงค์ป้องกันอย่างต่อเนื่อง สำหรับด้านสัตวแพทย์มีการรณรงค์ป้องกันโรคระบาดและบริการโรงฆ่าสัตว์ของเทศบาล 1 แห่ง

การสังคมสงเคราะห์ และสวัสดิการสังคม

เทศบาลตำบลทาสบเส้าได้รับการสนับสนุนและได้รับการบริการ การช่วยเหลือจากหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ เช่น สงเคราะห์อำเภอแม่ทา และจังหวัดลำพูน และกิ่งกาชาดอำเภอในการแจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ยากจน เบี้ยยังชีพคนชรา และคนพิการ และผู้ประสบสาธารณภัยอย่างต่อเนื่อง

การป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย

สถานีตำรวจ จำนวน 1 แห่ง

สถานีดับเพลิงของเทศบาล ประกอบด้วย

1. รถยนต์ดับเพลิง	ขนาดความจุ 2,000 ลิตร จำนวน 1 คัน
2. รถยนต์บรรทุกน้ำ	ขนาดความจุ 6,000 ลิตร จำนวน 1 คัน
3. เครื่องดับเพลิงชนิดหาลาม	จำนวน 1 เครื่อง
4. รถกู้ภัย	จำนวน 1 คัน
5. รถยนต์บรรทุกน้ำ ขนาดบรรจุ 2,000 ลิตร	จำนวน 1 คัน

เทศบาลตำบลทาสบเส้าได้คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน และตระหนักถึงหน้าที่นี้เป็นอย่างมาก ซึ่งในพื้นที่เทศบาลตำบลทาสบเส้ามีศูนย์อำนวยการเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สวัสดิการของประชาชนโดยได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้งศูนย์อพพร. โดยมีสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อพพร.) จำนวน ประมาณ 50 คน คอยให้บริการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สวัสดิการของประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองในชีวิตและทรัพย์สิน ดังนี้

ศูนย์ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อพพร.) ตั้งอยู่ที่ว่าการอำเภอแม่ทา ชั้น 2 ตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ศูนย์ป้องกันภัยท้องถิ่น ตั้งอยู่ที่สำนักงานเทศบาลตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรน้ำ

พื้นที่เทศบาลตำบลทาสบเส้า มีแหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญ ได้แก่ น้ำแม่ทา และน้ำแม่สะปาว

แหล่งน้ำธรรมชาติ

- ลำน้ำ ลำห้วย แม่น้ำแม่ทา	3	แห่ง
- บึง หนองและอื่นๆ	5	แห่ง

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝาย	8	แห่ง
- บ่อน้ำตื้น	51	แห่ง
- บ่อโยก	8	แห่ง
- บ่อบาดาลพร้อมโยก	18	แห่ง
- อ่างเก็บน้ำ	2	แห่ง

7. ทรัพยากรป่าไม้

พื้นที่เทศบาลตำบลทาสบเส้า สภาพโดยทั่วไปเป็นป่าเบญจพรรณ พันธุ์ไม้สำคัญ ได้แก่ ไม้สัก ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้มะค่าโมง ไม้ไผ่ทุกชนิด ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า คอยผาเมือง

8. ทรัพยากรธรณี

แร่ที่ขุดพบส่วนมากในเขตเทศบาลตำบลทาสบเส้า เป็นพวกฟลูออไรท์ พลวง ฟอสเฟส และ ปริมาณที่ขุดพบมีจำนวนน้อยมาก

9. ทรัพยากรดิน

ลักษณะดินในเขตเทศบาลตำบลทาสบเส้า ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย และลูกรัง เหมาะสำหรับการปลูกข้าว อ้อย ข้าวโพด ถั่วลิสง และยาสูบ เป็นต้น

10. สภาพสิ่งแวดล้อม

เทศบาลตำบลทาสบเส้า มีปัญหาเรื่องแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและขยะมูลฝอย ทั้งในด้านการจัดการและกำจัด เนื่องจากมีบุคลากรและงบประมาณในการจัดการด้านนี้ในแต่ละปีจำนวนน้อย ประกอบกับไม่มีที่ทิ้งขยะที่ถูกต้องและถูกหลักวิธีการ

ด้านการเมือง-การบริหาร

อัตรากำลังและบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน

1. คณะผู้บริหารเทศบาล	จำนวน	4	คน
2. สมาชิกสภาเทศบาล	จำนวน	12	คน
3. พนักงานเทศบาลสามัญ	จำนวน	25	คน
4. ลูกจ้างประจำ	จำนวน	11	คน
5. พนักงานจ้างตามภารกิจ	จำนวน	12	คน
6. พนักงานจ้างทั่วไป	จำนวน	10	คน
รวม		74	คน

หมู่ที่ 11 บ้านทาทุ่งยาว ตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมา

ประมาณเดือนมีนาคม พ.ศ.2425 ได้มีนายปัน นางเป้ง และนายแสนอินตะ นางปวน 2 พี่น้อง ได้อพยพมาจากนครลำปาง ได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ในขณะนั้นยังไม่มีชื่อประจำหมู่บ้าน ทั้งสองพี่น้องช่วยกันบุกเบิกพื้นที่เป็นที่นาเป็นแนวยาวตามลำน้ำแม่ทา ดังนั้นทั้งสองพากันเรียกชื่อว่าบ้านทาทุ่งยาว และได้ขึ้นตรงกับทาผาดั้ง หมู่ที่ 4 ตำบลทาสบเส้า ซึ่งทั้งสองพี่น้องบ้านเดิมอยู่บ้านช่วงเปา อำเภอเมือง จังหวัด

ลำปาง ต่อมานายแสน อินตะ พร้อมครอบครัวได้ย้ายมาอยู่บ้านทาผาดั้ง แต่นายปิ่น นางเป้ง มีบุตรชายสองคน บุตรตรี 6 คน

ประมาณ ปี พ.ศ.2523 ได้แยกหมู่บ้านจากหมู่ 4 มาเป็นหมู่ที่ 11 ตำบลทาสบงเส้า มีผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือ นายพุทธ บุญเป้ง และวันที่ 23 มกราคม พ.ศ.2529 ได้ผู้ใหญ่บ้านคนที่ 2 คือ นายอินสอน เชียงมูล มาจนถึงขณะนี้

บ้านทาทุ่งยาวมีเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อ	หมู่ที่ 6 ตำบลทาปลาดุก
ทิศใต้	ติดถนน	ลำปาง-เชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ภูเข
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ลำน้ำแม่ทา

บ้านทาทุ่งยาวมี 76 ครัวเรือน มีประชากร จำนวน 244 คน ชาย 112 คน หญิง 132 คน

2. ตำบลทาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

วิถีชีวิตของชุมชนตำบลทาทุ่งหลวงสมัยก่อน การอยู่ร่วมกันจะอยู่แบบเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน เช่น การแบ่งอาหาร หรือแลกเปลี่ยนอาหารกันก็จะช่วยเหลือกัน โดยไม่ต้องมีค่าแรงหรือค่าจ้าง แต่ในปัจจุบัน วิถีชีวิตแบบสังคมในเมืองเริ่มเข้ามาในชุมชนมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านเปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น มีความคิดแตกแยก ความเอื้ออาทร ความเกื้อกูลเริ่มหดหายไป ต่างคนต่างอยู่

อาชีพของคนในชุมชนสมัยก่อน มีการทำไร่ ทำสวน ทำนา ความเป็นอยู่ก็จะอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อ แต่ตอนนี้แรงงานทั้งหมดต้องการเข้าไปทำงานในต่างจังหวัด หรือนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งให้ค่าตอบแทนที่ดีกว่า จึงทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไป

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนแต่ละหมู่บ้าน จะแยกออกเป็นคุ้มหรือเป็นปึก เพื่อเป็นกลุ่มเล็กๆ ที่จะสามารถช่วยเหลือกันได้ แต่ละคุ้มจะมีหัวหน้าซึ่งถูกเลือกขึ้นมาโดยสมาชิกภายในคุ้ม ที่ให้ความไว้วางใจและความเชื่อถือ ตลอดจนเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน ซึ่งการจัดการกลุ่มที่ดีจะทำให้ทุกคนในชุมชนมีความสามัคคีกัน มีการร่วมกันวางแผน ร่วมกันสร้าง และสุดท้ายทุกคนก็จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

ลำห้วย

การสำรวจข้อมูลลำห้วยต่างๆ จากการสัมภาษณ์ พ่อลุงคำคำ จินะกาศ อายุ 83 ปี ซึ่งเป็นบุคคลที่มายุ้งบ้านเหมืองลึก 3 ครัวเรือนแรก ดังนี้

ครัวเรือนที่ 1 พ่อหนานลูน กับแม่หลวงเหิน

ครัวเรือนที่ 2 พ่อหลวงหนานแก้ว

ครอบครัวที่ 3 พ่อลุงคำคำ จินะกาศ
พ่อลุงคำคำ จินะกาศ ได้ให้ข้อมูลลำห้วยต่างๆ ดังนี้

ห้วยกาดผี มีลำห้วยสาขาอยู่จำนวน 2 ห้วย ไหลมาจากม่อนคอยก้าง (ค่าง) เมื่อสมัยก่อนมีค่างอาศัยอยู่จำนวนมาก และยังมีชะนีอาศัยอยู่ด้วย ต่อมาด้วยสำเนียงพูดของคนพื้นบ้านที่เรียก “ค่าง” ว่า “ก้าง” จึงพูดติดต่อกันมาว่าคอยก้าง

สำหรับห้วยกาดผี มีที่มาของชื่อว่า สมัยก่อนชาวบ้านเชื่อกันว่าลำห้วยนี้เป็นพื้นที่ที่มีภูติผีปิศาจมาจายตลาดกันตรงนี้ ชาวบ้านจึงเรียกชื่อว่า “ห้วยกาดผี” น้ำจากห้วยกาดผี จะใช้ประโยชน์ในพื้นที่รับน้ำบริเวณหมู่ 6 ของตำบลทาทุ่งหลวง และไหลลงสู่ลำน้ำแม่ตู๋ด ซึ่งลำน้ำสาขาของน้ำแม่ทา

ห้วยย่ามูล มีลำห้วยสาขา 2 ลำห้วย ไหลมาจากม่อนคอยก้าง (ค่าง) ไหลลงมารวมกันที่สระเก็บน้ำห้วยย่ามูล ในเขตพื้นที่หมู่ 2 ตำบลทาทุ่งหลวง ถ้าหากน้ำเต็มสระจะไหลล้นมาลงลำน้ำแม่ตู๋ดเช่นกัน

ห้วยต้นยาง อยู่ในเขตของหมู่ที่ 6 ตำบลทาทุ่งหลวง รับน้ำมาจากลำห้วย 2 ลำห้วย คือ ห้วยซ้าย และห้วยขวา ซึ่งไหลมาจากคอยผีปันน้ำ เขตติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ห้วยปูลอ อยู่ในเขตหมู่ที่ 1 น้ำไหลมาจากคอยบวบ และคอยหลวง ไหลลงน้ำแม่ตูด

ห้วยแสง ไหลมาจากคอยบวบและคอยหลวง ไหลลงมาที่สวนขวัญ ไหลลงมารวมกับลำน้ำแม่ตูด

ห้วยสะแล้ง น้ำไหลมาจากคอยถ้ำฤาษี และคอยตุ้เจ้าเข้ากรรม ไหลลงมารวมกับห้วยน้ำคอก

ห้วยน้ำคอก น้ำไหลมาจากคอยถ้ำ ไหลลงมาที่สวนขวัญ และไหลลงมารวมกับน้ำแม่ตูด

ลำน้ำแม่ตูด ต้นน้ำไหลมาจากบริเวณบ้านจำตาเหิน ณ ห้วยต้นยางคอยผาตั้ง เขตพื้นที่ตำบลทาสบเส้า ลำน้ำแม่ตูดมีฝายทดน้ำเข้าลำเหมืองสู่พื้นที่เกษตร จำนวน 6 ฝาย

1. ฝายทุ่งก้อด พื้นที่รับน้ำหมู่ 2 และหมู่ 6 มีสมาชิก 20 คน นายคำเปา จินะกาศ เป็นหัวหน้าเหมือง

2. ฝ่ายวังยาว พื้นที่รับน้ำหมู่ 2 มีสมาชิก 6 คน
3. ฝ่ายหิน พื้นที่รับน้ำหมู่ 2 และหมู่ 6
4. ฝ่ายกอมูน พื้นที่รับน้ำหมู่ 1 หมู่ 2 และหมู่ 6 มีสมาชิก 10 คน นายมานิตย์ ชมชื่น เป็นหัวหน้าเหมือง
5. ฝ่ายแม่ตุ๊ด พื้นที่รับน้ำหมู่ 1 มีสมาชิก 15 คน
6. ฝ่ายสบตุ๊ด พื้นที่รับน้ำอยู่เขตตำบลตาชุมเงิน
ลำน้ำแม่ตุ๊ด ปลายน้ำไหลลงสู่ลำน้ำแม่ตาบริเวณ หมู่ที่ 1 ตำบลตาทุ่งหลวง

ลักษณะลำห้วยสาขาน้ำแม่ตาในเขตตำบลตาทุ่งหลวง จัดเป็นลำห้วยที่ไม่ใหญ่ และมีปริมาณของน้ำที่ไม่มาก เพราะต้นท่อน้ำ หรือตาน้ำจะมีเฉพาะช่วงฤดูฝนเท่านั้น สภาพป่าเขาจะเป็นป่าเบญจพรรณ ความชุ่มชื้นไม่ค่อยมี สำหรับพื้นที่การรับน้ำ มีน้ำบางส่วนจะไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำ เช่น ห้วยต้นยาง ห้วยกาศศิ ห้วยยามูล และอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำคอก อีกส่วนจะไหลมาตามลำเหมืองเล็กๆ มาลงที่ลำน้ำแม่ตุ๊ด สำหรับการทำให้ฝ่ายชะลอน้ำ จะทำกันที่ห้วยน้ำคอก เพราะเป็นบริเวณของป่าชุมชน ตำบลตาทุ่งหลวง มีการรักษาพื้นที่ไว้เป็นอย่างดี

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

สิทธิการถือครองที่ดินมีทั้ง นส.3 โฉนด สทก. และใบจับจอง สำหรับที่ดินบางส่วน จะมีนายทุนต่างพื้นที่เข้ามาซื้อต่อจากชาวบ้าน โดยไม่มีการทำประโยชน์ ทำให้เป็นที่ดินรกร้าง

พื้นที่การเกษตร แบ่งออกเป็นการปลูกพืชแต่ละชนิดดังนี้

1. ข้าว	342 ไร่
2. ลำไย	1,727 ไร่
3. มะม่วง	16 ไร่
4. มะขาม	4 ไร่
5. กล้าย	1.5 ไร่
6. แก้วมังกร	3 ไร่
7. จามจุรี	3 ไร่
8. ถั่วลิสง	8 ไร่
9. หอมแดง	2 ไร่
10. ผักสวนครัว	22 ไร่

ลำเหมืองที่ใช้ในการเกษตร

1. ลำเหมืองหนองยางไค

มีความกว้างประมาณ 3 เมตร มีความยาวประมาณ 5,000 เมตร คำนํ้ามาจากฝายหนองยางไคล อยู่ในเขตพื้นที่ หมู่ 5 ตำบลทาทุ่งหลวง เป็นฝายคอนกรีต มีพื้นที่รับน้ำ คือ หมู่ 1 หมู่ 2 หมู่ 3 หมู่ 4 และ หมู่ 5

2. ลำเหมืองสบกิม

มีความกว้างประมาณ 3 เมตร มีความยาวประมาณ 3,000 เมตร คำนํ้ามาจากฝายสบกิม อยู่ในเขต หมู่ 4 ตำบลทาทุ่งหลวง มีพื้นที่รับน้ำ หมู่ 2 หมู่ 3 และหมู่ 4

3. ลำเหมืองหลวง

มีความกว้างประมาณ 3 เมตร มีความยาวประมาณ 2,000 เมตร อยู่ในเขตหมู่ที่ 3 ตำบลทาทุ่งหลวง คำนํ้ามาจากฝายหลวง ซึ่งเป็นฝายคอนกรีต มีพื้นที่รับน้ำ หมู่ 1 และหมู่ 3

โรงงานอุตสาหกรรม (โรงงานแกะสลัก)

ตำบลทาทุ่งหลวง มีโรงงานแกะสลัก จำนวนมาก ประมาณ 73 โรงงาน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อชุมชน เช่น เสียงเลื้อยยนต์ ฝุ่นจากการขัดไม้ กลิ่นของสีจากการตกแต่งไม้ แกะสลัก สำหรับเลื้อยยนต์ ปัจจุบันได้เริ่มเปลี่ยนมาใช้เลื่อยไฟฟ้า ทำให้ไม่มีเสียงดัง สามารถลดปัญหาเรื่องเสียงไปได้ระดับหนึ่ง

ฟาร์มปศุสัตว์ได้แก่

ฟาร์มหมู มีอยู่ 7 ฟาร์ม ส่วนมาจะเป็นของบริษัทเอกชน ผลกระทบ คือ บางครั้งจะมีน้ำเสียไหลจากฟาร์มลงสู่ลำน้ำแม่ตุ๋ด ในช่วงหน้าฝน

การเลี้ยงวัว ส่วนมากจะมีการเลี้ยงวัวมากในหมู่ 2 ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ

- วัวจะเข้าไปในไร่นาของชาวบ้าน ทำให้พืชผักเสียหาย เกิดการทะเลาะกันขึ้นระหว่างเจ้าของวัวกับเจ้าของสวน

- วัวจะถ่ายมูลเวลาเดินตามถนนคอนกรีต ทำให้ถนนสกปรก ในฤดูฝนมูลวัวจะเลอะเต็มถนน ในส่วนของถนนลูกรัง จะทำให้ถนนมีฝุ่น ถนนเสียหายเร็วจากการเดินของวัว จนมีการร้องเรียนให้

ผู้นำช่วยกันแก้ไขปัญหาให้ ซึ่งต้องใช้ความละเอียดอ่อนในการแก้ปัญหา เพราะอาชีพเลี้ยงวัวมีมานานแล้ว

สระน้ำการเกษตร

- ขุดเองประมาณ 30 บ่อ

บ่อน้ำดิน

มีจำนวน 53 บ่อ ยังมีการใช้ประโยชน์อยู่ 20 บ่อ การใช้ประโยชน์ส่วนมากจะไม่นำมาบริโภค สาเหตุเพราะน้ำไม่สะอาด น้ำจะมีคุณภาพไม่ดี เวลาฝนตก จะมีน้ำไหลเข้าบ่อ และมีสิ่งปฏิกูลอยู่ในบ่อ เนื่องจากชาวบ้านไม่ให้ความสำคัญในการดูแลรักษา และใช้ประโยชน์ เพราะเห็นว่ามีประปาหมู่บ้านอยู่ใกล้กันแล้ว

ฝายทดน้ำในลำน้ำแม่ทาในเขตตำบลทาทุ่งหลวง จำนวน 3 ฝาย คือ

1. ฝายหนองยางไค อยู่ในเขตของหมู่ 5 หัวหน้าเหมืองฝาย คือ นายอินนวล แสงแก้วกาศ พื้นที่รับน้ำ หมู่ 1 หมู่ 2 หมู่ 3 หมู่ 4 และหมู่ 5

2. ฝายสบกิม อยู่ในเขตของหมู่ 4 หัวหน้าเหมืองฝาย คือ นายมนัส ไหมหลวงภาค พื้นที่รับน้ำ หมู่ 2 หมู่ 3 และหมู่ 4

3. ฝายหลวง อยู่ในเขตของหมู่ 3 หัวหน้าเหมืองฝาย คือ นายโศด คำวงษา มีพื้นที่รับน้ำ หมู่ 1,2 และหมู่ 3

หมู่ที่ 1 บ้านทาทุ่งหลวง ตำบลทาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ประวัติศาสตร์ชุมชน

ตามคำบอกเล่าสืบกันมา หมู่บ้านแห่งนี้ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ 345 ปีกว่า ได้ชื่อตามทีนาของเจ้าหลวงที่อยู่ในบริเวณแห่งนี้ ซึ่งสมัยครูบาเมรินทร์ชักชวนชาวบ้านมาสร้างวัดตอนนั้นมีชาวบ้านยังไม่มากนัก เข้าจับจองเป็นเจ้าของที่เพื่อทำนา เนื่องจากมีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูก เมื่อชาวบ้านทำนาได้ผลผลิตดี ความก็ทราบถึงเจ้าผู้ครองนครสมัยนั้นได้เกณฑ์ข้าทาสบริวารมาแผ้วถางบุกเบิกป่าเป็นที่ทำกินออกไปอย่างกว้างขวาง เมื่อผู้คนหนาแน่นเจ้าผู้ครองนครได้แต่งตั้งให้ปู่สอ ย่ามูล สองดาวยายเป็นหัวหน้าดูแลเพื่อเก็บผลประโยชน์ และส่งส่วยแก่ผู้ครองนครตามแต่จะเรียกเก็บ โดยตั้งยุ้งฉางข้าวไว้เก็บใกล้ทุ่งนา ปู่สอ ย่ามูล เป็นผู้แบ่งปันดูแลผลประโยชน์ให้เจ้าผู้ครองนคร โดยเจ้าจะมาเยี่ยมเป็นครั้งคราว คนสมัยนั้นจึงเรียกว่า บ้านทาทุ่งหลวง ปัจจุบันกลายเป็นบ้านทาทุ่งหลวง เมื่อดาวยายถึงแก่กรรมได้

นำไปฝังไว้ในป่าทึบเหนือของหมู่บ้านใกล้ลำห้วย ห้วยนั้นจึงได้ชื่อว่าห้วยปู่สอ และห้วยย่ามูล มาจนถึงทุกวันนี้

บ้านท่าทุ่งหลวง เป็นหมู่บ้านที่ปกครองโดยเจ้าหรือขุนมานาน จนมีประชาชนมากขึ้น และตั้งหมู่บ้านท่าทุ่งหลวง หมู่ที่ 3 ตำบลทากาศ มีนายคำ ถากาศ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ต่อมาเมื่อปี 2524 ได้แยกออกจากตำบลทากาศ เป็นตำบลท่าทุ่งหลวง เป็นหมู่ที่ 1 บ้านท่าทุ่งหลวง

ภูมิประเทศ ตั้งอยู่ที่ราบลุ่ม

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ เขตอำเภอเมือง
ทิศใต้	ติดกับลำน้ำแม่ทา
ทิศตะวันออก	ติดกับทุ่งนา หมู่ 2 บริเวณบ้านพะหลวง และหมู่ 6 บ้านทุ่งทองกราว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับหมู่ที่ 6 ตำบลทากาศ

การคมนาคม

มีทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1033 แม่ทา-ท่าจักร ตัดผ่านอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอแม่ทาไปประมาณ 14 กิโลเมตร

พื้นที่การเกษตร

1. นาข้าว	จำนวน 58 ไร่	เกษตรกร 11 ราย
2. ลำไย (ในฤดู)	จำนวน 115.5 ไร่	เกษตรกร 31 ราย
3. ลำไย (นอกฤดู)	จำนวน 47 ไร่	เกษตรกร 4 ราย
4. มะม่วง	จำนวน 5 ไร่	เกษตรกร 3 ราย
5. มะขาม	จำนวน 4 ไร่	เกษตรกร 1 ราย
6. กล้าย	จำนวน 1 ไร่	เกษตรกร 1 ราย
7. สวนไม้สัก	จำนวน 5 ไร่	เกษตรกร 1 ราย
8. พืชผักสวนครัว	จำนวน 1.75 ไร่	เกษตรกร 4 ราย

แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร

- แหล่งน้ำหลัก ลำน้ำแม่ทา ลำน้ำแม่ตุ๊ด
- แหล่งน้ำรอง บ่อตอก บ่อบาดาล สระน้ำ ฝาย เป็นต้น

ช่วงระยะเวลาที่ขาดน้ำใช้เพื่อการเกษตร อยู่ช่วงเดือน มีนาคม - พฤษภาคม

หมู่ที่ 2 บ้านเหมืองลึก ตำบลทาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ชุมชน

หมู่บ้านแห่งนี้ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ 100 ปีที่แล้ว ได้ชื่อตามลำเหมืองที่ขุดตัดผ่านลำน้ำแม่ทา ไปสู่ที่นา เริ่มจากหมู่ 4 บ้านหนองยางโคก ไปถึงหมู่ที่ 1 บ้านทาทุ่งหลวง อันมีฝายน้ำล้นอยู่ห่างไปทางทิศตะวันออกประมาณ 8 กิโลเมตร เรียกว่าฝายหนอง เมื่อขุดมาถึงสันดินสูง ทำให้ต้องขุดเหมืองลึกกว่าที่อื่นๆ ว่ากันว่า ลำเหมืองลึกถึงขนาดที่ว่าข้างลงไปเดินตามลำเหมืองจะเห็นแต่หลังช้าง

เขตการปกครองและการบริหาร

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองลำพูน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ที่นาแลง หมู่ที่ 3 ตำบลทาทุ่งหลวง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ทุ่งนา และหมู่ 4 ตำบลทาทุ่งหลวง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ทุ่งนาหมู่ที่ 1 ตำบลทาทุ่งหลวง

สภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศ

ตั้งอยู่ในที่ราบเชิงเขา จากทิศเหนือลงสู่ลำน้ำแม่ทา ราษฎรจะปลูกไม้ผล เช่น ต้นลำไย และพื้นที่ราบจะใช้ในการปลูกข้าว และพืชล้มลุก และสร้างบ้านเรือน ราษฎรประกอบอาชีพทำสวนลำไย และแกะสลัก ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน ประมาณร้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมด มีเนื้อที่ประมาณ 8 ตารางกิโลเมตร

ภูมิอากาศ

ฤดูร้อน	เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ — เมษายนอากาศค่อนข้างร้อนจัด และอบอ้าว
ฤดูฝน	เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม — ตุลาคม อากาศเย็นสบาย
ฤดูหนาว	เริ่มตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน — มกราคม อากาศค่อนข้างหนาว

สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

ประชากรชาย 605 คน หญิง 640 คน รวม 1,245 คน
การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนรูปแบบดั้งเดิม — หลัง รูปแบบใหม่ 443 หลัง รวม 443 หลัง
เส้นทางคมนาคมติดต่อกับภายนอก

ถนนทางหลวงหมายเลข 1033 (สายแม่ทา-ท่าจักร) ผ่านกลาง ทำให้มีการคมนาคมสะดวกรวดเร็วในการเดินทาง ระยะทางจากตัวเมืองลำพูนประมาณ 25 กิโลเมตร ระยะทางจากอำเภอแม่ทาประมาณ 15 กิโลเมตร จากอำเภอแม่ทาต่อไปยังจังหวัดลำปางได้ และยังมีเส้นทางถนนลูกรังใช้ติดต่อระหว่างหมู่บ้านในตำบลและนอกตำบล

การศึกษา

ในระบบก่อนวัยเรียน 36 คน ประถมศึกษา 113 คน มัธยมศึกษา 8 คน มีครูอัตราจ้าง 1 คน นอกกระบวนการ 43 คน

สาขารณสุขอนามัยชุมชน 1 แห่ง อสม. 32 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 5 คน

วัฒนธรรมและประเพณีวัฒนธรรม

- ประเพณีที่ดำรงรักษาไว้ หรืออนุรักษ์ฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ ปีใหม่เมือง หรือประเพณีสงกรานต์ จัดในเดือนเมษายนของทุกปีจะมีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ สรงน้ำพระและจัดให้มีการละเล่นต่างๆ
- ประเพณีตานข้าวใหม่จะทำกันในช่วงเริ่มต้นวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีนี้จะทำกันภายหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ถือเป็นงานบูชาพระแม่โพสพ และเป็นสิริมงคลแก่ชาวนา ประเพณีแห่เทียนจะจัดขึ้นในงาน
- ประเพณีเข้าพรรษา มีการเวียนเทียนและแห่เทียนพรรษาเข้าวัด
- ประเพณีลอยกระทง หรือยี่เป็ง จัดในเดือนพฤศจิกายน ของทุกปี มีการประกวดเจดีย์ทราย หนูน้อยนพมาศ ประกวดกระทง ประกวดดอกไม้ไฟ นอกจากนี้ยังมีการฟิงเทศน์ เพื่อเป็นการจรรโลงจิตใจของชุมชนบ้านท่าเหมืองเล็ก
- ประเพณีตานก๋วยสลากหรือสลากภัต โดยจะทำบุญในช่วงเข้าพรรษา ในเดือนกันยายนของทุกปีโดยจะเวียนกันทุกหมู่บ้านในตำบลท่าทุ่งหลวง
- เลี้ยงผีปู่ย่า ตามเทศกาลวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเข้าพรรษา ออกพรรษา ตานข้าวใหม่ ตานปีใหม่เมือง
- เลี้ยงผีปู่ย่าบ้าน ตามเทศกาลวันสำคัญต่างๆ เช่นเดียวกับผีปู่ย่า

ชุมชนท่าเหมืองเล็กมีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ มีภาษาพูดเป็นของตนเอง เรียกว่าคำเมือง และภาษาของ

วัฒนธรรมและประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไปหรือขาดการสืบทอด

- การลงแขก สมัยก่อนจะมีการช่วยกันทำงาน ปัจจุบันการลงแขกไม่เอื้อประโยชน์แก่ผู้ที่ทำนา เนื่องจากเจ้าของผู้ทำนา มักจะทำงานรับจ้างในนิคม พอถึงฤดูกาลทำนา จึงมักจะจ้างแรงงานคราวละมากๆ เพื่อสะดวกแก่ตนเอง
- การเก็บข้าว สมัยก่อนจะมีเขื่อนน้อย หรือขยมวัดมาแจกปันโตทุกๆ เย็น และตอนเช้าตรู่ก็จะมาเก็บข้าวปลา อาหารแห้งตามแต่ศรัทธาจะนำมาใส่ ปัจจุบันการเก็บข้าวยังมีอยู่ แต่จะใช้วิธีให้หัวหน้าหมวดนำไปส่งเพื่อถวายแก่ประภิกษุที่จำพรรษาอยู่ที่วัด

งานรื่นเริงที่เพิ่งขึ้นมาใหม่

- ฉลองวันหยุดสิ้นปี และขึ้นปีใหม่ ในวันที่ 31 ธันวาคม และวันที่ 1 มกราคม ของทุกปี
- งานประจำปีที่จัดขึ้นทุกปีทั่ว

ศาสนาและความเชื่อ

นับถือศาสนาพุทธ 1,245 คน ความเชื่อ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว การเคารพนับถือ ตัวแทนของพระพุทธรูป นั่นคือพระภิกษุ และพระพุทธรูป ตลอดจนผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน

การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาวะผู้นำ

ผู้นำทางการ กำนันทศ เสาวภาณี

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มี 2 คน คือ นายเรวัติ สุภาณี และนายชาติ ปันสุภา

คณะกรรมการหมู่บ้าน 9 ฝ่าย

- (1) ฝ่ายปกครอง
- (2) ฝ่ายสวัสดิการและสังคม
- (3) ฝ่ายพัฒนาหมู่บ้านและส่งเสริมอาชีพ
- (4) ฝ่ายป้องกัน และรักษาความสงบเรียบร้อย
- (5) ฝ่ายการคลัง
- (6) ฝ่าย อสม.
- (7) ฝ่ายการศึกษาและวัฒนธรรม
- (8) ฝ่ายกลุ่มสตรี แม่บ้าน
- (9) ฝ่ายเยาวชน

คณะกรรมการที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ 26 ท่าน

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและกลุ่มชุมชนระบบเครือข่าย ส่วนใหญ่จะอยู่กันในระบบนี้ เพราะการสร้างบ้านก็จะติดกัน ช่วยเหลือกันและกันในครอบครัว และที่สังเกตได้ง่ายๆ คือการลงคะแนนให้ผู้สมัครเลือกตั้งทั้งหลาย ที่มีเครือข่ายกว้างขวางจะเป็นผู้ที่ได้รับชัยชนะอยู่เสมอ

- กลุ่มตามเขตพื้นที่ 4 เขต (ป๊อบบ้าน)
- กลุ่มเศรษฐกิจ
- กลุ่มอาชีพ
- กลุ่มด้านสังคม
- มีคนเก่งด้านเกษตร
- ด้านการดนตรี-พิธีกร
- กลุ่มเลี้ยง

มาตรการป้องกัน

ออกกฎประชาคมหมู่บ้านเกี่ยวกับยาเสพติด

หากราษฎรในหมู่บ้านเกี่ยวกับยาเสพติด และถูกจับดำเนินคดีถึงที่สุดศาลได้มีคำพิพากษา

1. ให้ปรับค่าการใช้น้ำประปาจากหน่วยละ 4.00 บาท เป็น 10.00 บาท เป็นเวลา 1/2 ของการตัดสินคดีของศาล
2. ให้ตัดออกจากกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์
3. หากมีงานต่างๆ ในบ้านของผู้กระทำผิด ชาวบ้านจะไม่ให้ความร่วมมือ
4. คณะกรรมการสามารถกล่าวตักเตือนได้

มาตรการป้องกันอาชญากรรมของชุมชน

- อยู่เวรยามเฝ้าระวัง

ระเบียบข้อปฏิบัติ กฎเกณฑ์ของชุมชน จะเป็นสิ่งที่ทุกคนในหมู่บ้านร่วมกันทำขึ้น โดยจะไม่มี การเบียดเบียนซึ่งกันและกัน กฎระเบียบทุกข้อได้รับการยินยอมจากสมาชิกทุกคนในหมู่บ้านให้ใช้ ร่วมกัน โดยถ้าใครทำผิดหรือไม่ทำตามกฎก็จะถูกลงโทษตามที่ได้จัดขึ้นร่วมกัน

ทุกปีชุมชนจะจัดงานประจำปีขึ้น บริเวณลานหน้าวัด จะมีดนตรี และเวทีรำวงมาแสดงและให้ทุก คนร่วมสนุก แต่ถ้ามีการชกต่อยกัน หรือทะเลาะวิวาทกัน จนทำให้งานต้องยุติ หรือเสียหาย ผู้ที่ก่อการ ทะเลาะวิวาท จะต้องจ่ายค่าการแสดงดนตรีทั้งหมด โดยถ้ามีผู้ร่วมมือด้วยก็ต้องออกเงินเท่ากัน ทุกคน เป็นต้น

ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการ และระบบกรรมสิทธิ์

พื้นดิน ลักษณะของดิน เป็นดินร่วมปนทราย

การใช้ประโยชน์ และความเหมาะสมส่วนใหญ่ใช้ที่ดินในการทำสวนลำไย บางส่วนเป็นพื้นที่ทำ นา ความเสื่อมโทรม สาเหตุและผลกระทบคุณภาพดินลดลง เนื่องจากการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำสวน

แหล่งน้ำ

- บ่อน้ำตื้น
- บ่อน้ำบาดาล
- มีฝายแม่ตูด 3 แห่ง ขนาดกว้าง 8 เมตร สูง 1.20 เมตร
- น้ำแม่ทาและลำน้ำแม่ตูดไหลผ่าน และใช้ในการเกษตร อุปโภค บริโภค

การจัดการน้ำ ระบบชลประทาน (เหมืองฝาย)

- ใช้ระบบจ่ายน้ำ โดยแบ่งปันกัน

การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ

- บริโภค และอุปโภค
- เกษตรกรรม

ความเปลี่ยนแปลง ความเสื่อมโทรม การสูญเสีย และผลกระทบ

- คุณภาพของน้ำลดลง เนื่องจากการชะล้าง สิ่งปฏิกูลลงน้ำแม่ทา และการใช้สารเคมีในการเกษตร
- สภาพลำน้ำตื้นเขิน แม่น้ำเปลี่ยนทิศทาง ปรากฏสันดอนทรายกลางลำน้ำ และมีต้นไม้ยวบขึ้นอยู่เต็มลำน้ำ

การอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำ

- ชาวบ้านช่วยกันทำความสะอาดแหล่งน้ำเป็นประจำ
- ในปีงบประมาณ 2549 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากผู้ว่า CEO ขุดลอกลำน้ำแม่ทาก่อสร้างฝายน้ำล้น
- รณรงค์การกระทำที่ทำให้แหล่งน้ำเกิดความเสียหาย

สภาพเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพภาคการเกษตร

- การทำสวนลำไย ขายทั้งลำไยสด และนำมาทำลำไยอบแห้งไว้ขายและบริโภค
- การทำนา สำหรับขายและเก็บไว้บริโภค
- การเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว สุกร ไก่ เป็ด วัวนม ผึ้ง
- การทำเกษตรพอเพียง โดยมีทั้งปลูกลำไย มะม่วง เลี้ยงปลา เพาะเห็ด
- ฯลฯ

นอกภาคเกษตร (การผลิตและการแปรรูป)

- อาชีพแกะสลัก เป็นอาชีพหลักของหลายครอบครัว ไม่แกะสลักของชุมชนบ้านทาเหมืองลึก เป็นที่ขึ้นชื่อของจังหวัดลำพูน และยังส่งไปจำหน่ายที่บ้านถวาย อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ มีโรงงาน 8 แห่ง

ประเภทของการแกะสลัก

- พระพุทธรูป ศีรษะพระพุทธรูป แจกัน
- อินเดียนแดง ดอกไม้

- สัตว์ต่างๆ ช้าง แมว นกฮูก กบ ฯลฯ
- นางไห่ว
- ภาพเหมือน (ได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันแกะภาพเหมือนของจังหวัดลำพูน)
- ไม้แกะสลักตามแบบที่สั่ง

การลงทุนโดยคนในชุมชน

- ใช้แหล่งเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์
- ใช้แหล่งเงินทุนจาก ธกส.
- ใช้แหล่งเงินทุนธนาคารอื่นๆ

การจัดการปัจจัยการผลิต

- ปัจจัยที่ผลิตเองได้แก่ แรงงาน
- ปัจจัยที่ซื้อจากภายนอก คือ ไม้สำหรับแกะสลัก สีแล็กเกอร์ (สีเคลือบเงา) ฯลฯ

ความสัมพันธ์ขององค์กรกับหน่วยการผลิต / ชุมชน

- เจ้าของโรงงานเป็นคนในชุมชน จากการบอกกล่าวของคนในชุมชน ถ้าใครอยากเป็น “บ่อเลี้ยงกึ่งลงทุนเอง” ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับผู้รับจ้างจึงคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี บ่อยครั้งที่เราเข้าไปชมในโรงงาน ในช่วงตอนบ่ายๆ จะเห็นผู้รับจ้างรายขึ้น พอง่วงก็จะนอนพักผ่อน ไม่มีใครมาคอยควบคุมอะไรมากนัก เป็นที่รู้กันดี
- งานแกะสลักกับชุมชนท่าเหมืองลึก ผูกพันกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษหลายชั่วคน จนชาวบ้านบอกว่า “แกะสลักเป็นมาตั้งแต่เกิด” ปัจจุบันคนหนุ่มสาวมักจะเข้าไปทำงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านสันป่าฝ้าย ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นส่วนใหญ่ คงมีแต่วัยกลางคนหรือผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ที่ยังคงยึดอาชีพแกะสลักอยู่

รูปแบบการสนับสนุน/ความต่อเนื่อง

- ได้รับการสนับสนุนด้านการฝึกอบรมวิชาชีพ จากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าทุ่งหลวง ในปีงบประมาณ 2549
- ตามแผนพัฒนา 3 ปี 2550-2552 ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าทุ่งหลวงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบลท่าทุ่งหลวงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

สภาพปัญหาของชุมชน/สังคม

- ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

- ปัญหาการขาดความรู้ในด้านการลงทุน จะพบได้ว่ามีผู้ประกอบการที่ลงทุนไปแล้วประสบปัญหาการขาดทุนทำให้ไม่สามารถใช้คืนเงินที่กู้ยืมมาได้

ปัญหาทางด้านสังคม และวัฒนธรรม

- ในกลุ่มวัยทำงานซึ่งส่วนใหญ่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ยังพบปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว ปัญหาการเปลี่ยนคู่นอน และนำมาซึ่งปัญหาการหย่าร้างเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

- ขาดการวางแผนในเรื่องวัตถุคิที่จะขาดแคลนในอนาคต
- ขาดการวางแผนเรื่องมลพิษทางเสียงและฝุ่นจากโรงงานแกะสลัก

ปัญหาอื่นๆ

- การขนไม้จากต่างจังหวัดยังทำให้เกิดปัญหาการถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐเรียกเงินค่าผ่านด่านอยู่เป็นประจำจนทำให้ชาวบ้านผู้ลงทุนประกอบกิจการเอื่อมระอา กับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ

ชุมชนบ้านเหมืองลึกต้องการให้ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรมช่วยเหลือดังนี้

1. การอบรมเกี่ยวกับยุติธรรมชุมชนในเรื่องการจัดการความขัดแย้งในชุมชน
2. การอบรมเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาทในชุมชน
3. การอบรมเกี่ยวกับการดำเนินมาตรการกั้นคนคดียกลับสู่ชุมชน
4. การอบรมเกี่ยวกับการดำเนินมาตรการ เยียวยาและเสริมพลังให้แก่ชุมชน
5. การอบรมแนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมกับกระทรวงยุติธรรม ตลอดจนประโยชน์ของยุติธรรมชุมชน

พื้นที่การเกษตร

1. นาข้าว	จำนวน 126.75 ไร่	เกษตรกร 35 ราย
2. ลำไย (ในฤดู)	จำนวน 547.25 ไร่	เกษตรกร 127 ราย
3. ลำไย (นอกฤดู)	จำนวน 138 ไร่	เกษตรกร 23 ราย
4. แก้วมังกร	จำนวน 3 ไร่	เกษตรกร 1 ราย
5. มะม่วง	จำนวน 6 ไร่	เกษตรกร 1 ราย
6. ดั้จามจุรี	จำนวน 3 ไร่	เกษตรกร 1 ราย
7. ผักสวนครัว	จำนวน 2.5 ไร่	เกษตรกร 2 ราย
8. หอม/กระเทียม	จำนวน 2 ไร่	เกษตรกร 1 ราย

แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร

- แหล่งน้ำหลัก ลำน้ำแม่ทา ลำน้ำแม่ตูด
- แหล่งน้ำรอง บ่อตอก บ่อบาดาล สระน้ำ ฝาย เป็นต้น

ช่วงระยะเวลาที่ขาดน้ำใช้ในการเกษตร อยู่ช่วงเดือน มีนาคม - พฤษภาคม

หมู่ที่ 3 บ้านท้องฝาย ตำบลทาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ตามคำบอกเล่าสืบต่อกันมา หมู่บ้านแห่งนี้ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ 80 กว่าปี โดยการเริ่มมาเฝ้าสวนของชาวบ้านเป็นการเริ่มแรก โดยจากหมู่บ้านไร่ดอยแช่ ทุ่งหลวง และหมื่นข้าว จากนั้นค่อยทยอยกันมาตั้งรกรากทีละหลัง ช่วงที่มีการขยายขยายมากที่สุดเป็นช่วงปี 2482 ซึ่งเกิดอุทกภัยน้ำท่วมหนัก ได้พัดพาเอาหมู่บ้านสันด้าว ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก ตรงข้ามอีกฝั่งหนึ่งหายไปหมด สาเหตุเพราะการตัดไม้ของบริษัทฝรั่งเศส ที่เข้ามาสัมปทานป่าไม้ของภาคเหนือทั้งหมด การอพยพครั้งนั้นแบ่งเป็นหลายหมู่บ้าน เช่น บ้านกอม่วง กอแฟน ท้องฝาย สันตอ เป็นต้น และมีการพัฒนามาโดยลำดับ ครั้งนั้นขึ้นกับหมู่บ้านเหมืองลึก ตำบลทากาศ ต่อมาได้แยกตำบลมาเป็นตำบลทาทุ่งหลวง จึงได้แยกหมู่บ้านเป็นหมู่ที่ 3 บ้านท้องฝาย ตำบลทาทุ่งหลวง จนถึงปัจจุบัน

ภูมิประเทศ ตั้งอยู่ในที่ราบติดลำน้ำแม่ทา

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ที่นา และหมู่ 6 บ้านทุ่งทองกวาว ตำบลทาทุ่งหลวง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ลำน้ำแม่ทา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ลำน้ำแม่ทา และหมู่ 4 บ้านหนองยางโคกตำบลทาทุ่งหลวง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ลำน้ำแม่ทา และทุ่งนา

การคมนาคม

มีถนนเข้ามาในหมู่บ้านจากทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1033 แม่ทา-ท่าจักร ตัดผ่านประมาณ 1-2 กิโลเมตร อยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอแม่ทาไปประมาณ 13 กิโลเมตร

พื้นที่การเกษตร

1. นาข้าว	จำนวน 91 ไร่	เกษตรกร 18 ราย
2. ลำไย (ในฤดู)	จำนวน 229.75 ไร่	เกษตรกร 53 ราย
3. ลำไย (นอกฤดู)	จำนวน 48 ไร่	เกษตรกร 7 ราย
4. มะม่วง	จำนวน 1 ไร่	เกษตรกร 1 ราย

5. กล้วย	จำนวน 0.5 ไร่	เกษตรกร 2 ราย
6. ถั่วลิสง	จำนวน 8 ไร่	เกษตรกร 3 ราย
7. ผักสวนครัว	จำนวน 15.5 ไร่	เกษตรกร 22 ราย

แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร

- แหล่งน้ำหลัก ลำน้ำแม่ทา
- แหล่งน้ำรอง บ่อดอก บ่อบาดาล สระน้ำ ฝาย เป็นต้น

ช่วงระยะเวลาที่ขาดน้ำใช้เพื่อการเกษตร อยู่ช่วงเดือน มีนาคม — พฤษภาคม

หมู่ที่ 4 บ้านหนองยางไคล ตำบลทาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

บ้านหนองยางไคล เดิมเรียกว่า “บ้านหนองยั้งไข่” พระอริการเถาว์ อภิวิโส อดีตเจ้าอาวาสวัดทาหนองยางไคล องค์ที่ 2 ได้เล่าให้ฟังว่า เมื่อประมาณกว่า 100 ปี มาแล้ว ได้มาพระธาตุคงค์องค์หนึ่งเดินทางจาริกแสวงหาที่สงบได้มาล้มป่วย (อาพาธ) ลงที่ใกล้บริเวณหนองน้ำแห่งนี้ด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ ภาษามือเมืองว่า ยั้งไข่ และได้พักรักษาตัวใกล้ๆ หนองน้ำบริเวณนี้ ซึ่งบริเวณแห่งนี้ปกคลุมไปด้วยป่าไม้ ชาวป่าที่ไปหาของป่าผ่านมาพบเข้าได้ช่วยกันพยาบาลและอุปฐากตามสมควร ชาวบ้านจึงเรียกขานหนองน้ำนี้ว่า “หนองยั้งไข่” (หมายถึง พักไข้ ปัจจุบันหนองน้ำแห่งนี้อยู่กลางทุ่งนา และได้ดินเงินกลายเป็นทุ่งนาไปแล้ว)

เมื่อวันเวลาผ่านไป ปี พ.ศ.2450 ชาวบ้านในตำบลทากาส เช่น บ้านท้องฝาย หมู่ที่ 1 ตำบลทากาส บ้านทาทุ่งหลวง บ้านไร่ (คอยแซ่) บ้านหมื่นข้าว และที่อื่นๆ ได้พากันมาถางป่าทำไร่ ทำสวน และขยับขยายมาเป็นหมู่บ้านขึ้นเรื่อยๆ เมื่อทุกคนมาจากทุกสารทิศการพูดจาถิ่นจึงได้มีการผิดเพี้ยนไปจากเดิม “หนองยั้งไข่” กลายเป็น “หนองยั้งไคล” และกลายมาเป็นหนองยางไคล ประมาณ 2515 โดยอยู่ในหมู่ที่ 7 ตำบลทากาส ร่วมกับหมู่บ้านท้องฝาย หนองยางฟ้า โดยมีพ่อหลวงจูง ดันหลวงกาส เป็นผู้ใหญ่นับคนแรก และได้เปลี่ยนมาเป็นหมู่ที่ 4 บ้านหนองยางไคล ตำบลทาทุ่งหลวง เมื่อประมาณ พ.ศ.2524 โดยมีพ่อหลวงเอื้อง ปะนะดี เป็นผู้ใหญ่นับคนแรก ในขณะที่แยกมาเป็นตำบลทาทุ่งหลวง

ภูมิประเทศ

หมู่บ้านหนองยางไคลตั้งอยู่ในที่ราบ อยู่บริเวณที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลทาทุ่งหลวง ติดทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1033 แม่ทา-ท่าจักร ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่ทา มาทางทิศตะวันตก ประมาณ 11 กิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ลำน้ำแม่ผู้ด
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ลำน้ำแม่ทา และหมู่ 3 บ้านท้องฝาย ตำบลทาทุ่งหลวง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่ 5 บ้านหนองยางฟ้า ตำบลทาทุ่งหลวง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านเหมืองลึก ตำบลทาทุ่งหลวง

พื้นที่การเกษตร

1. นาข้าว	จำนวน 25.5 ไร่	เกษตรกร 9 ราย
2. ลำไย (ในฤดู)	จำนวน 88.1 ไร่	เกษตรกร 21 ราย
3. ลำไย (นอกฤดู)	จำนวน 2 ไร่	เกษตรกร 1 ราย
4. ผักกาด	จำนวน 0.25 ไร่	เกษตรกร 1 ราย

แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร

- แหล่งน้ำหลัก ลำน้ำแม่ทา
- แหล่งน้ำรอง บ่อดอก บ่อบาดาล สระน้ำ ฝาย เป็นต้น

ช่วงระยะเวลาที่ขาดน้ำใช้ในการเกษตร อยู่ช่วงเดือน มีนาคม — พฤษภาคม

หมู่ที่ 5 บ้านหนองยางฟ้า ตำบลทาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

บ้านหนองยางฟ้า เดิมเรียกว่า บ้านหนองยั้งฟ้า (ตากฟ้า) พระอธิการเถาว์ อภิวิโส อดีตเจ้าอาวาสทาหนองยางไคล องค์ที่ 2 ได้เล่าให้ฟังว่า เมื่อประมาณกว่า 100 ปี มาแล้ว ได้มีพระธุดงค์ องค์หนึ่งเดินมาจาริกแสวงหาที่สงบเพื่อบำเพ็ญสมณธรรม เมื่อมาถึงบริเวณหนองน้ำแห่งนี้ ได้นำผ้าจีวรมาซัก และตาก (ภาษาพื้นเมืองว่า ยั้งฟ้า) และพระธุดงค์ได้พักบริเวณนี้ระยะหนึ่ง ชาวบ้านที่ไปหาของป่า ได้มาพบเข้าจึงชวนกันไปทำบุญใส่บาตร โดยถือว่าตรงหนองน้ำที่มีผ้าตากเป็นเครื่องหมายว่าตรงนั้นมีพระธุดงค์อยู่ จนเรียกกันติดปากว่า “หนองยั้งฟ้า” ซึ่งตอนนี้ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เป็นสุสานของบ้านหนองยางไคล ส่วนหมู่บ้านเดิมๆ อยู่อีกฝั่งหนึ่งของลำน้ำแม่ทาเรียกว่า “บ้านผาขวาง” ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านนี้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ได้อพยพย้ายมาเมื่อประมาณ 70 ปี โดยการนำของนายบุญทัย ศิลาศักดิ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ตำบลทาเกาศ โดยได้เล็งเห็นว่าการปกครองเป็นไปด้วยความลำบาก เพราะต้องข้ามลำน้ำแม่ทา สะพานก็ไม่มี ผู้ใหญ่บ้านคนเดียวต้องปกครอง 3 หมู่บ้าน คือ บ้านผาขวาง บ้านหนองยางไคล บ้านท้องฝายคอยแซ่ จึงได้ชักชวนลูกบ้านมาอยู่ใกล้ๆ คือหนองยั้งฟ้า ซึ่งใกล้ต่อการปกครอง สะดวกปลอดภัย ไปทางอำเภอและสถานีรถไฟหนองหล่ม ส่วนการที่ชื่อหมู่บ้านเพี้ยนไปจากเดิม จากคำว่ายั้งฟ้ากับยั้งฟ้า ทั้งภาษาพูดและเขียนใกล้เคียงกันมาก จึงทำให้ผู้คนเรียกขานเพี้ยนไปเรื่อยๆ จนปัจจุบันมาเป็นบ้านหนอง

ยางฟ้า ประมาณ ปี พ.ศ.2515 โดยเดิมอยู่ในหมู่ 7 ตำบลทากาศ ร่วมกับบ้านหนองยางไคล ต่อมาเมื่อปี 2524 ได้แยกออกจากตำบลทากาศ เป็นหมู่ที่ 4 บ้านหนองยางไคลตำบลทาท่งหลวง ต่อมาเมื่อปี 2537 ได้แยกออกจากบ้านหนองไคล เป็นบ้านหนองยางฟ้า เป็นหมู่ที่ 5 ตำบลทาท่งหลวง มีนายเมืองคำ แสงกาศ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

ภูมิประเทศ

บ้านหนองยางฟ้า ตั้งอยู่ในที่ราบ อยู่ทางทิศตะวันออก ขององค์การบริหารส่วนตำบลทาท่งหลวง ติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1033 แม่ทา-ท่าจักร ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่ทา มาทางทิศตะวันตก ประมาณ 10 กิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ลำน้ำแม่ตุ๋น
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ลำน้ำแม่ทา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	เขตตำบลทาสบเส้า
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	เขตหมู่ 4 บ้านหนองยางไคล ตำบลทาท่งหลวง

พื้นที่การเกษตร

1. นาข้าว	จำนวน 30.5 ไร่	เกษตรกร 9 ราย
2. ลำไย (ในฤดู)	จำนวน 357.25 ไร่	เกษตรกร 48 ราย
3. ลำไย (นอกฤดู)	จำนวน 105 ไร่	เกษตรกร 20 ราย
4. มะม่วง	จำนวน 4 ไร่	เกษตรกร 3 ราย
5. ฝักสวนครัว	จำนวน 3 ไร่	เกษตรกร 3 ราย

แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร

- แหล่งน้ำหลัก ลำน้ำแม่ทา ลำน้ำแม่ตุ๋น
- แหล่งน้ำรอง บ่อตอก บ่อบาดาล สระน้ำ ฝาย เป็นต้น

ช่วงระยะเวลาที่ขาดน้ำใช้ในการเกษตร อยู่ช่วงเดือน มีนาคม — พฤษภาคม

หมู่ที่ 6 บ้านทาท่งทองกวาว ตำบลทาท่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ตามคำบอกเล่าสืบต่อกันมา หมู่บ้านแห่งนี้ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ 70 ปี บ้านท่งทองกวาว แรกเริ่มเดิมทีชื่อบ้าน “ปากวาว” สาเหตุที่ชื่อนี้เพราะมีต้นทองกวาวมากมายในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ — มีนาคม และจะออกดอกบานสะพรั่ง ซึ่งทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านเป็นแพะ มีแมกไม้หนาพันธุ์ เริ่มต้นมี 2 ครอบครัว

มาสร้างหลักปักฐานก่อน มีครอบครัวของพ่อน้อยตา-แม่ยอด และพ่อน้อยตา-แม่เลี่ยม จำสกุล ต่อมาเมื่ออีกหลายครอบครัวย้ายเข้ามาอยู่ร่วมกัน เพราะว่าใกล้กับที่สวนที่นา รวมถึงที่เลี้ยงวัว ควาย ก็กว้างขวางดี จนกระทั่ง พ.ศ.2500 มีครอบครัวทั้งหมด 17 ครอบครัว อยู่กลางป่า (แพะ) บางคนก็ว่าแพะอีแอ้ และ “บ้านปากว้าว” ก็เปลี่ยนมาเป็น “บ้านแพะน้อย”

บ้านแพะน้อย ขึ้นอยู่กับบ้านทาทุ่งหลวง เนื่องจากเดิมมีอาณาเขตอยู่ระหว่างชายเขา จะมีต้นไม้ เต็ง ไม้รัง ไม้ติง ขึ้นมากมาย เป็นที่ทำมาหากินของชาวบ้าน เช่น เห็ด ฟืน หน่อไม้ กบ เขียด ตามลำห้วย และของป่าอีกมากมาย ที่เรียกว่าบ้านแพะน้อย เพราะเป็นป่าไม้ที่มีผู้คนเข้าไปอยู่น้อยมาก เพราะไม่ค่อยมีน้ำในการอุปโภค-บริโภค โดยเฉพาะฤดูร้อน คั้งนั้นต้องไปหาบน้ำจากลำน้ำแม่ทา ซึ่งห่างจากหมู่บ้านไป 2 กิโลเมตร ได้รับความลำบากเป็นอย่างมากจึงไม่ค่อยมีใครเข้าไปอยู่อาศัย ต่อมาการพัฒนาที่ดินได้จัดโครงการหมู่บ้านป่าไม้แปลง 2 ขึ้น ผู้คนจึงหลั่งไหลเข้าไปจับจอง และไปอยู่เป็นจำนวนมาก

ต่อมาเมื่อประมาณ ปี พ.ศ.2530 ได้แยกจากหมู่บ้านทาทุ่งหลวง มาตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 6 บ้านแพะน้อย และได้ประชุมปรึกษาหารือกันว่า ชื่อบ้านแพะน้อย นี้ดูไม่ไพเราะเลย มติที่ประชุมเห็นพ้องกันว่า ควรให้ชื่อใหม่ว่า “บ้านทุ่งทองกวาว” โดยให้เหตุผลว่า บริเวณแห่งนี้มีต้นทองกวาวอยู่เป็นจำนวนมาก และชื่อก็เป็นสิริมงคล อีกทั้งหมู่บ้านเราแยกจากบ้านทาทุ่งหลวงมาสมควรให้มีคำว่า “ทุ่ง” ติดอยู่ข้างท่าจะดี ทุกคนจึงตกลงตามนั้น โดยมีพ่อหลวงแสวง คำวงษา เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก คนที่ 2 พ่อหลวงเพลิน ฤทธาภส อยู่ไม่ครบวาระ คนที่ 3 พ่อหลวงสนั่น หล้าบุญตัน ครบวาระ และพ่อหลวงแสวง คำวงษา อยู่ไม่นานเสียชีวิตลง สำหรับผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน คือพ่อหลวงอุดม กันทาภส

ภูมิประเทศ บ้านทุ่งทองกวาว ตั้งอยู่ในที่ราบลุ่ม

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	เขตอำเภอเมืองลำพูน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ลำน้ำแม่ตุ๋ด
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่ 2 บ้านเหมืองลิก ตำบลทาทุ่งหลวง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	หมู่ 1 บ้านทาทุ่งหลวง ตำบลทาทุ่งหลวง

การคมนาคม

บ้านทุ่งทองกวาว มีถนนเข้ามาในหมู่บ้านจากทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1033 แม่ทา-ท่าจักร ประมาณ 500 เมตร อยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอแม่ทาไปประมาณ 14 กิโลเมตร

พื้นที่การเกษตร

1. นาข้าว	จำนวน 9 ไร่	เกษตรกร 2 ราย
2. ลำไย (ในฤดู)	จำนวน 49 ไร่	เกษตรกร 15 ราย
3. ผักกาด	จำนวน 0.25 ไร่	เกษตรกร 3 ราย

แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร

- แหล่งน้ำหลัก ลำน้ำแม่ทา อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำคอก อ่างเก็บน้ำห้วยต้นยาง
- แหล่งน้ำรอง บ่อตอก บ่อบาดาล สระน้ำ ฝาย เป็นต้น

ช่วงระยะเวลาที่ขาดน้ำใช้ในการเกษตร อยู่ช่วงเดือน มีนาคม — พฤษภาคม

3. ตำบลทากาส อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมา

มีตำนานเล่าขานว่าในเขตตำบลทากาสในปัจจุบันเคยเป็นเส้นทางเดินทางของพระนางจามเทวี เมื่อคราวเดินทางจากนครหริภุญชัยจะไปพำนักอยู่กับอนันตยศกุมารที่ดั่งเมืองเขลางค์นครตั้งอยู่ลุ่มน้ำแม่วังทางทิศตะวันออก (คาดว่าผ่านขึ้นไปตามแม่น้ำแม่ขนาด ขึ้นห้วยหมู ข้ามเขาไปเขตอำเภอห้างฉัตร แล้วไปเมืองเขลางค์ในลุ่มแม่น้ำวัง) แล้วหันตยศกุมารเจ้าเมืองหริภุญชัยได้แต่งตั้งคนในท้องถิ่นเป็น "นายด่าน" เพื่อเก็บส่วยคนผ่านทางและรายงานความเคลื่อนไหวของผู้คนและข้าศึก ต่อมาภายหลังนายด่านได้รับการยกย่องจากคนในท้องถิ่นเป็น "เจ้าพ่อผาด่าน" ซึ่งมีการตั้งอนุสาวรีย์ที่อ่างเก็บน้ำแม่กิมที่มีประเพณีบวงสรวงสักการะทุกวันที่ 28 เมษายน ของทุกปี

ต่อมาระหว่าง พ.ศ. 1835 - 2101 เมืองหริภุญชัย ตกอยู่ภายใต้การปกครองของเมืองเชียงใหม่ และระหว่าง พ.ศ. 2102 - พ.ศ. 2317 เชียงใหม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพม่า ถึงแม้ว่าพระเจ้ากรุงธนบุรีจะสามารถปลดปล่อยเชียงใหม่จากอิทธิพลของพม่าในปี พ.ศ. 2317 แต่ก็ยังเป็นเพียงช่วงเวลาอันสั้น พม่ากลับมายึดคืนได้ในภายหลัง ต่อมาพระเจ้ากาวิละสามารถปลดปล่อยอิทธิพลของพม่าออกจากเชียงใหม่ (และลำพูน) ได้สำเร็จในปี พ.ศ. 2339 โดยใช้ฐานตั้งมั่นที่เวียงป่าซางนับตั้งแต่ พ.ศ. 2325 มาแล้ว แต่เมื่อสามารถเข้าไปตั้งมั่นที่เมืองเชียงใหม่ได้หัวเมืองในดินแดนล้านนาโดยเฉพาะเชียงใหม่และลำพูน कुछเมืองร้าง เนื่องจากระหว่างอยู่ภายใต้การปกครอง ของพม่า พลเมืองได้ถูกกวาดต้อนไปพม่าหลายครั้ง คงเหลือคนท้องถิ่นบางส่วนที่หลบหนีภัยสงครามเข้าไปอยู่อาศัยตามป่าลึก พระเจ้ากาวิละและพันธมิตรได้ยกทัพไปตีเมืองเชียงแสน (2348) พ้นจากอิทธิพลของพม่าแล้ว ได้มอบหมายให้พระยาธรรมลังกาอนุชาเป็นแม่ทัพ ให้ยกทัพไปเกลี้ยกล่อมกวาดต้อน ชาวไถยง ไตลื้อ ไตเจิน เหนือเมืองเชียงแสนขึ้นไปให้อพยพมาสร้างบ้านแปงเมืองในหัวเมืองเหนือตั้งแต่ พ.ศ. 2349 จนถึงระหว่าง พ.ศ. 2356 - 2395 ที่ถือเป็นการกวาดต้อนครั้งสุดท้าย แต่การอพยพโดยความสมัครใจของชาวบ้านมาตั้งถิ่นฐานมาอยู่กับพี่น้อง ที่เข้า มาอยู่ก่อน ยังคงมีอยู่เรื่อยมา (แสง มาละแซม, 2540 : 124) ชาวไถยง ไตลื้อ ไตเจิน บางส่วนได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำกินอยู่ในลุ่มแม่น้ำทา ที่มีคนท้องถิ่นที่เป็นชาวละว้าและชาวกะเหรี่ยงเป็นคนดั้งเดิม

เมื่อมีชุมชน หมู่บ้าน หนาแน่นได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้าน แต่งตั้งผู้ปกครอง ตำแหน่งให้เป็น "ขุน" หรือ "ท้าว" หรือ "แสน" ปกครองชุมชนโดยขึ้นกับเจ้าผู้ครองนครเมืองโดยตรง ตำบลทากาส เดิมเมื่อมีการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินให้หัวเมืองประเทศราชขึ้นอยู่กับส่วนกลาง พ.ศ. 2441 เปลี่ยนฐานะเมือง

ลำพูนจากหัวเมืองประเทศราชมาเป็นเมืองลำพูนขึ้นกับรัฐบาลกลาง (กรุงเทพ) โดยให้มีการ จัดตั้งแขวง (อำเภอ) ออกเป็น 2 แขวง คือแขวงในเมืองและนอกเมืองลำพูน และแขวงเมืองลี ตำบลทากาศในสมัยนั้น เป็นส่วนหนึ่งของแคว้นทาทองหลวงขึ้นกับแขวงในเมืองและนอกเมืองลำพูน ต่อ มาในปี พ.ศ. 2458 ตั้ง เป็นแขวงแม่ทาแยกออกมาจากแขวงในเมืองและนอกเมืองลำพูน แคว้นทาทองหลวงมาขึ้น กับแขวงแม่ทา ต่อมาภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นตำบลทากาศ หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ต่อมาได้ยุบตำบล ทากาศ ขึ้นกับตำบลทุ่งแฝง (บ้านทุ่งแฝงปัจจุบันอยู่ในเขตบ้านศรีป้าน ต. ทาชุมเงิน)แล้วกลับมาใช้ชื่อ ตำบลทากาศอีกครั้งหนึ่ง ต่อมาได้แยกตำบลทาชุมเงินออกไป (ในปี 2495) และต่อมาได้แยก ตำบลทาทุ่ง หลวงออกไป (ในปี 2523) ปัจจุบันตำบลทากาศมีหมู่บ้านทั้งหมด 15 หมู่บ้าน

สภาพทั่วไป

ตำบลทากาศ ตั้งอยู่ทางตอนกลางก่อนไปทางใต้ของอำเภอแม่ทา การตั้งบ้านเรือนส่วนใหญ่จะตั้ง ใกล้กับแม่น้ำและลำห้วย มีแม่น้ำสายสำคัญ คือ แม่น้ำทา ลำห้วยแม่ขนาด ที่จะมีการสร้างระบบเหมือง ฝายเพื่อทดน้ำ เขื่อนตลอดลุ่มน้ำ เหมืองฝายที่สำคัญคือฝายคอยแซ่ ฝายหมื่นข้าว ฝายทากาศ และยังมีฝาย ลูกเล็กตามลำห้วย อีกมาย มีภูเขาสูงอยู่ทางตอนใต้ของตำบลอันเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาขุนตาล (เทือกเขาผีปันน้ำตะวันตก) ที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของลำห้วยแม่ขนาด ห้วยแม่สะออน ห้วยแม่กิม เป็น ต้น

- มีพื้นที่ทั้งหมด 114,207 ไร่
- พื้นที่ราบ 18,500 ไร่
- ภูเขา 95,375 ไร่
- พื้นน้ำ 500 ไร่

หมู่บ้าน	ขนาดตาราง กม.	จำนวนไร่	ร้อยละ	ระยะห่างจากอำเภอ	ระยะห่างจากจังหวัด
ท้องฝาย	14.48	9,031	7.91	14	34
แพะยันต์	3.80	2,375	2.08	16	36
คอยแซ่ หมื่นข้าว*	1.25	687	0.61	16	36
เกาะทราย*					
ทากาศ*					
นาห้ำ	1.20	750	0.63	18	30
แม่ขนาด	3.49	2,187	1.91	19	32
ป่าเลา	12.23	7,644	6.62	20	33
ผาด่าน	49.79	31,125	27.31	25	37

หนองผึ่ง	2.29	1,437	1.28	17	37
หนองบัว	4.44	2,781	2.43	15	35
คอยคำ	1.63	937	0.83	18	30
ปงผาง	48.25	28,281	24.79	36	46
แม่สะเงาะ	24.43	15,273	13.38	31	43
คอยขาว	18.72	11,699	10.22	19	32
รวม	183	114,207	100.00	-	-

* ไม่มีข้อมูล

อาณาเขตของตำบลทากาศ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ต.ทาทุ่งหลวง และ ต.ทาสบเส้า อ.แม่ทา จ.ลำพูน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จ.ลำปาง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ต.ทาสบเส้า อ.แม่ทา จ.ลำพูน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ต.ทาขุมเงิน และ ต.ทาแม่ลอบ อ.แม่ทา จ.ลำพูน

จำนวนประชากรของ อบต.ทากาศ

จำนวนประชากรในเขต อบต. 5,183 คน และจำนวนหลังคาเรือน 1,742 หลังคาเรือน

การคมนาคม (การเดินทางสู่ตำบล)

ถนนสายหลัก มี 3 สาย คือ

1. สายท่าจักร-แม่ทา
2. ถนน รพช.ทากาศ-แม่ขนาด
3. ถนน รพช. หนองหมู-ท้องผาย

จากที่ว่าการอำเภอแม่ทาไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 18 กม. ตามทางหลวงหมายเลข 1033 ระยะทางจากจังหวัดลำพูน 20 กม. ตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1033 ท่าจักร-แม่ทา

สาธารณูปโภค

ระบบประปา มีทั้งระบบประปาหมู่บ้านและประปาภูเขา
การไฟฟ้ามีไฟฟ้าใช้กันเป็นส่วนใหญ่

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปของตำบล

ฤดูร้อน ช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือน มี.ค. ถึงเดือน มิ.ย. อุณหภูมิเฉลี่ย 37 องศาเซลเซียส
ฤดูฝน ช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือน ก.ค. ถึงเดือน ต.ค. อุณหภูมิเฉลี่ย 29 องศาเซลเซียส
ฤดูหนาว ช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือน พ.ย. ถึงเดือน ก.พ. อุณหภูมิเฉลี่ย 19 องศาเซลเซียส

ท้องถิ่นอื่นในตำบล ได้แก่ เทศบาลทากาศ

จำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขตเทศบาลทากาศ มีอยู่ 3 หมู่บ้านซึ่ง ประกอบด้วย หมู่ที่ 4 บ้านหมื่นข้าว
หมู่ที่ 5 บ้านเกาะทราย หมู่ที่ 6 บ้านทากาศ

แหล่งน้ำธรรมชาติ

- ลำน้ำ ลำห้วย 2 แห่ง
- บึง หนองและอื่นๆ - แห่ง

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝาย 33 แห่ง แยกเป็น
 - * ฝายไม้ 27 แห่ง
 - * ฝาย คสล. 6 แห่ง
- ทำนบปลา 2 แห่ง
- ผนังกั้นน้ำ - แห่ง
- บ่อน้ำตื้น 9 แห่ง
- บ่อโยก 24 แห่ง
- อ่างเก็บน้ำ 1 แห่ง
- สระน้ำ 117 แห่ง
- บ่อบาดาล 14 แห่ง
- อื่น ๆ (ระบุ) - แห่ง

การคมนาคม

ถนน ค.ส.ม. 68 สาย แยกเป็น

- ท้องฝาย หมู่ 1 13 สาย
- แพะยันต์ หมู่ 2 9 สาย
- คอยแซ่ หมู่ 3 14 สาย
- นาห้ำ หมู่ 7 7 สาย
- แม่ขนาด หมู่ 8 10 สาย
- ป่าเตา หมู่ 9 5 สาย
- ผาด่าน หมู่ 10 1 สาย
- หนองผึ้ง หมู่ 11 7 สาย
- หนองบัว หมู่ 12 10 สาย
- คอยคำ หมู่ 13 6 สาย

ถนนลาดยาง 10 สาย แยกเป็น

1. ท้องฝาย – หนงบัว	6. คอยคำ - แม่ขนาด
2. ท้องฝาย – อ่างเก็บน้ำแม่กิม	7. แม่ขนาด - ป่าเลา
3. เพะยันต์ – หมื่นข้าว	8. หนงฝั้ง - ป่าเลา
4. เพะยันต์ – หนงฝั้ง	9. หนงบัว - เพะยันต์
5. นาห้ำ – บ้านสัน	10. คอยคำ - บ้านปง

ถนนลูกรัง 59 สาย แยกเป็น

• ท้องฝาย	หมู่ 1	11 สาย
• เพะยันต์	หมู่ 2	4 สาย
• คอยแซ่	หมู่ 3	6 สาย
• นาห้ำ	หมู่ 7	1 สาย
• แม่ขนาด	หมู่ 8	2 สาย
• ป่าเลา	หมู่ 9	5 สาย
• ผาด่าน	หมู่ 10	1 สาย
• หนงฝั้ง	หมู่ 11	7 สาย
• หนงบัว	หมู่ 12	8 สาย
• คอยคำ	หมู่ 13	2 สาย

สะพาน คสล. 6 แห่ง แยกเป็น

1. ท้องฝาย – หนงยางไคล	4. ป่าเลา
2. คอยแซ่ - ทาทุ่งหลวง	5. คอยคำ - บ้านปง
3. ป่าเลา	6. คอยแซ่ - ท้องฝาย

ทางลัดลง 1 สาย คือ

- ทางลัดลงสายบ้านผาด่าน - แม่สะเงาะ - ปงผาง

การไฟฟ้า (แสดงจำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้)

• หมู่ที่ 1 บ้านท้องฝาย	จำนวน 126	ครัวเรือน
• หมู่ที่ 2 บ้านเพะยันต์	จำนวน 129	ครัวเรือน
• หมู่ที่ 3 บ้านคอยแซ่	จำนวน 160	ครัวเรือน
• หมู่ที่ 7 บ้านนาห้ำ	จำนวน 65	ครัวเรือน
• หมู่ที่ 8 บ้านแม่ขนาด	จำนวน 150	ครัวเรือน
• หมู่ที่ 9 บ้านป่าเลา	จำนวน 251	ครัวเรือน

• หมู่ที่ 10 บ้านผาด่าน	จำนวน	-	ครัวเรือน
• หมู่ที่ 11 บ้านหนองผึ้ง	จำนวน	68	ครัวเรือน
• หมู่ที่ 12 บ้านหนองผึ้ง	จำนวน	102	ครัวเรือน
• หมู่ที่ 13 บ้านคอยคำ	จำนวน	79	ครัวเรือน
• หมู่ที่ 14 บ้านปงผาง	จำนวน	-	ครัวเรือน
• หมู่ที่ 15 บ้านแม่สะเงาะ	จำนวน	-	ครัวเรือน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ป่าไม้
- สัตว์ป่า

ที่ดินสาธารณะ

ที่ดินสาธารณะ จำนวน 16 แห่ง

1. ที่ดินสาธารณะบ้านท้องผาย จำนวน 2 แห่ง
 - 14 ไร่ 2 งาน 96 ตารางวา
 - 66 ไร่ 3 งาน 09 ตารางวา
2. ที่ดินสาธารณะบ้านแม่ขนาด จำนวน 1 แห่ง
 - 3 ไร่ 1 งาน 54 ตารางวา
3. ที่ดินสาธารณะบ้านพะยั้งค์ จำนวน 4 แห่ง
 - 21 ไร่ - งาน 79 ตารางวา
 - 5 ไร่ - งาน 04 ตารางวา
 - - ไร่ - งาน 41 ตารางวา
 - - ไร่ 1 - งาน 62 ตารางวา
4. ที่ดินสาธารณะบ้านนาห้า จำนวน 2 แห่ง
 - - ไร่ - งาน 27 ตารางวา
 - - ไร่ - งาน 19 ตารางวา
5. ที่ดินสาธารณะบ้านหนองผึ้ง จำนวน 5 แห่ง
 - - ไร่ - งาน 27 ตารางวา
 - - ไร่ - งาน 23 ตารางวา
 - - ไร่ 1 งาน 19 ตารางวา
 - ... - ไร่ - งาน 38 ตารางวา
 - ... - ไร่ 2 งาน 91 ตารางวา
6. ที่ดินสาธารณะบ้านหนองบัว จำนวน 2 แห่ง

• - ไร่ - งาน 65 ตารางวา

• - ไร่ - งาน 47 ตารางวา

ประวัติความเป็นมาของลุ่มน้ำแม่ขนาด

ลำน้ำแม่ขนาดเป็นลำน้ำที่ทอดยาวจากต้นน้ำ จุดต้นน้ำอยู่ที่คอยนกและคอยเขียว ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเขต อ. แม่ทา จ. ลำพูนซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับ อ. เติร์มงาม จ. ลำปาง ลำน้ำ

แม่ขนาดจะทอดยาวลงมาประมาณ 47 กิโลเมตร ซึ่งลงมาประจบกับลำน้ำทาตอนกลางอยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านสบเมย

ตามแนวของลำน้ำแม่ขนาดจากต้นน้ำที่มาจากคอยนก คอยเขียว จะไหลลงมาผ่านหลายหมู่บ้านที่ชาวบ้านใช้ อุปโภค และ บริโภคจนถึงทุกวันนี้ ตามแนวลำน้ำแม่ขนาดที่ไหลผ่าน

จะเป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง อาศัยอยู่ตามแนวลำน้ำ นอกจากลำน้ำแม่ขนาดแล้วจะมีลำห้วยไหลผ่านมาประจบกันอีกหลายลำห้วยด้วยกัน คือ 1.ลำห้วยแม่สะแงะ 2.ลำห้วยผาด่าน 3.ลำห้วยแม่บ่อสื้อ 4. ลำห้วยแม่สะออน 5.ลำห้วยวังตวง 6.ลำห้วยบ่อแร่ 7.ลำห้วยเสือตาย 8.ลำห้วยคอยพระ 9.ลำห้วยเตาปูน

ถือว่าลำน้ำแม่ขนาดมีบริวารถึง 9 ลำห้วย ด้วยกันแต่ละลำห้วยก็มีชื่อตามที่ระบุไว้ข้างต้น แต่ละช่วงของลำห้วยแม่ขนาดมีชนเผ่าที่อาศัยอยู่ตามแนวลำน้ำดังนี้

1. บ้านปางผางจะอยู่ห่างจากต้นน้ำประมาณ 17 กิโลเมตร
2. บ้านปางผางถึงบ้านแม่สะแงะจะมีความยาวของลำน้ำประมาณ 6 กิโลเมตร
3. บ้านแม่สะแงะถึงบ้านผาด่านจะมีความยาวของลำน้ำประมาณ 6 กิโลเมตร
4. บ้านผาด่านถึงบ้านป่าเลา บ้านคอยยาวจะมีความยาวของลำน้ำประมาณ 6 กิโลเมตร
5. บ้านป่าเลา บ้านคอยยาว ถึงบ้านแม่ขนาดมีความยาวของลำน้ำประมาณ 5 กิโลเมตร
6. บ้านแม่ขนาดถึงบ้านคอยคำมีความยาวของลำน้ำประมาณ 2 กิโลเมตร
7. บ้านคอยคำถึงบ้านปางมีความยาวของลำน้ำประมาณ 2 กิโลเมตร
8. บ้านปางถึงบ้านสวนหลวงมีความยาวของลำน้ำประมาณ 1 กิโลเมตร
9. บ้านสวนหลวงถึงลำน้ำทาตอนกลางมีความยาวของลำน้ำประมาณ 2 กิโลเมตร

รวมมีความยาวของลำน้ำประมาณ 47 กิโลเมตร

วัตถุประสงค์ของการตั้งเครือข่ายลุ่มน้ำแม่ขนาด

1. เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตลุ่มน้ำแม่ขนาด
2. เพื่อสร้างจิตสำนึกราษฎรในเขตลุ่มน้ำแม่ขนาด
3. เพื่อประสานเครือข่ายและเชื่อมโยงกับลุ่มน้ำอื่นๆ

การดำเนินงาน

1. ประชุมคณะกรรมการเครือข่ายลุ่มน้ำแม่ขนาด
2. ประชุมแกนนำในหมู่บ้าน
3. จัดทำแผนชุมชนที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ออกสำรวจพื้นที่เครือข่ายลุ่มน้ำแม่ขนาด

คณะกรรมการลุ่มน้ำแม่ขนาดได้แบ่งความรับผิดชอบและดูแลลำน้ำแม่ขนาด เป็น 3 ตอน ดังนี้

1. ลำน้ำแม่ขนาดตอนบนมี บ้านปงผาง บ้านแม่สะแงะ และ บ้านผาด่าน
2. ลำน้ำแม่ขนาดตอนกลาง มี บ้านป่าเลา บ้านคอยยาว และบ้านแม่ขนาด
3. ลำน้ำแม่ขนาดตอนล่าง มี บ้าน คอยคำ บ้านปง บ้านสาวหลวง

ระบบจัดการลุ่มน้ำแม่ขนาด

เป็นที่น่าสังเกตว่าลุ่มน้ำแม่ขนาด ไม่มีอ่างอ่างกักเก็บน้ำแม้แต่จุดเดียว พอสังเกตดูพอเวลาน้ำป่าไหลหลากน้ำที่ไหลลงมาจะเชี่ยวมากและไหลอย่างรวดเร็ว สาเหตุของการไม่มีอ่างกักเก็บน้ำ

มีข้ออ้างว่าเป็นเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า ไม่สามารถทำอ่างกักเก็บน้ำได้ แม้แต่การจัดการลุ่มน้ำ โดย การทำฝายขนาดเล็กและขนาดกลาง จุดไหนที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยก็จะเป็นฝายกั้นน้ำขนาดเล็ก และจุดไหนที่มีพื้นที่ทำการเกษตรกว้างก็จะเป็นฝายขนาดกลาง ซึ่งไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ตลอดปี ได้ทำการเกษตรตามฤดูกาลเท่านั้น (ปี ละ 1 ครั้ง)

ลำน้ำแม่ขนาดมีฝายกั้นน้ำกลางแค่ 3 จุด จากกรมชลประทาน คือ 1. ฝายป่าเลา 2. ฝายดินหม่น 3. ฝายนาฟาน

1. ฝายนาฟาน นอกเหนือจากนั้นเป็นฝายขนาดเล็กที่ทำการเกษตรทำกัน โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ละฝายจะมีการจัดการโดย
 1. หัวหน้าฝาย หรือ แก่ฝาย
 2. หัวหน้าเหมือง หรือ แก่เหมือง

โดยคัดเลือกจากเกษตรกรที่มีพื้นที่ทางการเกษตรตามจุดนั้น

1. ศึกษาฐานที่ อบต.โป่งแดง จ.ตาก

การทำฝายได้ทรายเพื่อกักเก็บน้ำแบบถาวรและกึ่งถาวรโดยใช้ปูนและหิน,ดินเหนียว,กระสอบมาทับเรียงกันมีอยู่ 4 รูปแบบ

1. แบบปูน แบบนี้จะใช้งบประมาณ 50,000 บาท ขึ้นไปแต่ละจุดจะแข็งแรงและคงทนต่อกระแสของน้ำ
2. แบบแกนดินเหนียวและหินมาเรียง จะใช้งบประมาณ 25,000 บาทขึ้นไป
3. แบบหินเรียงแบบนี้จะไม่ค่อยทนต่อกระแสของน้ำจะใช้งบประมาณ 20,000 บาทขึ้นไป
4. แบบเอากระสอบใส่ทรายมาเรียงแบบนี้จะใช้งบประมาณ ไม่ค่อยจะเยอะเท่าใดแต่จะอาศัยแรงงานของชาวบ้าน

การทำฝายแม้ว

1. เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยใช้วัสดุท้องถิ่นมาทำ
2. เพื่ออนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาของชาวบ้านในท้องถิ่น
3. สามารถกักเก็บน้ำได้อย่างดีเยี่ยม

ขั้นตอนการทำ

1. หาวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่น เช่น ไม้เสา
2. จัดเตรียมสถานที่ / เตรียมวัสดุที่จะทำฝายแม้ว
3. ลงมือปฏิบัติ

สภาพปัญหาที่ทำลายธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและลำน้ำ

1. ภัยธรรมชาติ เช่น น้ำป่าไหลหลากอย่างรุนแรง ดินโคลนถล่ม
2. ภัยจากมนุษย์ เช่น การทำลายป่า การเผาป่า รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขาดความรู้ในด้านการอนุรักษ์และรักษาธรรมชาติ

3. ภัยจากสัตว์ เช่น ปัญหาวัวควายมีจำนวนมากในพื้นที่ ทำลายแหล่งน้ำทำลายสภาพแวดล้อมในพื้นที่

แนวทางแก้ไขและปฏิบัติ

1. ให้ความรู้ความเข้าใจอบรมแกนนำและราษฎรพื้นที่อย่างลึกซึ้ง
2. มีการฟื้นฟูและมีการดูแลรักษาภัยที่เกิดจากธรรมชาติ
3. สร้างจิตสำนึกในชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำแม่น้ำนาค
4. จัดทำกิจกรรมในชุมชน/ มีการศึกษาดูงาน/ อบรมให้ความรู้/ จัดเวทีชาวบ้าน / ผลิตสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาและอนุรักษ์ธรรมชาติ
5. สร้างทีมงานเข้มแข็งและยั่งยืน
6. สร้างพื้นที่ฝายชะลอน้ำ ฝายกักเก็บน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่น้ำนาค
7. จัดทำ สื่อ เอกสาร รูปภาพ วิดีโอ แผนที่ ที่เกี่ยวกับการฟื้นฟู การอนุรักษ์และรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รายชื่อคณะกรรมการเครือข่ายลุ่มน้ำทา

1. นายวรวุฒิ ดอกแก้วนาค	ประธาน
2. นายคำเสาร์ ปางฟานิมิต	รองประธาน
3. นายศาสตราวุธ มาตุทาวงค์	เลขา
4. นายจงเจริญ เลาภาส	ผู้ช่วยเลขา
5. นายวิมล กอแก้ว	เหรัญญิก
6. นายณู ทาศิริคาม	ผู้ช่วยเหรัญญิก
7. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิก ส.อบต. เป็นคณะกรรมการร่วม	

ข้อมูลระดับหมู่บ้าน ในพื้นที่ปกครองตำบลตากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

หมู่ที่ 1 บ้านท้องฝาย ตำบลตากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมา

ตามที่เล่าสืบต่อกันมา บ้านท้องฝาย หมู่ที่ 1 ตั้งมานานประมาณ 150 ปี โดยมีนายฮ่อ เป็นชาวบ้านหนองบัว ได้มาทำไร่ฮ่อย ต่อมาเมื่อเพื่อนบ้านมาร่วมทำสวนอีก มีนายหมุยและเพื่อนรวม 3 ครอบครัว ทำการเพาะปลูกพืชไร่ต่าง ๆ กลายเป็นไร่ มีผู้คนอพยพมาตั้งเพิ่ม จนกลายเป็นหมู่บ้าน และให้ชื่อบ้านว่า "บ้านหัวฝาย" อยู่ข้างฝายกั้นลำน้ำแม่ทา ต่อมาราษฎรในหมู่บ้านคอยแซ่ บ้านหมื่นข้าวไปทำฝายกั้นน้ำทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านให้น้ำเหมือนไหลผ่านหมู่บ้านทางทิศใต้ เรียกหมู่บ้านนี้ว่าบ้านฝายคอยแซ่ครั้นวันที่ 22 กันยายน 2482 ได้เกิดอุทกภัย แม่น้ำแม่ทาไหลนอง ได้พัดเอาซุงของบริษัทที่เอาซุงมาวางชักลากไว้ตามลำน้ำ ไหลมาปะทะบ้านเรือนของราษฎรพังเสียหาย ตลอดทั้งพืชผล

ต่าง ๆ จึงไม่เป็นการปลอดภัยแก่ชีวิตคนและสัตว์ จึงขยับขยายไปทางทิศใต้ของลำเหมือง คือที่อยู่ปัจจุบันของหมู่บ้านนี้ครั้งที่ 1 พฤษภาคม 2514 กระทรวงมหาดไทย ได้อนุมัติให้ตั้งเพิ่มหมู่บ้าน โดยแยกจากหมู่ที่ 7 ตั้งเพิ่มเป็นหมู่ที่ 10 และนายปกรณ์ ประพิน นายอำเภอแม่ทา พร้อมด้วย สดท.เฉลิม ภพ สุวรรณคง นายทวี สุวรรณวิไล ปลัดอำเภอ ได้ไปดำเนินการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2514 จนกระทั่งปัจจุบัน (ได้รับการอนุมัติการแยกหมู่บ้านเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2514) รายชื่อผู้นำของหมู่บ้าน มีรายชื่อดังนี้

1. นายขวง หะกาศ ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายดำรง จินะกาศ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ
3. นายสุพจน์ หะกาศ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ
4. นางพิมพ์ใจ หะกาศ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ

สภาพทางภูมิประเทศ (แผนที่สังเขป)

ที่ตั้ง

ทิศเหนือ	ติดกับ ลำน้ำแม่ทา
ทิศใต้	ติดกับ ป่าและดอยผาด่าน
ทิศตะวันออก	ติดกับ ป่าห้วยแม่กิม
ทิศตะวันตก	ติดกับ บ้านหนองบัว

ลักษณะทางภูมิประเทศ

หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ในที่ราบตามลำน้ำแม่ทา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกขององค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่ทาประมาณ 15 กม. ห่างจากจังหวัดประมาณ 30 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 9,031 ไร่

ข้อมูลทางประชากร

ชาย 207 คน
หญิง 203 คน
รวม 410 คน

ข้อมูลด้านคมนาคม

สามารถเดินทางได้โดยรถส่วนตัว มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกใช้ติดต่อกันหมู่บ้าน มีทั้งถนนลูกรัง ถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนลาดยาง ทางหลวงท้องถิ่น และถนนบดอัด ระยะทางอยู่ห่างจากอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ประมาณ 30 กิโลเมตร

ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ

1. มีผลิตภัณฑ์หุ่นไม้แกะสลัก
2. มีลำไยสด
3. มีลำไยอบเปลือกและลำไยอบเนื้อสีทอง

ข้อมูลศิลปวัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล

1. ประเพณีถวายทานข้าวใหม่ ช่วงเดือนมกราคม
2. ประเพณีเข้าโสสานกรรม ช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม
3. เทศกาลงานปอยหลวง ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม
4. สืบชะตาหมู่บ้าน ช่วงเดือนเมษายน
5. ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ช่วงเดือนเมษายน
6. ประเพณีสงฆ์พระพุทธรูปและรูปจำลองเจ้าพ่อผาด่าน ช่วงเดือนเมษายน
7. ประเพณีถวายทานขันข้าว ช่วงเดือนเมษายน, สิงหาคม, กันยายน, ตุลาคม
8. วันวิสาขบูชา ช่วงเดือนพฤษภาคม
9. ประเพณีสงฆ์พระธาตุวัดหนองยางไคล ช่วงเดือนมิถุนายน
10. ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ช่วงเดือนกรกฎาคม
11. ประเพณีถวายทาสลากัด ช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน
12. ประเพณีวันลอยกระทง ช่วงเดือนพฤศจิกายน

ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว/สถานบริการ

1. อ่างเก็บน้ำแม่กิม และศาลเจ้าพ่อผาด่าน
2. หมู่บ้านแกะสลักไม้จามจุรี

ข้อมูลทักษะฝีมือแรงงาน

มีทักษะด้านฝีมือการแกะสลักไม้จามจุรี และการทำลำไยนอกฤดู รวมถึงการแปรรูปลำไย

สภาพสังคม

- ครึ่งเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร
- ครึ่งเรือนมีความอบอุ่น ผู้พิการและผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว
- เด็กได้รับการศึกษาภาคบังคับทุกคน
- คนในหมู่บ้านที่อายุ 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้และได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์
- ครึ่งเรือนมีน้ำประปา ไฟฟ้าใช้ ทุกครึ่งเรือน

การศึกษา/การสาธารณสุข/ทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม

- ด้านการศึกษา หมู่บ้านท้องฝาย มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านหนองยางโคตสาขาท้องฝาย ประชากรส่วนใหญ่อายุระหว่าง 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้ทุกคน เด็กอายุ 3-5 ปีเต็ม ได้รับการบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนทุกคน เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 100

- ด้านการสาธารณสุข คนในหมู่บ้านท้องฝาย หากเจ็บป่วยเล็กน้อยจะใช้บริการสถานีอนามัยทากาศและสถานี

อนามัยทาทุ่งหลวง ซึ่งอยู่ใกล้บ้าน หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีดวัคซีนครบ และได้รับการดูแลหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 100 เด็กแรกเกิด - 15 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ถูกต้องครบถ้วน และได้รับการฉีดวัคซีนครบ คิดเป็นร้อยละ 100

- ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านท้องฝาย ได้มีการร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเครือข่ายป่าชุมชน ช่วยกันดูแลรักษาเรื่องความสะอาดตามที่สาธารณะและถนนในหมู่บ้าน มีการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ๆ ต่าง ๆ

หมู่ที่ 2 บ้านพะยงค์ ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมา

ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2482 โดยแยกมาจากบ้านคอยแซ โดยนายคำ จินะเป็งกาศ กำนันตำบลทากาศ ในสมัยนั้น ได้เล็งเห็นว่า ชัยภูมิของบ้านคอยแซในสมัยนั้น ไม่สามารถจะขยับขยายหมู่บ้านได้ เพราะรอบ ๆ บริเวณของหมู่บ้าน มีแม่น้ำและทุ่งนาล้อมรอบทั้งสี่ด้าน ไม่สามารถที่จะขยายหมู่บ้านได้ จึงได้ปรึกษารื้อกับเพื่อน 2 คน คือ นายเฮง ปัญญาทาศ และนายเหลา จินะกาศ ว่าเราควรที่จะขยับขยายหมู่บ้านออกไป เพราะประชาชนเริ่มมีมากขึ้น จึงได้ตกลงกันว่า ควรจะขยับขยายหมู่บ้านออกไปทางด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นที่ราบสูงห่างจากบ้านคอยแซไปประมาณ 500 เมตร โดยทั้งสามได้สาบานกันไว้ว่าเมื่อไปปลูกสร้างบ้านแล้ว ห้ามหนีไปจากกันจนกว่าจะตายจากกันไปเท่านั้น โดยปลูกบ้านแบบสามเส้า จำนวน 3 หลัง จนหลายปีผ่านไปก็มีชาวบ้านจำนวนมากเริ่มย้ายกันไปตั้งรกรากกันมากขึ้นจนสามารถจัดตั้งเป็นหมู่บ้านได้ จึงปรึกษารื้อกันว่า จะตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่าอย่างไร ทั้งสามก็ไม่สามารถตกลงกันได้ว่าจะตั้งชื่อว่าอะไรดี จนหลายเดือนผ่านไป ก็มีพระภิกษุเงี้ยวรูปหนึ่งได้มาปักกรดอยู่ที่ชายป่าข้างหมู่บ้าน โดยมารับจ้างสักยันต์ให้กับชาวบ้าน เพื่อให้อยู่ยงคงกะพัน โดยสักลงบนฝ่ามือ และสักลงนาม ร่างกายของคน เพื่อให้อยู่ยงคงกะพัน นายคำ จินะเป็งกาศ จึงนึกขึ้นมาได้ ตนตั้งชื่อหมู่บ้านได้แล้ว ได้ตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า "บ้านใหม่พะยงค์" บ้านใหม่แปลว่ามาอยู่ใหม่ คำว่าพะยงค์หมายถึงป่า คำว่ายันต์ก็คือการสักยันต์ ลงยันต์ ดังนั้น จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า "บ้านใหม่พะยงค์" แต่ปัจจุบันคำว่าใหม่ได้หายไปคงเหลือแต่ บ้านพะยงค์ มาจนถึงปัจจุบันนี้ โดยมีผู้นำหมู่บ้าน คือ

1. นายวิสันต์ ฌ พรหม ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายวิลาศ สุภาภาส สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาส
3. นายสุบรรณ เมฆเพชรภาส สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาส

สภาพทางภูมิประเทศ (แผนที่สังเขป) ที่ตั้ง

ทิศเหนือ ติดกับ บ้านคอยแซ หมู่ที่ 3
ทิศใต้ ติดกับ บ้านหนองผึ้ง หมู่ที่ 11
ทิศตะวันออก ติดกับ บ้านหนองบัว หมู่ที่ 12
ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านหมื่นข้าว หมู่ที่ 4

ลักษณะทางภูมิประเทศ

เป็นที่ราบลุ่ม ที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การปลูกพืช พื้นที่ส่วนใหญ่มีสวนลำไยอยู่ในบริเวณบ้านพักอาศัย และรอบหมู่บ้าน

ข้อมูลทางประชากร

ชาย	190	คน
รวม	115	ครัวเรือน
หญิง	203	คน
รวม	393	คน

ข้อมูลด้านคมนาคม

สามารถเดินทางได้โดยรถส่วนตัว มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกใช้ติดต่อกันทุหมู่บ้าน มีทั้งถนนลูกรัง ถนนคอนกรีตเสริม ไม้ไผ่ ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนลาดยาง ทางหลวงท้องถิ่น และถนนบดอัด ระยะทางอยู่ห่างจากอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ประมาณ 33 กิโลเมตร

ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ

1. มีผลิตภัณฑ์หุ่่นไม้แกะสลัก
2. มีลำไยสด
3. น้ำพริกตาแดง

1.7 ข้อมูลศิลปวัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล

1. ประเพณีถวายทานข้าวใหม่ ช่วงเดือนมกราคม

2. ประเพณีเข้าโศสานกรรม ช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม
3. เทศกาลงานปอยหลวง ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม
4. สืบชะตาหมู่บ้าน ช่วงเดือนเมษายน
5. ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ช่วงเดือนเมษายน
6. ประเพณีสงกรานต์พระพุทธรูปและรูปจำลองเจ้าพ่อผาด่าน ช่วงเดือนเมษายน
7. ประเพณีถวายทานขันข้าว ช่วงเดือนเมษายน, สิงหาคม, กันยายน, ตุลาคม
8. วันวิสาขบูชา ช่วงเดือนพฤษภาคม
9. ประเพณีสงกรานต์พระธาตุวัดทาดอยแซ่ ช่วงเดือนมิถุนายน
10. ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ช่วงเดือนกรกฎาคม
11. ประเพณีถวายทาสลากัด ช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน
12. ประเพณีวันลอยกระทง ช่วงเดือนพฤศจิกายน

ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว/สถานบริการ

หมู่บ้านเกาะสลักไม้จามจู้รี

ข้อมูลทักษะฝีมือแรงงาน

มีทักษะด้านฝีมือการแกะสลักไม้จามจู้รี และการทำลำไยนอกฤดู รวมถึงการแปรรูปลำไย

สภาพสังคม

- ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร
- ครัวเรือนมีความอบอุ่น ผู้พิการและผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว
- เด็กได้รับการศึกษาภาคบังคับทุกคน
- คนในหมู่บ้านที่อายุ 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้และได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์
- ครัวเรือนมีน้ำประปา ไฟฟ้าใช้ ทุกครัวเรือน

- 5 -

การศึกษา/การสาธารณสุข/ทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม

- ด้านการศึกษา หมู่บ้านแพะยันต์ มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านแพะยันต์-คอยแซ่ ประชากรส่วนใหญ่อายุระหว่าง 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้ทุกคน เด็กอายุ 3-5 ปี เต็ม ได้รับการบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนทุกคน เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 100
- ด้านการสาธารณสุข คนในหมู่บ้านแพะยันต์ หากเจ็บป่วยเล็กน้อยจะใช้บริการสถานอนามัยทางาศซึ่งอยู่ใกล้บ้าน หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีดวัคซีนครบ และได้รับการดูแลหลังคลอด

คิดเป็นร้อยละ 100 เด็กแรกเกิด - 15 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ถูกต้องครบถ้วน และได้รับการฉีดวัคซีนครบ คิดเป็นร้อยละ 100

- ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านแพะยั้ง ได้มีการร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเครือข่ายป่าชุมชน ช่วยกันดูแลรักษาเรื่องความสะอาดตามที่สาธารณะและถนนในหมู่บ้าน มีการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ๆ ต่าง ๆ

หมู่ที่ 3 บ้านดอยแซ่ ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมา

เดิมหมู่บ้านหนองบัวได้รวมกับหมู่บ้านดอยแซ่ และบ้านแพะยั้ง ได้แยกตัวตั้งหมู่บ้านใหม่จากบ้านหมู่ที่ 2 บ้านแพะยั้ง และบ้านดอยแซ่ หมู่ที่ 3 เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2537 และเนื่องจากบ้านนี้มีหมู่บ้านหนองน้ำที่มีบัวขึ้นอยู่มากมาย จึงตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า "บ้านหนองบัว" ประชาชนส่วนใหญ่อพยพ มาจากบ้านแพะยั้ง ดอยแซ่ หนองผึ้ง และดอยคำ เป็นต้น โดยมีผู้นำหมู่บ้าน

ปัจจุบันคือ

1. นายสุเทพ ปัญญาภาส กำนันตำบลทากาศ
2. นายประดิษฐ์ กิตติภาส ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ
3. นายถนัด นันตาภาส เลขานุการนายก อบต.ทากาศ
4. นายพรสิทธิ์ กันคำภาส สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ

สภาพทางภูมิประเทศ (แผนที่สังเขป)

ที่ตั้ง

ทิศเหนือ	ติดกับ	บ้านท้องฝาย หมู่ที่ 3 ตำบลทาทุ่งหลวง
ทิศใต้	ติดกับ	บ้านผาด่าน หมู่ที่ 10
ทิศตะวันออก	ติดกับ	บ้านท้องฝาย หมู่ที่ 1 ตำบลทากาศ
ทิศตะวันตก	ติดกับ	บ้านแพะยั้ง หมู่ที่ 2

ลักษณะทางภูมิประเทศ

เป็นที่ราบลุ่ม ที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การปลูกพืช พื้นที่ส่วนใหญ่มีสวนลำไยอยู่ในบริเวณบ้านพักอาศัย และรอบหมู่บ้านเป็นทุ่งนา

ข้อมูลทางประชากร

ชาย	168	คน
รวม	107	ครัวเรือน

หญิง 176 คน

รวม 344 คน

ข้อมูลด้านคมนาคม

สามารถเดินทางได้โดยรถส่วนตัว มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกใช้ติดต่อกันหมู่บ้าน มีทั้งถนนลูกรัง ถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนลาดยาง ทางหลวงท้องถิ่น และถนนบดอัด ระยะทางอยู่ห่างจากอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ประมาณ 31 กิโลเมตร

ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ

1. มีผลิตภัณฑ์หุ่นไม้แกะสลัก
2. มีลำไยสด
3. ลำไยเนื้อสีทอง

ข้อมูลศิลปวัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล

1. ประเพณีถวายทานข้าวใหม่ ช่วงเดือนมกราคม
2. ประเพณีเข้าโสสานกรรม ช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม
3. เทศกาลงานปอยหลวง ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม
4. สืบชะตาหมู่บ้าน ช่วงเดือนเมษายน
5. ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ช่วงเดือนเมษายน
6. ประเพณีสงฆ์พระพุทธรูปและรูปจำลองเจ้าพ่อผาด่าน ช่วงเดือนเมษายน
7. ประเพณีถวายทานขันข้าว ช่วงเดือนเมษายน, สิงหาคม, กันยายน, ตุลาคม
8. วันวิสาขบูชา ช่วงเดือนพฤษภาคม
9. ประเพณีสงฆ์พระธาตุวัดทาดอยแช่ ช่วงเดือนมิถุนายน
10. ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ช่วงเดือนกรกฎาคม
11. ประเพณีถวายทาสลากภัต ช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน
12. ประเพณีวันลอยกระทง ช่วงเดือนพฤศจิกายน

ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว/สถานบริการ

1. หมู่บ้านแกะสลักไม้จามจุรี
2. ศาลเจ้าแม่กวนอิม

ข้อมูลทักษะฝีมือแรงงาน

มีทักษะด้านฝีมือการแกะสลักไม้จามจุรี และการทำลำไยนอกฤดู รวมถึงการแปรรูปลำไย

สภาพสังคม

- ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร
- ครัวเรือนมีความอบอุ่น ผู้พิการและผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว
- เด็กได้รับการศึกษาภาคบังคับทุกคน
- คนในหมู่บ้านที่อายุ 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้และได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์
- ครัวเรือนมีน้ำประปา ไฟฟ้าใช้ ทุกครัวเรือนการศึกษา/การสาธารณสุข/ทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม
- ด้านการศึกษา หมู่บ้านหนองบัว มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านแพะยันต์-คอยแซ่ ประชากรส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้ทุกคน เด็กอายุ 3-5 ปีเต็ม ได้รับการบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนทุกคน เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 100
- ด้านการสาธารณสุข คนในหมู่บ้านหนองบัว หากเจ็บป่วยเล็กน้อยจะใช้บริการสถานีอนามัยทากาศซึ่งอยู่ใกล้บ้าน หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีดวัคซีนครบ และได้รับการดูแลหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 100 เด็กแรกเกิด - 15 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ถูกต้องครบถ้วน และได้รับการฉีดวัคซีนครบ คิดเป็นร้อยละ 100
- ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านหนองบัว ได้มีการร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเครือข่ายป่าชุมชน ช่วยกันดูแลรักษาเรื่องความสะอาดตามที่สาธารณะและถนนในหมู่บ้าน มีการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ๆ ต่าง ๆ

หมู่ที่ 4 บ้านหมื่นข้าว ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมา

บ้านหมื่นข้าว มีชื่อหมู่บ้านเดิมว่า “บ้านหมื่นเขา” เนื่องจากก่อนนี้มีสถานที่แห่งหนึ่งอยู่กลางทุ่งนาใกล้กับหมู่บ้าน (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งพระอุโบสถวัดทาหมื่นข้าว) เป็นของชาวลัวะ ได้นำเอาทองคำซึ่งมีลักษณะคล้ายกับเขาวัว หรือเขาควยมาฝังไว้ มีน้ำหนักหมื่นตาซังหรือประมาณ 13.50 กิโลกรัม ต่อมามีการขุดค้นหาจากกลุ่มคนหลายคณะ จากคำบอกเล่าไม่อาจทราบได้ว่ากลุ่มคณะผู้ค้นหาทองได้เจอทองหรือไม่ จากสถานที่นี้จึงกลายเป็นชื่อบ้านหมื่นเขา ต่อมาชาวบ้านได้เห็นว่าหมู่บ้านมีพื้นที่ล้อมรอบด้วยทุ่งนา จึงได้เปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้านเป็น “บ้านหมื่นข้าว” ดังเช่นปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ จากคำบอกเล่า พบว่าหมู่บ้านเริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.2350 หรือประมาณ 196 ปี มาแล้ว กลุ่มคนกลุ่มแรกที่เข้ามาอยู่เป็นชาวลัวะ ต่อมาชาวบ้านหมู่บ้านใกล้เคียงซึ่งสืบเชื้อสายจากเผ่าของ ก็เข้ามาอาศัยภายในหมู่บ้าน ภาษาของหมู่บ้านจึงใช้ทั้งภาษาเมืองและภาษาของ

สภาพทางภูมิศาสตร์

บ้านหมื่นข้าว เป็นหมู่บ้านที่สร้างขนานกับแนวลำน้ำแม่ทา ห่างจากอำเภอไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ประมาณ 15 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 26 กิโลเมตร ในอดีตสภาพหมู่บ้านเป็นพื้นที่ป่า มีถนนลูกรังใช้สัญจร อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก เช่น ทำสวนยาสูบ ถั่วลิสง แต่ก็ต้องเลิกทำในที่สุดเนื่องจากราคาถูก ไม่มีผู้รับซื้อ ประชาชนจึงหันไปประกอบอาชีพแกะสลัก และทำสวนลำไย ตั้งแต่ปี 2528 เศรษฐกิจของหมู่บ้านในปัจจุบัน มีความมั่นคง เนื่องจากประชาชนมีความขยันขันแข็ง และสามัคคี ทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มสัจจะ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มนางข้าว ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน เป็นต้น ซึ่งช่วยให้หมู่บ้านมีทุนสำรองหมุนเวียน

การบริหารการปกครอง

มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครอง และคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้าน อยู่ในเขตบริการของเทศบาลตำบลตากาศ

การศึกษา ประเพณี วัฒนธรรม

ภายในหมู่บ้านมีโรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง ชื่อโรงเรียนบ้านหมื่นข้าว มีวัดหมื่นข้าว เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในหมู่บ้าน ประเพณีหรืองานบุญที่สำคัญมีดังนี้ งานตานข้าวใหม่ ทำบุญประเพณีวันมาฆบูชา งานสงกรานต์ งานวันวิสาขบูชา งานวันเข้าพรรษา ทำบุญสลากภัต งานออกพรรษา งานลอยกระทง

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อ	ลำน้ำทา
ทิศใต้	ติดต่อ	ทุ่งนา
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ทุ่งนา
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ทุ่งนา

หมู่ที่ 5 บ้านเกาะทราย ตำบลตากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมา

บ้านเกาะทราย เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่รองมาจากชุมชนตากาศ การตั้งชื่อหมู่บ้านเกิดจากมีพื้นที่ติดกับลำน้ำแม่ทา ในช่วงที่แม่น้ำตื่นเงินและเปลี่ยนทิศประชาชนหมู่บ้านใกล้เคียงได้เคลื่อนย้ายมาตั้งถิ่นฐานนี้ จึงเรียกว่าบ้านเกาะทราย สมัยอดีตถนนสัญจรยังไม่สะดวก มีเพียงทางเท้าที่ชาวอาศัยเดินตามกันมา ทำให้ชาวบ้านเกาะทรายทั้งหมู่บ้าน เดินทางขึ้นคดอຍเพื่อไปทำบุญวัดคดอຍคำ ทั้ง ๆ ที่ เลยไปอีก 600

เมตร ก็เป็นวัดทากาศ ทั้งนี้ก็เพราะความสะดวกในการเดินทาง ทำให้ชาวบ้านเกาะทรายมีศรัทธาอันแรงกล้าต่อวัดคอยคำ

ภาษาพูดของชาวเกาะทรายคือภาษาเมือง การเล่าเรียนของคนในหมู่บ้านเดินทางเข้าเรียนที่โรงเรียนวัดทากาศ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คนงานโรงงานอุตสาหกรรม การเกษตรทำเพียงปลูกข้าวนาปี เนื่องจากระบบการส่งน้ำยังไม่มี และหาแหล่งน้ำบาดาลยากเนื่องจากพื้นที่แถบนี้เป็นชั้นหิน

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อ	ลำน้ำทา
ทิศใต้	ติดต่อ	บ้านแม่ขนาด
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	บ้านหมื่นข้าว
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	บ้านทากาศ

หมู่ที่ 6 บ้านทากาศ ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านทากาศ เป็นชุมชนเก่าแก่ในบรรดาหมู่บ้าน และชุมชนในเขตเทศบาล โดยมีตำนานเล่าขานปากต่อปากจากผู้เฒ่าผู้แก่ว่า เมื่อเมืองเชียงใหม่ถูกข้าศึกพม่าโจมตีจนไม่อาจจะต่อต้านป้องกันไว้ได้ ในที่สุดต้องเสียเมืองให้แก่ทัพพม่าเกิดการอพยพของผู้คน ได้มีคณะกลุ่มบุคคลซึ่งนำโดยเจ้ากาบแก้วเป็นหัวหน้า ได้เดินทางหลบหนีไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองเชียงใหม่ ผ่านเมืองหริภุญชัยขึ้นไปตามลำน้ำแม่ทา จนถึงสถานที่แห่งหนึ่งเป็นที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขา มีน้ำแม่ทาไหลผ่าน เหมาะที่จะตั้งหลักแหล่ง เจ้ากาบแก้วจึงหยุดเพื่อตั้งหลักทำมาหากินอยู่ที่นี่

ต่อมาผู้คนทั้งหลายก็เห็นพ้องต้องกันว่า ควรจะสร้างวัดขึ้น เพื่อบำเพ็ญศาสนกิจอย่างที่เคยทำมาเมื่ออยู่ในเมืองเชียงใหม่ จึงร่วมกันทำพิธีอธิษฐานจิต ขอให้เทพดาทั้งหลายช่วยชี้แนะสถานที่ที่เหมาะสมแก่การสร้างวัดขึ้น ในคืนนั้นได้ปรากฏโคอุสุภราชรูปร่างลำสันใหญ่โต มาจากไหนไม่มีใครทราบเมื่อปรากฏกายขึ้น ก็ได้เปล่งเสียงร้องดังก้องไปทั่วหมู่บ้าน ร้องพลางเดินพลางและใช้เท้ากาด (คราด) เป็นรอยพร้อมทั้งถ่ายปัสสาวะ และถ่ายมูลเป็นแนวทางไปด้วย

รุ่งเช้าขึ้นมา เจ้ากาบแก้วและคณะก็ได้ออกสำรวจดูพบรอยต่างๆ เป็นที่น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก จึงได้พร้อมใจกันก่อกำแพงด้วยอิฐถือดินเหนียวไปตามรอยที่โคอุสุภราชสร้างไว้จนจดกันเป็นรูปสี่เหลี่ยม กว้างและยาว เป็นโรงกะตึกแบบโบราณ ไม่มีหน้าต่าง เมื่อสร้างเสร็จ เจ้ากาบแก้ว และคณะได้ตั้งชื่อวัดนี้ว่า "วัดทากาดแก้วกว้างเมืองทา" ที่ใช้ชื่อเช่นนี้เพราะถือเอานิมิตที่โคอุสุภราชมากาด (คราด) รอยไว้ โดยเอาชื่อสถานที่และชื่อแม่น้ำรวมกัน (ปัจจุบันลำน้ำแม่ทาได้เปลี่ยนทิศเป็นตัดตรงแล้ว) ภายหลังคำว่า

"กาด" ถูกเปลี่ยนเป็น "กาศ" เพราะเกรงว่าจะมีคนไม่เข้าใจภาษาโบราณ "กาด" ที่เป็นตลาด และเป็นชื่อชุมชนและกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่สุดในแถบนี้

ในอดีต ประชาชนในบ้านทากาศ ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นการปลูกข้าวนาปี ปลูกหอมกระเทียม ขาสูป พืชตระกูลถั่ว ฝ้าย ขามว่างจากการเกษตรก็ออกรับจ้าง หาบข้าวของไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ต้องการในต่างถิ่น เช่นนำข้าวไปแลกพริกแห้ง เนื้อสัตว์ การสัญจรอาศัยการเดินทางเท้า มีเพียงผู้มีฐานะเท่านั้นจะมีรถจักรยาน หรือจักรยานยนต์ หากมีความจำเป็นต้องเข้าเมืองต้องเดินเท้าไปขึ้นรถไฟ ณ สถานีรถไฟหนองลุ่ม ซึ่งมีระยะทาง 6 กิโลเมตร การศึกษามีโรงเรียนประถมของชุมชนคือโรงเรียนวัดทากาศ สอนตั้งแต่ ประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ส่วนการรักษาพยาบาลสมัยนั้นยังไม่มีสถานอนามัย อย่างเช่นทุกวันนี้ มีเพียงแพทย์อาสาที่อยู่อีกตำบลหนึ่ง ทำให้อัตราการเสียชีวิตจากโรคภัยไข้เจ็บมีมาก ในขณะเดียวกันก็ไม่มีกรวางแผนครอบครัว ทำให้แต่ละครอบครัวมีลูกหลานจำนวนมาก สังคมเป็นครอบครัวใหญ่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ระบบเครือญาติมีความเหนียวแน่น มีวัดเป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมของหมู่บ้าน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครอง ความเชื่อด้านจิตวิญญาณของบรรพบุรุษ ทำให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ด้วยความเชื่อว่าวิญญาณของบรรพบุรุษจะคุ้มครองลูกหลานให้พ้นจากโรคภัยไข้เจ็บ ตลอดจนมีโชคลาภ ทำให้มีพิธีแสดงความเคารพบรรพบุรุษ เช่น ในช่วงปีใหม่เมืองหรือสงกรานต์ ลูกหลานจะไปรวมกันที่บ้านพ่อหลวงแม่หลวง (ปู่ย่าตายาย) เพื่อทำพิธีรดน้ำคำหัวผีปู่ย่า ในช่วงหลังการเก็บเกี่ยวก็นำข้าวใหม่ไปถวายพระเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้วด้วย

ในสมัยต่อมา หมู่บ้านได้เข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม ประชาชนประกอบอาชีพคนงานในเมืองแร่ฟลูออไรต์ เมืองแร่ตั้งอยู่ในเขต อบต.ทากาศ เป็นแหล่งงานที่สำคัญสำหรับคนในท้องถิ่น และพื้นที่ต่างอำเภอออกไป ถนนลูกรังสายเล็กๆ ถูกเปลี่ยนเป็นถนนลาดยาง ไฟฟ้า และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้เข้าสู่ตำบลทากาศ ในขณะนั้นชุมชนทากาศได้รับวัฒนธรรมความเจริญเข้ามาบ้างแล้วมีกิจการค้าขายมากขึ้น เนื่องจากมีคนงานต้องการข้าวของสำหรับอุปโภคบริโภคมากขึ้น ภายหลังเมื่อแร่มีจำนวนน้อยลงบริษัทได้ปิดตัว ทำให้คนงานเมืองแร่ มีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพหลัก

จนกระทั่งกลุ่มทุนจากต่างประเทศร่วมกับผู้ประกอบการชาวไทยเปิดโรงงานแกละสลักขึ้น ประชาชนจึงเริ่มมีงานทำเป็นหลักแหล่งอีกครั้ง ในช่วงเวลาเดียวกันนี้คนอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูนก็ได้เริ่มดำเนินการ ด้วยอัตราค่าแรงที่สูงจึงจูงใจให้ประชาชนเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น สังคมภายในชุมชน จึงเปลี่ยนไปตามอัตรารายได้ของประชาชน บ้านเรือนที่เคยปลูกสร้างด้วยไม้กลายเป็นบ้านปูน การหุงหาอาหารไม่ได้ทำดังเช่นเคย เปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคเป็นอาหารจานด่วนตามร้านขายอาหารตามสั่ง เนื่องจากต้องใช้เวลาพักผ่อนอย่างเต็มที่เพื่อทำงานในกะต่อไป การศึกษาของบุตรหลานส่วนใหญ่ยังคงศึกษาในพื้นที่ แต่ก็เริ่มมีแนวโน้มคำนิยม ที่จะส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในตัวเมืองมากขึ้น เนื่องจากเชื่อว่าคุณภาพการเรียนการสอนในเมืองนั้นดีกว่าในท้องถิ่น ซึ่งปัญหาลำนี้ได้สร้างปัญหาในหลายพื้นที่ทำให้โรงเรียนประจำหมู่บ้านเล็กๆต้องปิดการเรียนการสอนไปหลายโรงเรียน กระทบต่อประชาชนผู้มีรายได้น้อยเป็นอย่างมาก

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมของชุมชนอีกประการที่สำคัญ คือ การตื่นตัวของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นต่อการเมืองการปกครองท้องถิ่น และระดับชาติ เนื่องมาจากการรับรู้ข่าวจากสื่อต่าง ๆ การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริการท้องถิ่นทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้รับความสำเร็จด้วยดี

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ถนนหลวงจังหวัด (สายท่าจักร-แม่ทา)
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านนาห้า
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านบ้านเกาะทราย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ทุ่งนาและเขตตำบลทาขุมเงิน

หมู่ที่ 7 บ้านนาห้า ตำบลทาкас อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมา

ตามตำนานเล่าว่า พ่อหลวงสิงห์แก้ว ได้มาเลี้ยงควายที่บริเวณแห่งนี้ ซึ่งเป็นทุ่งนาและป่าประกอบด้วยต้นห้า ต้นไผ่ เป็นต้น ต่อมาก็มีราษฎรมาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณนี้มากขึ้น จึงตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า "นาห้า" โดยเอาชื่อทุ่งนากับป่าห้ามารวมเข้าด้วยกัน จึงเรียกว่า "บ้านนาห้า" รายชื่อผู้ใหญ่บ้าน นายจันทร์ อินตะกาศ พ.ศ. 2511-2531 นายมูล กิตติกาศ พ.ศ. 2531-2536 นายเจริญ พิโกลาศ พ.ศ. 2536-2545 นายบุญธรรม มั่งใหม่ พ.ศ. 2545-2547 นายพิบูลย์ แจกเสนา พ.ศ. 2547-ปัจจุบัน

รายชื่อผู้นำ

1. นายพิบูลย์ แจกเสนา	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายเกษม อินตะกาศ	เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทาкас
3. นายประพันธ์ ตัญญา	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทาкас

สภาพทางภูมิประเทศ (แผนที่สังเขป)

ที่ตั้ง

ทิศเหนือ	ติดกับ	บ้านทาкас
ทิศตะวันออก	ติดกับ	บ้านดอยคำ
ทิศใต้	ติดกับ	บ้านปาง
ทิศตะวันตก	ติดกับ	บ้านสัน

ลักษณะทางภูมิประเทศ

เป็นที่ราบ ทิศตะวันออกและทิศเหนือมีที่นาล้อมรอบ

ข้อมูลทางประชากร

ชาย	108	คน
รวม	71	ครัวเรือน
หญิง	124	คน
รวม	232	คน

ข้อมูลด้านคมนาคม

สามารถเดินทางได้โดยรถส่วนตัว มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกใช้ติดต่อกันหมู่บ้าน มีทั้งถนนลูกรัง ถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนลาดยาง ทางหลวงท้องถิ่น และถนนบดอัด ระยะทางอยู่ห่างจากอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ประมาณ 27 กิโลเมตร

ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ

ผลิตภัณฑ์จักสานจากผิวไม้ไผ่

ข้อมูลศิลปวัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล

1. ประเพณีถวายทานข้าวใหม่	ช่วงเดือนมกราคม
2. ประเพณีเข้าโสสานกรรม	ช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม
3. เทศกาลงานปอยหลวง	ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม
4. สืบชะตาหมู่บ้าน	ช่วงเดือนเมษายน
5. ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ	ช่วงเดือนเมษายน
6. ประเพณีสงฆ์พระพุทธรูปและรูปจำลองเจ้าพ่อผาด่าน	ช่วงเดือนเมษายน
7. ประเพณีถวายทานขันข้าว	ช่วงเดือนเมษายน, สิงหาคม, กันยายน, ตุลาคม
8. วันวิสาขบูชา	ช่วงเดือนพฤษภาคม
9. ประเพณีสงฆ์พระธาตุวัดหาดอยคำ	ช่วงเดือนมิถุนายน
10. ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา	ช่วงเดือนกรกฎาคม
11. ประเพณีถวายทาสลากภัต	ช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน
12. ประเพณีวันลอยกระทง	ช่วงเดือนพฤศจิกายน

ข้อมูลทักษะฝีมือแรงงาน

มีทักษะด้านฝีมือการแกะสลักไม้จามจุรี และการทำสวนลำไย และการจักสานจากฟิวไม้ไผ่

สภาพสังคม

- ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร
- ครัวเรือนมีความอบอุ่น ผู้พิการและผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว
- เด็กได้รับการศึกษาภาคบังคับกับทุกคน
- คนในหมู่บ้านที่อายุ 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้และได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์
- ครัวเรือนมีน้ำประปา ไฟฟ้าใช้ ทุกครัวเรือน

การศึกษา/การสาธารณสุข/ทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม

- ด้านการศึกษา หมู่บ้านนาห้า ไม่มีโรงเรียนในหมู่บ้านแต่นักเรียนจะศึกษาที่ โรงเรียนบ้านคอยคำ ซึ่งตั้งอยู่บ้านคอยคำ หมู่ที่ 13 ประชากรส่วนใหญ่อายุระหว่าง 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้ทุกคน เด็กอายุ 3-5 ปีเต็ม ได้รับการบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนทุกคน เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับ

การศึกษาภาคบังคับ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 100

- ด้านการสาธารณสุข คนในหมู่บ้านนาห้า หากเจ็บป่วยเล็กน้อยจะใช้บริการสถานีอนามัยพาทาศ ซึ่งอยู่ใกล้บ้าน หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีดวัคซีนครบ และได้รับการดูแลหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 100 เด็กแรกเกิด - 15 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ถูกต้องครบถ้วน และได้รับการฉีดวัคซีนครบ คิดเป็นร้อยละ 100

- ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านนาห้า ได้มีการร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเครือข่ายป่าชุมชน ช่วยกันดูแลรักษาเรื่องความสะอาดตามที่สาธารณะและถนนในหมู่บ้าน มีการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญๆ ต่างๆ

หมู่ที่ 8 บ้านแม่ขนาด ตำบลพาทาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

สันนิษฐานว่าที่ตั้งของบ้านแม่ขนาด เดิมมีผู้อาศัยมาก่อน แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าเป็นใคร แต่มีร่องรอยปรากฏที่วัดร้างในหมู่บ้านแสดงให้เห็นว่ามีผู้อาศัยเดิมนับถือศาสนาพุทธ ต่างจากชาวกระเหรี่ยงชาวที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันซึ่งเดิมนับถือผี

ประมาณหนึ่งร้อยปีเศษ ชาวกระเหรี่ยงขาว หรือกระเหรี่ยงโป ซึ่งมีอาชีพหาของป่าและทำไร่เลื่อนลอย ได้อพยพมาตามเทือกเขาทางด้านทิศใต้ บ้างก็ว่ามาจากอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน บ้างก็ว่ามาจากจังหวัดลำปาง มาตั้งรกรากทำไร่ ทำนา บริเวณที่ราบลุ่มน้ำแม่ขนาด จึงเรียกชื่อชุมชนตามลำน้ำว่า “บ้านแม่ขนาด”

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านดอยคำ	หมู่ที่ 13 ตำบลทากาศ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านป่าเลา	หมู่ที่ 9 ตำบลทากาศ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านหนองผึ้ง	หมู่ที่ 11 ตำบลทากาศ
ตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านปง	หมู่ที่ 12 ตำบลทากาศ

พื้นที่ ครัวเรือน และประชากร

บ้านแม่ขนาด มีพื้นที่ จำนวน 2,187 ไร่ มีครัวเรือน จำนวน 213 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวกระเหรี่ยงไป จำนวน 708 คน แยกเป็น ชาย 355 คน หญิง 353 คน

การคมนาคม

บ้านแม่ขนาด ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของที่ว่าการอำเภอแม่ทา ระยะทาง 21 กิโลเมตร

การประกอบอาชีพ

อาชีพหลักของราษฎรประกอบด้วย รับจ้างทั่วไป ทอผ้า ทำนา

ประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชน

1. การรดน้ำดำหัวผู้อาวุโส
2. การเลี้ยงผีต่างๆ ตามวัฒนธรรมชาวกระเหรี่ยง เช่น ผีบ้าน ผีฝาย ผีน้ำ
3. การจัดการแต่งงาน งานศพ ตามแบบอย่างชาวกระเหรี่ยงชาว

ความเป็นมาของการเลี้ยงผีเสื้อบ้านของหมู่บ้านชนเผ่ากะเหรี่ยง
หมู่บ้านแม่ขนาด ตำบลตากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

1. ประวัติความเป็นมา

“การเลี้ยงผีของชนเผ่ากะเหรี่ยง” บ้านแม่ขนาด หมู่ที่ 8 ตำบลตากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

การเลี้ยงผีของชนเผ่ากะเหรี่ยงบ้านแม่ขนาด เรียกกันว่าเลี้ยงผีเสื้อบ้านประจำปี ภาษากะเหรี่ยงเรียกการเลี้ยงผีเสื้อบ้านว่า “หลือขาง” ซึ่งสืบทอดมาจากสมัยบรรพบุรุษปู่ ย่า ตา ทวด ซึ่งถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของชนเผ่ากะเหรี่ยงต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน เชื่อกันว่าสถานที่ที่เสื้อบ้านเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวบ้าน และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้าน เชื่อกันว่าเป็นเทพเจ้าที่คอยดูแลปกป้องผู้คนในหมู่บ้าน พร้อมทั้งสัตว์เลี้ยง ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ 4 เท้า หรือ สัตว์ 2 เท้า นี่คือการเชื่อจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

2. ตั้งข้าว

ในหมู่บ้านชนเผ่าแม่นาจะมีผู้ดูแลข้าวบ้านอยู่ 2 คน เรียกว่า “ตั้งข้าว” บางหมู่บ้านเรียกว่า หมอผี ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า “จั้งกู” เป็นผู้นำในการรักษา ดูแลเลี้ยงบ้าน บุคคลทั้งสองคนจะเป็นผู้อาวุโสของคนในชนเผ่า ซึ่งชนเผ่าให้การนับถือและเชื่อมั่นในตัวของผู้ตั้งข้าวทั้งสองคน และบุคคลทั้งสองจะต้องเป็นผู้ที่มีศีลธรรมอันดี

3. สถานที่

สถานที่ประกอบพิธีชนเผ่า

- จะอยู่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้าน และจะเป็นพื้นที่ป่าที่สมบูรณ์
- จะมีหอประกอบพิธีอยู่ 2 หลัง แต่ละหลังจะมีความกว้าง 2 เมตร ยาว 3 เมตร สูง 3 เมตร

หน้าหอประกอบพิธีจะทำเป็นซุ้มกอไม้ไผ่หรือไม้บงปลูกไว้ จะนำไม้ม้าทำเป็นรูปสัตว์ต่างๆ เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย หมู หมา กา ไก่ และปลา

จากการถามผู้เฒ่าผู้แก่ว่าทำไมต้องมีรูปสัตว์เหล่านี้ด้วย ก็ได้รับคำตอบว่าเทพเจ้าที่จะมารับเครื่องสังเวยในวันนั้นจะนำพาสัตว์ต่างๆเหล่านั้นมาด้วยเพื่อพิธีจะได้สมบูรณ์แบบ

4. กำหนดการวันเลี้ยงผีเสื้อบ้าน(หลือขาง)

ภายใน 1 ปีจะประกอบพิธีเลี้ยง 2 ครั้ง คือ เดือน 5 เหนือ ขึ้น 9 ค่ำ และเดือน 9 เหนือ ขึ้น 9 ค่ำ จะตรงกับเดือนกุมภาพันธ์ และเดือนมิถุนายนของทุกๆปี

*เว้นแต่หญิงสาวในหมู่บ้านมีเพศสัมพันธ์ก่อนพิธีแต่งงานถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดจารีตประเพณี หรือ “ผิดผี” จะต้องซ่อมผีให้ชาวบ้านเสียก่อน แล้วจะเลื่อนการประกอบพิธีเลี้ยงผีในวันถัดไป ขึ้นอยู่กับตั้งข้าวทั้งสองคนจะสั่งว่าจะเลื่อนให้เป็นวันไหน

ก่อนจะถึงวันเลี้ยง 7 วัน ทุกหลังคาเรือนจะต้องนำข้าวสารหลังคาละ 1 จอกนำมารวมกันเพื่อกลั่นเป็นเหล้าที่จะเตรียมทำพิธีในวันเลี้ยง ซึ่งเราจะไม่นำเหล้าที่กลั่นจากโรงงานไปทำพิธีอย่างเด็ดขาด

5. วันเลี้ยงผีเสื้อบ้าน (หลือขาง)

ต้องห้ามบุคคลภายนอกเข้ามาในหมู่บ้านเป็นอันตราย ผู้ใดฝ่าฝืนหรือดื้อเข้าไปจะต้องทำการปรับตามความเหมาะสมจะทำการปิดหมู่บ้านเป็นเวลา 2 วัน

ทุกหลังคาจะต้องมีไก่คนละ 1 ตัว กรวยดอกไม้ 2 กรวย หรือ 2 อันในกรวยดอกนั้นจะใส่ข้าวตอก ดอกไม้ และเทียนจี๊ผึ้ง 1 คู่

เมื่อไปถึงบริเวณพิธีชาวบ้านจะนำกรวยดอกรวบรวมกันใส่ขันที่ตั้งข้าวได้จัดไว้ให้พร้อมทั้งนำไก่ผูกรวมกันใต้ถุนหอซึ่งเรียกว่า หอเลี้ยงบ้าน

เมื่อรวบรวมกันเป็นที่เรียบร้อย ตั้งข้าวทั้งสองก็จะทำการนั่งพับเพียบพร้อมกันนั้นตั้งข้าวก็ได้บริการหรืออาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเจ้าป่าเจ้าเขาที่ให้การคุ้มครองชาวบ้านและสัตว์เลี้ยงของชาวบ้านให้อยู่ดีมีสุขพ้นจากภัยพิบัติต่างๆ ไม่ให้เกิดขึ้น แล้วนำขันและตุรากลั่นขึ้นไปยังหอทั้งสองหลัง

เมื่อได้เวลาอันสมควรชาวบ้านที่ไปร่วมพิธีทุกคนก็จะจับเอาไก่ของใครของมันเชือดที่คอไก่แล้วเอาเลือดไก่สดปะะที่ก้านเสาของหอทุกด้าน โดยจะเรียงแถวกันอย่างมีระเบียบจนครบทุกคน

จากนั้นก็จะทำการตีไก่หม้อใครหม้อมันจนไก่ทุกคนสุกแล้วก็จะตัดไก่ออกจากหม้อขึ้นไปรวมกันที่บนหอทั้งสองหลังโดยการนำของตั้งข้าวทั้งสองคน ตั้งข้าวก็จะทำการจุดเทียนขี้ผึ้งไว้บนหอแล้วบริกรรมหรืออาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์อีกครั้ง

เมื่อได้เวลาพอสมควรแล้วประมาณเวลา 14.30 น. ตั้งข้าวก็จะขึ้นไปนำไก่อลงมาจากหอคืนให้เจ้าของไก่เพื่อจะทำพิธีดูกระดูกไก่ (กว่าขอศรี)

6. พิธีดูกระดูกไก่

พิธีดูกระดูกไก่ก็จะฉีกเอาเนื้อที่โคนขาของไก่ทั้งหมดออกจะเหลือแต่กระดูกซึ่งในกระดูกไก่นั้นจะมีรูเล็กๆ อยู่ทุกตัว ไก่แต่ละตัวจะมีรูไม่เหมือนกัน เจ้าของไก่จะนำไปจุ่มเล็กๆ เสียบเข้าไปที่รูกระดูกของไก่ เพื่อให้ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ดูแลทำนายทายทักว่ากระดูกไก่ของผู้นั้นจะเป็นอย่างไร ถ้ากระดูกไก่ดีจะนำมาไว้ที่หอ ถ้าหากว่ากระดูกไก่ของใครไม่ดีจะเอากระดูกทิ้ง และทำการแก้เคล็ดด้วยไข่ต้ม

การดูกระดูกไก่นั้นจะมีชื่อเรียกเป็นอย่างไรไป เช่น

1. โค่ลอค่อแซ	แปลว่า	หัวลง เท้าห้อย ถือว่า ดี
2. โค่ครอค่อครอ	แปลว่า	หัวตรง เท้าตรง ถือว่า ดี
3. ดีโตจะ	ไม่มีคำแปล	ถือว่าผู้นั้นจะประสบความสำเร็จในด้านการงาน
4. ดีโตมี หรือ มีโวเตะ	ไม่มีคำแปล	อันนี้ถือว่าไม่ดีเป็นอย่างยิ่ง
5. ขอดิมอย	แปลว่า	กระดูกเมื่อย ถือว่าไม่ดี
6. วะหมื่อ	แปลว่า	ล้าเมื่อย ถือว่าไม่ดี

7. โคสีค่อลี	แปลว่า	หัวเลื้อน เท้าเลื้อน ถือว่าไม่ดี
8. โคสีค่อแซ	แปลว่า	หัวเลื้อน เท้าห้อย ถือว่าดี
9. โคล่อโคทอ	แปลว่า	หัวลง เท้าขึ้น ถือว่าไม่ดี
10. น่อเกรดรอ	ไม่มีคำแปล	ถือว่าดีมาก
11. น่อคี่ปุย	แปลว่า	กระดุกกรอบ ถือว่าไม่ดี
12. ลอปปู ทอปปู	แปลว่า	ลงถูกทิศ ขึ้นถูกทิศ ถือว่าดี
13. เหวโค่ล่อ	แปลว่า	กลับหัว กลับหาง ไม่มี

ผู้ใดออกมาในลักษณะที่ไม่ดีต้องทำการแก้โดยนำไข่ที่สุกแล้วขึ้นไปแก้บนห่อผี

7. เมื่อทุกอย่างพร้อมแล้วผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะไล่ข้าวเจ้าที่เจ้าทางก่อนแล้วรับประทานอาหารพร้อมกันอย่างสงบเรียบร้อย

8. เมื่อรับประทานอาหารเสร็จเรียบร้อยทุกคนแล้วก็จะทำการขอเป็นภาษาชนเผ่าโดยการล้อมวงกันขออย่างสนุกสนานของชนเผ่าเมื่อถึงเวลาประมาณ 17.00 น. ก็จะพากันขอกลับบ้านเป็นทิวแถว

9. พอถึงตอนค่ำก็จะนัดผู้เฒ่าผู้แก่ ชาวชน มาร่วมกันขอที่บ้านตั้งข้าวทั้งสองคนอย่างสนุกสนาน

การเลี้ยงผีเสื้อบ้าน เป็นการสืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษที่เป็นของฝากชิ้นสุดท้าย ที่ชนรุ่นหลังพึงจะปฏิบัติสืบต่อกันไปชั่วลูกชั่วหลาน ไม่ให้ประเพณีเลี้ยงผีเสื้อบ้าน(หลือช้าง)ได้หายไปอย่างน้อยชนเผ่าจะได้ตระหนักว่า

1. ไม่ให้หญิงสาวมีเพศสัมพันธ์ก่อนการทำพิธีแต่งงานหรือทำพิธีจารีตประเพณี ซึ่งอยู่ในข้อที่ 3 ของศาสนาพุทธ
2. เพื่อให้ชนรุ่นหลังมีความรัก ความสมัคร สนิท เป็นเผ่าพันธุ์เดียวกัน
3. ให้มีความอดทนต่อการใช้ชีวิตประจำวันและอดทนต่อความหิว อยู่อย่างพออยู่พอกิน
4. มีความเสมอภาคและความเป็นอยู่ที่เท่าเทียมกัน อยู่ในชุมชนโดยไม่มีการเอาเปรียบกัน
5. อย่างน้อยชนเผ่าในหมู่บ้านจะได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

ทั้งหมดนี้เป็นจารีตประเพณีของชนเผ่ากะเหรี่ยง บ้านแม่ขนาดได้ปฏิบัติและจะปฏิบัติต่อไปจนก่อนดินสุดท้ายกลบหน้าเรา

****ผู้เรียบเรียง** หว่างพู ภาพถ่าย ผะหว่าง

สถานที่สำคัญในหมู่บ้าน

1. วัดร้าง
2. พิพิธภัณฑสถานกะเหรี่ยงชาวประจำหมู่บ้าน
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

หมู่ที่ 9 บ้านป่าเลา ตำบลตากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมา

เดิมบ้านป่าเลาเป็นหมู่บ้านที่อยู่กันมา 3 ชั่วอายุคนแล้ว ต่อมาได้แยกตัดออกมาเป็นบ้านป่าเลาจนถึงปัจจุบัน รายชื่อผู้นำตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1. นายหล้า -
3. นายมา วิวัฒนาทาส
2. นายใจ เลาพรรณลาย
4. นายคำเสาร์ ป่างฟ้านิมิตร
5. นายอุ่น จักรสุตา
7. นายประพันธ์ อินตะ

พ.ศ. 2543 - 2549

6. นายเลาคำ กันทาการ
8. นายคำเสาร์ ป่างฟ้านิมิตร

พ.ศ. 2549 - ปัจจุบัน

รายชื่อผู้นำหมู่บ้าน

1. นายคำเสาร์ ป้างฟ้านิมิต ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายคงศักดิ์ ทะนะเงิน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ
3. นายศาสตราวุธ มาตุทาวงศ์ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ

ที่ตั้ง

- ทิศเหนือ ติดกับ บ้านแพะยั้งด์
- ทิศใต้ ติดกับ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง
- ทิศตะวันออก ติดกับ บ้านผาค่าน
- ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านดอยยาว

ลักษณะทางภูมิประเทศ

เป็นพื้นที่สูงมีภูเขาล้อมรอบ มีแม่น้ำแม่ขนาดไหลผ่าน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนลำไย และพื้นที่นา

ข้อมูลทางประชากร

ชาย	216	คน
จำนวนครัวเรือน	144	ครัวเรือน
หญิง	250	คน
รวม	466	คน

ข้อมูลด้านคมนาคม

สามารถเดินทางได้โดยรถส่วนตัว มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกใช้ติดต่อกันหมู่บ้าน มีทั้งถนนลูกรัง ถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนลาดยาง ทางหลวงท้องถิ่น และถนนบดอัด ระยะทางอยู่ห่างจากอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ประมาณ 30 กิโลเมตร

ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ

1. ผ้าทอด้วยกี่เอว

การทอผ้าด้วยกี่เอว เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน วัตถุประสงค์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการทอผ้าแล้วเป็นอุปกรณ์ที่ทำจากธรรมชาติทั้งสิ้น โดยไม่อาศัยเครื่องจักรกลอย่าง

อื่นเป็นเครื่องทุ่นแรง ตลอดจนถึงการยกดอกและลวดลายของผลิตภัณฑ์ล้วนแล้วแต่เป็นแนวความคิดที่สร้างสรรค์จากอดีตสู่ปัจจุบันทั้งสิ้น

ข้อมูลศิลปวัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล

1. ประเพณีถวายทานข้าวใหม่	ช่วงเดือนมกราคม
2. ประเพณีเข้าโสตสนามกรรม	ช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม
3. เทศกาลงานปอยหลวง	ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม
4. สืบชะตาหมู่บ้าน	ช่วงเดือนเมษายน
5. ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ	ช่วงเดือนเมษายน
6. ประเพณีสงฆ์พระพุทธรูปและรูปจำลองเจ้าพ่อผาด่าน	ช่วงเดือนเมษายน
7. ประเพณีถวายทานขันข้าว	ช่วงเดือนเมษายน, สิงหาคม, กันยายน, ตุลาคม
8. วันวิสาขบูชา	ช่วงเดือนพฤษภาคม
9. ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา	ช่วงเดือนกรกฎาคม
10. ประเพณีถวายทาสลากัด	ช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน
11. ประเพณีวันลอยกระทง	ช่วงเดือนพฤศจิกายน
12. ประเพณีเลี้ยงผีเสื้อบ้าน	ช่วงเดือน กุมภาพันธ์ - มิถุนายน ของทุกปี
13. ประเพณีเลี้ยงผีเรือน (ผีตระกูล)	ปีละครั้ง
14. ประเพณีสงฆ์พระพุทธรูปอารามบ้านป่าเลา-คอยยาว	ช่วงเดือนมิถุนายน

ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว/สถานบริการ

1. หมู่บ้านชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง

ข้อมูลทักษะฝีมือแรงงาน

มีทักษะด้านฝีมือการจักสานกระบุง, สานแจกแบกข้าว, สานกล่องข้าว ที่ทำจากหวาย โดยกลุ่มผู้สูงอายุในหมู่บ้าน

สภาพสังคม

- คราวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร ร้อยละ 60
- คราวเรือนมีความอบอุ่น ผู้พิการและผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว
- เด็กได้รับการศึกษาภาคบังคับ ร้อยละ 70
- คนในหมู่บ้านที่อายุ 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้และได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ร้อยละ 60
- คราวเรือนมีน้ำประปาใช้ทุกครัวเรือน ไม่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 10 ครัวเรือน

- ด้านการศึกษา หมู่บ้านป่าเลา มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในหมู่บ้าน คือโรงเรียนบ้านป่าเลาประชากรส่วนใหญ่อายุระหว่าง 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้ร้อยละ 60 เด็กอายุ 3-5 ปีเต็ม ได้รับการบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนร้อยละ 90 เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 100

- ด้านการสาธารณสุข คนในหมู่บ้านป่าเลาหากเจ็บป่วยเล็กน้อยจะใช้บริการสถานีอนามัยบ้านป่าเลาซึ่งอยู่ภายในหมู่บ้าน หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีดวัคซีนครบ และได้รับการดูแลหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 100 เด็กแรกเกิด-15 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ร้อยละ 60 และได้รับการฉีดวัคซีนครบ คิดเป็นร้อยละ 100

- ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านป่าเตา ได้มีการร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเครือข่ายป่าชุมชนช่วยกันดูแลรักษาเรื่องความสะอาดตามที่สาธารณะและถนนในหมู่บ้าน มีการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ๆ ต่าง ๆ

ประวัติความเป็นมา

แรกเริ่มเดิมที เป็นหมู่บ้านแม่สะเรียง อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ต่อมาบางส่วนได้แยกตัวออกมาอยู่ที่ขุนห้วยแม่สะเงาะ อำเภอแม่ทาจังหวัดลำพูน อยู่ที่ขุนห้วยแม่สะเงาะประมาณ 62 ปี จากนั้นก็ย้ายมาอยู่ที่แม่อมหิក อำเภอแม่ทา อยู่ที่ห้วยอมหิក ประมาณ 5-6 ปี ก็ย้ายมาอยู่ที่บ้านผาค่านที่อยู่ปัจจุบันนี้ ย้ายมาอยู่ครั้งแรกมีอยู่ประมาณ 5 หลังคาเรือน ระยะเวลาที่อยู่มาประมาณ 120 ปีมาแล้วหมู่บ้านผาค่านแต่เดิมมีนามว่า "คำพอน่อมู" ซึ่งได้เป็นสภาพป่าไม้กว้างใหญ่ที่บืตึ่มไปด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด มีบ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเพียง 5 หลังคาเรือน แต่เดิมหมู่บ้านมีชื่อเรียกว่า "คำพอน่อมู" เป็นภาษาเรียกท้องถิ่น ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ถ้าแปลเป็นภาษาไทยชื่อว่า "ดอกไม้หอม" ซึ่งแต่ก่อนเดิมมีต้นไม้หอมอยู่บนภูเขา ชาวบ้านใช้ชื่อต้นไม้หอมตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน และต่อมามีคนเมืองคนหนึ่งเรียกหมู่บ้านนี้ว่า บ้านผาค่าน ซึ่งบนหน้าผาหินมีศาลเจ้าพ่อผาค่าน คนเมืองจึงเรียกว่า บ้านผาค่าน และมีของโบราณอยู่ที่บนหน้าผา เป็นของโบราณเก่า ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นพวกถ้วย ชามเก่า ๆ อยู่บนหน้าผาหิน มีผู้เฒ่าเล่าให้ฟังว่าเป็นของสมัยพระนางจามเทวี ซึ่งมีประวัติอยู่ ชาวบ้านเล่าให้ฟังว่าสมัยแต่ก่อนเป็นผาค่านเป็นเมืองหน้าด่านของพระนางจามเทวี คนเมืองจึงเรียกว่า "บ้านผาค่าน" และชาวเขาก็ได้เปลี่ยนเรียกว่าบ้านผาค่านนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ผู้นำหมู่บ้าน

1. นายสีมาชอดเขา	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายประเสริฐผาด่านสิงขร	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ

3. นายขวัญใจแก้วเพ็ญเลาวงศ์ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ

ที่ตั้ง

ทิศเหนือ ติดกับ บ้านท้องฝาย
ทิศใต้ ติดกับ บ้านแม่สะเงาะ
ทิศตะวันออก ติดกับ บ้านแม่สะปาด
ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านป่าเลา

ลักษณะทางภูมิประเทศ

เป็นพื้นที่สูงมีภูเขาล้อมรอบ มีแม่น้ำแม่ขนาบไหลผ่าน

ข้อมูลทางประชากร

ชาย 296 คน
จำนวนครัวเรือน 132 ครัวเรือน
หญิง 238 คน
รวม 534 คน

ข้อมูลด้านคมนาคม

สามารถเดินทางได้ด้วยรถจักรยานยนต์และการเดินเท้า มีถนนคอนกรีตเสริมไม้อัด และถนนลูกรัง
จำนวน 1 สาย มีระยะทางอยู่ห่างจากอำเภอแม่ทา ประมาณ 25 กิโลเมตร

ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ

1. ผ้าทอด้วยกี่เอว
2. ผลิตภัณฑ์จักสานจากผิวไม้อัด

การทอผ้าด้วยกี่เอว เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน วัตถุประสงค์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการทอผ้าแล้วเป็นอุปกรณ์ที่ทำจากธรรมชาติทั้งสิ้น โดยไม่อาศัยเครื่องจักรกลอย่างอื่นเป็นเครื่องทุ่นแรง ตลอดจนถึงการยกดอกและลวดลายของผลิตภัณฑ์ล้วนแล้วแต่เป็นแนวความคิดที่สร้างสรรค์จากอดีตสู่ปัจจุบันทั้งสิ้น

1.7 ข้อมูลศิลปวัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล

1. ประเพณีการเลี้ยงผีประจำปี ช่วงเดือนมกราคมของทุกปี
2. ประเพณีการเลี้ยงผีต้นน้ำกลาง ช่วงเดือนมีนาคม
3. ประเพณีทำบุญข้าวใหม่ ช่วงเดือนมกราคมของทุกปี

4. ประเพณีการเลี้ยงผีไฟ ช่วงเดือนกรกฎาคม
5. ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ช่วงเดือนเมษายน
6. ประเพณีสงฆ์พระพุทธรูปและรูปจำลองเจ้าพ่อผาด่าน ช่วงเดือนเมษายน
7. ประเพณีสงฆ์พระพุทธรูปอารามบ้านผาด่าน ช่วงเดือนมิถุนายน

ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว/สถานบริการ

หมู่บ้านชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง

ข้อมูลทักษะฝีมือแรงงาน

มีทักษะด้านฝีมือการจักสานกระบุง, สานแจกแบกข้าว, สานกล่องข้าว ที่ทำจากหวาย โดยกลุ่มผู้สูงอายุ ในหมู่บ้าน

สภาพสังคม

- ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร ร้อยละ 85
- ครัวเรือนมีความอบอุ่น ผู้พิการและผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว
- เด็กได้รับการศึกษาภาคบังคับ ร้อยละ 90
- คนในหมู่บ้านที่อายุ 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้และได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ร้อยละ 65
- ครัวเรือนมีน้ำประปาใช้ทุกครัวเรือน แต่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ปัจจุบันใช้ไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์พลังงานแสงอาทิตย์

การศึกษา/การสาธารณสุข/ทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม

- ด้านการศึกษา หมู่บ้านผาด่าน มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาอยู่ในหมู่บ้านคือโรงเรียนบ้านป่าเลา สาขาผาด่านประชากรส่วนใหญ่อายุระหว่าง 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้ร้อยละ 65 เด็กอายุ 3-5 ปีเต็ม ได้รับการบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนร้อยละ 75 เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 90
- ด้านการสาธารณสุข คนในหมู่บ้านผาด่าน หากเจ็บป่วยเล็กน้อยจะใช้บริการสถานีอนามัยบ้านป่าเลา ซึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้าน หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีดวัคซีนครบ และได้รับการดูแลหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 100 เด็กแรกเกิด-15 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ร้อยละ 70 และได้รับการฉีดวัคซีนครบ คิดเป็นร้อยละ 100
- ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านผาด่าน ได้มีการร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเครือข่ายป่าชุมชนช่วยกันดูแลรักษาเรื่องความสะอาดตามที่

สาธารณะและถนนในหมู่บ้าน มีการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ๆ ต่าง ๆ บ้าน มีการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ๆ ต่าง ๆ

หมู่ที่ 11 บ้านหนองผึ้ง ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

สภาพภูมิศาสตร์บ้านหนองผึ้ง

บ้านหนองผึ้ง หมู่ที่ 11 ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน อยู่ห่างจากตัวจังหวัดลำพูนไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เป็นระยะทางประมาณ 24 กิโลเมตร เส้นทางคมนาคมเป็นถนนลาดยางที่เดินทางไปมา สะดวกทุกฤดูกาล สภาพหมู่บ้านตั้งอยู่บนที่ราบห่างจากเชิงเขาเล็กน้อยโดยบ้านหนองผึ้งได้แยกตัวออกจากบ้านนาหมื่นข้าว ในราวปี 2498 ครั้งแรกมีการออกมาตั้งรกรากประมาณ 6 ครัวเรือน และมีการอพยพเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นหมู่บ้านในที่สุดและได้รับการประกาศให้เป็นหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ ในปี 2533 มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกที่เป็นสตรี คือ นางกัลยา ใจกาศ โดยได้ทำหน้าที่อยู่ช่วงเวลาหนึ่ง (ประมาณ 3 เดือน) ก็ได้ลาออกเนื่องจากมีปัญหาในการประกอบอาชีพเพราะต้องไปทำงานที่นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 30 กิโลเมตร โดยเวลาที่ทำงานไม่เอื้อให้ทำงานในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านได้ และนายไพโรจน์ ใจซัน ได้เป็นผู้ใหญ่บ้านคนต่อมาตั้งแต่ปี 2533 – 2539 และตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมาได้มีนายบัญชา คารารัตน์ ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านมาจนถึงปัจจุบัน

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

บ้านหนองผึ้งมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 64 ครัวเรือน ประชากร 267 คนราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก โดยการทำนา – ทำสวน – ทำไร่ และมีอาชีพเสริมที่สำคัญคือ การแกะสลักไม้จำเพาะเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นรูปต่างๆ เช่น สัตว์ เทพ สัญลักษณ์ต่างๆ ตามที่ได้รับใบสั่งงาน (ออเดอร์) มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 3,000 บาท/คน/เดือน แต่หากมีทุนทรัพย์สูง โดยมีเครื่องจักร และลงทุนเองจะมีรายได้เฉลี่ยสูงกว่านี้ แต่ก็ขึ้นอยู่กับคำสั่งของผู้ว่าจ้างเป็นสำคัญ

สำหรับประชากรในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นคนกลุ่มเดียวกันที่แยกมาจากบ้านนาหมื่นข้าวจะมีคนต่างถิ่นอาศัยอยู่น้อยมาก นอกจากในลักษณะของการแต่งงานกับคนในหมู่บ้านหรือคนมีฐานะที่มาซื้อที่ดินทำสวนทิ้งไว้แล้วจ้างคนดูแลเป็นส่วนใหญ่

ทุนเดิมในด้านการจัดการทรัพยากรของบ้านหนองผึ้ง

เนื่องจากบ้านหนองผึ้งซึ่งราษฎรส่วนใหญ่แยกมาจากบ้านนาหมื่นข้าวและมีอาชีพด้านการเกษตรเป็นหลัก จึงมีการเชื่อมโยงด้านการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อใช้ในกิจกรรมทางการเกษตรร่วมกับหมู่บ้านอื่นในลักษณะของเหมืองฝายที่ผันน้ำจากลำน้ำแม่ทาเข้าสู่พื้นที่ไร่นา โดยมีกลุ่มเหมืองฝายที่สำคัญอยู่ 3 กลุ่มคือ กลุ่มเหมืองฝายคอยแซ่, กลุ่มเหมืองฝายหมื่นข้าว และกลุ่มเหมืองฝายทากาศ เพราะบ้านหนองผึ้งแยกออกมาจากหมู่บ้านเดิมคือ บ้านหมื่นข้าวซึ่งอยู่ติดกับลำน้ำแม่ทาและแต่หมู่บ้าน

ซึ่งตั้งอยู่ติดกับลำน้ำแม่ทานั้นต่างก็มีเหมืองฝายของแต่ละหมู่บ้าน ดังนั้นบ้านหนองฝิ่งจึงสามารถประสานงานในด้านการใช้น้ำเป็นผู้คัดเลือกโดยมีกิจกรรมต่างๆ เช่น การตีหลักฝายเพื่อแบ่งพื้นที่ในการรับน้ำเข้าพื้นที่เกษตรกรรมที่เรียกว่า “ตางน้ำ” การเอามือ(ร่วมกันทำกิจกรรมในลักษณะเดียวกับการลงแขก) การเลี้ยงฝายตามคติความเชื่อที่ว่าถ้ามีการเลี้ยงฝายแล้วจะส่งผลให้ผลิตผลทางการเกษตรดี ทำให้เกิดความรักใคร่สามัคคีในหมู่คณะ ส่วนใหญ่จะมีพิธีในราวเดือน กรกฎาคม ของทุกปี นอกจากกิจกรรมด้านการจัดการน้ำแล้วกลุ่มเหมืองฝายยังมีหน้าที่ในการควบคุมดูแลกิจกรรมด้านป่าไม้อีกด้วย เพราะชาวบ้านเชื่อถือสืบทอดมาจากบรรพบุรุษว่า ป่าไม้ก็คือ แหล่งกำเนิดของน้ำดังนั้น เมื่อต้องการให้น้ำไว้ใช้ก็ต้องมีการจัดการด้านทรัพยากรป่าไม้ให้ดีขึ้น ระบบการควบคุมด้านการจัดการป่าไม้ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดก็คือ ข้อตกลงในการเข้าไปตัดไม้ในเขตป่าเพื่อมาตีหลักฝาย จะมีการแบ่งเขตกันรับผิดชอบ ซึ่งปัจจุบันไม่ค่อยมีแล้วเนื่องจากฝายส่วนใหญ่ได้ปรับเปลี่ยนเป็นฝายคอนกรีต แต่ก็ยังมีอยู่บ้างในส่วนของฝายย่อย (สาขา)

การรวมกลุ่มเพื่อจัดการด้านทรัพยากรน้ำนั้นมีความเด่นชัดมากขึ้น เมื่อมีการเพิ่มผลผลิตด้านการเกษตรเชิงเดี่ยวในรูปแบบของสวนลำไย ซึ่งปลูกเพิ่มมากขึ้นทุกหมู่บ้านในเขตพื้นที่รับน้ำจากเหมืองฝาย ทำให้ประสบปัญหาในการขาดแคลนน้ำ หนองฝิ่งซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ท้ายสุดของตารางการใช้น้ำก็ต้องประสบปัญหานี้เช่นกันจึงมีการร่วมมือกันระหว่าง 4 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองฝิ่ง หมู่ 11 , บ้านหมื่นข้าว หมู่ 4 , บ้านเกาะทราย หมู่ 5 และบ้านทากาส หมู่ 6 ซึ่งมีพื้นที่ปลูกสวนลำไยอยู่ในละแวกเดียวกัน โดยมีการรวมเงินกันของสมาชิกกลุ่มเพื่อซื้อท่อ PVC จำนวนกว่า 1,000 ท่อนมาต่อเพื่อเชื่อมต่อที่จะสูบน้ำจากลำน้ำแม่ทาเข้าสู่พื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิก และมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการยืมเครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่มาใช้ในการสูบน้ำ พร้อมทั้งทำการจัดการระเบียบการใช้น้ำให้แก่สมาชิกในกลุ่มเพื่อให้สามารถใช้น้ำได้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าการขยายพื้นที่ปลูกสวนลำไยเพิ่มมากขึ้นทุกปีโดยเฉพาะเมื่อมีการค้นพบว่ามีสารเร่งที่บังคับให้ลำไยเกิดผลผลิตได้ตามความต้องการของเจ้าของสวนแล้วก็ยังมีการปลูกเพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา ซึ่งการขยายพื้นที่ปลูกสวนลำไยนี้ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ป่าไม้ที่จะต้องถูกบุกรุกในลักษณะของการรुकืบจากสวนเดิมที่อยู่ติดชายขอบป่า พร้อมทั้งปัญหาการขาดแคลนน้ำที่จะใช้บำรุงเลี้ยงต้นลำไย โดยเฉพาะลำไยที่ใช้สารบังคับ (โปแตสเซียมคลอเรต) จากการสัมภาษณ์เจ้าของสวนลำไยที่มีพื้นที่ปลูกมากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป จะประสบปัญหาในด้านน้ำมากที่สุดและต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำโดยเฉพาะค่าไฟฟ้าไม่ต่ำกว่าเดือนละ 5,000 บาทขึ้นไป ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายรายเดือนที่ยังไม่รวมถึงการเจาะบ่อบาดาลที่ใช้เงินลงทุนสูงประมาณบ่อละ 100,000 บาทขึ้นไปสำหรับผู้ที่ไม่สามารถเจาะบ่อบาดาลเป็นของตนเองได้ก็ต้องเสียค่าเช่าในการสูบน้ำเป็นรายชั่วโมง

นอกจากนี้หมู่บ้านที่อยู่ติดกับลำน้ำแม่ทาบรรดาเจ้าของสวนลำไยต่างพากันไปสร้างบ่อบักน้ำในลำน้ำแม่ทาโดยการขุดทรายในแม่น้ำทาแล้วใช้ท่อคอนกรีตวางกั้นทรายในลักษณะของบ่อน้ำแล้วใช้สูบน้ำที่มีกำลังสูงสูบน้ำขึ้นมาใช้ในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งมีมากเกือบตลอดลำน้ำแม่ทาในช่วงของเขตตำบลทากาส

จากทุนเดิมด้านการจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้ระบบเหมืองฝายและการช่วยเหลือตนเองในลักษณะของการเจาะบ่อบาดาล การขุดบ่อในลำน้ำแม่ทา การเช่าเวลาสูบน้ำรวมทั้งการรวมกลุ่มกันต่อท่อน้ำมาใช้ในกิจกรรมด้านการเกษตร ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความยากลำบากและลงทุนค่อนข้างสูงทำให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งโดยเฉพาะกลุ่มผู้นำของบ้านหนองฝั้งตระหนักถึงปัญหาและคิดหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในเรื่องแหล่งน้ำ ซึ่งพื้นที่ตำบลทากาศมีแหล่งน้ำที่สำคัญ คือ จากลำน้ำแม่ทา ซึ่งมีต้นกำเนิดอยู่ในเขตอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และลำน้ำแม่ขนาด ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง นอกจากนี้ก็เป็นอ่างเก็บน้ำอยู่ 2 แห่งคือ อ่างเก็บน้ำแม่กิม อยู่ในเขตท้องฝาย หมู่ 1 และอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำฮาก อยู่ในเขตบ้านแพะยันต์ หมู่ 2 นอกจากนี้จะเป็นบ่อน้ำที่เกิดจากการขุดเจาะหลายแห่ง ดังนั้นเมื่อมีการนำเอาเรื่องศักยภาพของป่าชุมชนไปชี้แจงและอธิบายถึงผลกระทบในอนาคตให้กลุ่มผู้นำและชาวบ้านหนองฝั้งได้เข้าใจ ก็ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมประกอบการวิจัยในครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นอย่างดี

การเมืองการปกครอง

บ้านหนองฝั้งด้านการเมืองการปกครองก็เช่นเดียวกันกับหมู่บ้านอื่นโดยมีรูปแบบการปกครองของกระทรวงมหาดไทย คือ มีผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านรับผิดชอบตามที่ราชการกำหนดแต่ก็มีกฎทางสังคมที่เป็นข้อตกลงระหว่างชาวบ้านด้วยกันเป็นการภายใน เช่น การร่วมมือในการพัฒนาด้านต่างๆมีการกำหนดโทษสำหรับผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือโดยคิดค่าปรับใหม่ครั้งละ 100 เป็นต้น สำหรับผู้ใหญ่บ้านนั้นปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของสภาตำบลทากาศ และมียุคบ้านอีกสองคนที่เป็นกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ ตามที่ทางราชการกำหนดให้มีตัวแทนหมู่บ้านละ 2 คนเป็นกรรมการ

หมู่ที่ 12 บ้านหนองบัว ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมา

เดิมหมู่บ้านหนองบัวได้รวมกับหมู่บ้านดอยแช่ และบ้านแพะยันต์ ได้แยกตัวตั้งหมู่บ้านใหม่จากบ้านหมู่ที่ 2 บ้านแพะยันต์ และบ้านดอยแช่ หมู่ที่ 3 เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2537 และเนื่องจากบ้านนี้มีหมู่บ้านหนองน้ำที่มีบัวขึ้นอยู่มากมาย จึงตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า "บ้านหนองบัว" ประชาชนส่วนใหญ่อพยพ มาจากบ้านแพะยันต์ ดอยแช่ หนองฝั้ง และดอยคำ เป็นต้น โดยมีผู้นำหมู่บ้านปัจจุบันคือ

1. นายสุเทพปัญญาภาส	กำนันตำบลทากาศ
2. นายประดิษฐ์กิตติภาส	ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ
3. นายถนันทน์ตากาศ	เลขานุการนายก อบต.ทากาศ
4. นายพรสิทธิ์กันคำภาส	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ

1.2 สภาพทางภูมิประเทศ (แผนที่สังเขป)

ที่ตั้ง

ทิศเหนือ ติดกับ บ้านท้องฝาย หมู่ที่ 3 ตำบลทาทุ่งหลวง

ทิศใต้ ติดกับ บ้านผาด่าน หมู่ที่ 10

ทิศตะวันออก ติดกับ บ้านท้องฝาย หมู่ที่ 1 ตำบลทากาศ

ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านแพะยั้ง หมู่ที่ 2

ลักษณะทางภูมิประเทศ

เป็นที่ราบลุ่ม ที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การปลูกพืช พื้นที่ส่วนใหญ่มีสวนลำไยอยู่ในบริเวณบ้านพักอาศัย และรอบหมู่บ้านเป็นทุ่งนา

ข้อมูลทางประชากร

ชาย	168	คน
รวม	107	ครัวเรือน
หญิง	176	คน
รวม	344	คน

ข้อมูลด้านคมนาคม

สามารถเดินทางได้โดยรถส่วนตัว มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกใช้ติดต่อกันทุหมู่บ้าน มีทั้งถนนลูกรัง ถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนลาดยาง ทางหลวงท้องถิ่น และถนนบดอัด ระยะทางอยู่ห่างจากอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ประมาณ 31 กิโลเมตร

ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ

1. มีผลิตภัณฑ์หุ้นไม้แกะสลัก
2. มีลำไยสด
3. ลำไยเนื้อสีทอง

ข้อมูลศิลปวัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล

1. ประเพณีถวายทานข้าวใหม่	ช่วงเดือนมกราคม
2. ประเพณีเข้าโสสานกรรม	ช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม
3. เทศกาลงานปอยหลวง	ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม

4. สืบชะตาหมู่บ้าน	ช่วงเดือนเมษายน
5. ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ	ช่วงเดือนเมษายน
6. ประเพณีสงกรานต์พระพุทธรูปและรูปจำลองเจ้าพ่อผาด่าน	ช่วงเดือนเมษายน
7. ประเพณีถวายทานขันข้าว	ช่วงเดือนเมษายน, สิงหาคม, กันยายน, ตุลาคม
8. วันวิสาขบูชา	ช่วงเดือนพฤษภาคม
9. ประเพณีสงกรานต์พระธาตุวัดหาดอ้อยแซ่	ช่วงเดือนมิถุนายน
10. ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา	ช่วงเดือนกรกฎาคม
11. ประเพณีถวายสาลากภัต	ช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน
12. ประเพณีวันลอยกระทง	ช่วงเดือนพฤศจิกายน

ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว/สถานบริการ

1. หมู่บ้านแกะสลักไม้จามจู้รี
2. ศาลเจ้าแม่กวนอิม

ข้อมูลทักษะฝีมือแรงงาน

มีทักษะด้านฝีมือการแกะสลักไม้จามจู้รี และการทำลำไยนอกฤดู รวมถึงการแปรรูปลำไย

สภาพสังคม

- ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร
- ครัวเรือนมีความอบอุ่น ผู้พิการและผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว
- เด็กได้รับการศึกษาภาคบังคับทุกคน
- คนในหมู่บ้านที่อายุ 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้และได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์
- ครัวเรือนมีน้ำประปา ไฟฟ้าใช้ ทุกครัวเรือน

การศึกษา/การสาธารณสุข/ทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม

- ด้านการศึกษา หมู่บ้านหนองบัว มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านแพะยันต์-คอยแซ่ ประชากรส่วนใหญ่อายุระหว่าง 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้ทุกคน เด็กอายุ 3-5 ปีเต็ม ได้รับการบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนทุกคน เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 100
- ด้านการสาธารณสุข คนในหมู่บ้านหนองบัว หากเจ็บป่วยเล็กน้อยจะใช้บริการสถานีอนามัยเทศบาลซึ่งอยู่ใกล้บ้าน หากถึงขั้นหนักได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีดวัคซีนครบ และได้รับการดูแลหลังคลอด

คิดเป็นร้อยละ 100 เด็กแรกเกิด - 15 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ถูกต้องครบถ้วน และได้รับการฉีดวัคซีนครบ คิดเป็นร้อยละ 100

- ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านหนองบัว ได้มีการร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเครือข่ายป่าชุมชน ช่วยกันดูแลรักษาเรื่องความสะอาดตามที่สาธารณะและถนนในหมู่บ้าน มีการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ๆ ต่าง ๆ

หมู่ที่ 13 บ้านดอยคำ ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

สภาพทั่วไปบ้านดอยคำ

บ้านดอยคำ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๓ ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน เป็นพื้นที่อยู่ในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ มีประชากรจำนวน ๒๕๕ คน ชาย ๑๕๔ คน หญิง ๑๔๕ คน และมีจำนวนครัวเรือน ๘๓ ครัวเรือน (ข้อมูลเดือนตุลาคม ๒๕๔๖)

ทิศเหนือ ติดกับ บ้านทากาศ ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ทิศใต้ ติดกับ บ้านสวนหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ทิศตะวันออก ติดกับ บ้านบ้านป่าเลา ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านนาห้า ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

บ้านดอยคำเป็นพื้นที่ราบตามเชิงเขา มีสภาพแห้งแล้ง ลักษณะดินเป็นดินปนทราย ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวปกากะญอ มีความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนา และหมอผี (ความเชื่อทางไสยศาสตร์) บ้านดอยคำมีวัด ๑ แห่ง คือ วัดดอยคำ โดยมีพระครูวิสิฐ ธรรมมาวุธ (เจ้าคณะตำบลทากาศ) เป็นเจ้าอาวาส

ประวัติบ้านดอยคำ ตามตำนานเล่าว่า เสนาอำมาตย์ของพระนางจามเวทิดีได้ไล่จับเงี้ยวที่มีขนสีทอง จากในเมืองลำพูนจนกระทั่งมาถึงภูเขาลูกหนึ่ง และเงี้ยวนี้ได้ขึ้นมายืนบนภูเขาลูกนี้ และหลบเข้าไปในถ้ำจนมุม เมื่อเสนาอำมาตย์ได้จับถูกเงี้ยวตัวนั้น เกิดอัศจรรย์ขึ้น เงี้ยวได้กลายเป็นหินสีทอง จึงเรียกภูเขาหรือดอยลูกนี้ว่า “ดอยขำ” คือ เงี้ยวมาติดจนมุม คำว่า “ขำ” เป็นภาษาท้องถิ่นตรงกับภาษากลางที่แปลว่า “ติด” หรือ “จนมุม” ต่อมาเมื่อเวลานานไปจึงเรียก “ดอยคำ” อีกนัยหนึ่งเรียกภูเขาลูกนี้ว่า “สุวรรณบรรพต” คือ ดอยคำ นั้นเอง บรรพต คือ ภูเขาหรือดอยสุวรรณ คือ ทองคำ เนื่องจากเงี้ยวได้กลายเป็นหินสีทอง จึงตั้งชื่อว่า “ดอยคำ” หรือ “สุวรรณบรรพต” ชื่อของหมู่บ้านนี้

เดิมบ้านดอยคำ เป็นชุมชนปกากะญอ ต่อมามีการติดต่อกับคนเมืองมากขึ้น มีการแต่งงานกันสืบลูกหลาน ทำให้วิถีชีวิตของเผ่าปกากะญอเปลี่ยนไป จากเคยอยู่กันอย่างพึ่งพา ช่วยเหลือกัน เปลี่ยนมาเป็นการจ้างงานมากขึ้น อาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้าน คือ การรับจ้างทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร เนื่องจากไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง รวมทั้งสภาพดิน และน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร ขาดความรู้ ทักษะ ในการประกอบอาชีพด้านอื่น ๆ จึงต้องไปรับจ้างใช้แรงงานในภาคเกษตร ในอดีตนั้นบ้านดอยคำ มีการทอผ้าใช้เอง (ผ้าทอกะเหรี่ยง) ปัจจุบันมีเพียงไม่กี่คนที่ทอผ้า

การรวมกลุ่มบ้านคอยคำ มีการรวมกลุ่มกัน มีทั้งกลุ่มที่ตัวเอง และกลุ่มที่ตั้งโดยหน่วยงานองค์กรต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ และกลุ่มกองทุนหนึ่งล้านนอกจากนี้บ้านคอยคำได้งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศในการสร้างลานร้านค้าชุมชนขึ้น บริเวณลานหน้าวัดคอยคำ มีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชุมชนและชุมชนใกล้เคียง เช่น ผ้าทอไม้แกะสลัก เป็นต้น

ประเพณี-พิธีกรรม

ประเพณี พิธีกรรมของหมู่บ้านคอยคำ เดิมนั้นนับถือผี ปัจจุบันวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้ามามากขึ้น คนปะกาเกอญอดั้งเดิมลดน้อยลง รวมทั้งการศึกษา สื่อ เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ การสื่อสารกับคนเมือง เนื่องจากบ้านคอยคำการคมนาคมสะดวก และอยู่ไม่ไกลจากแหล่งชุมชนมาก ประเพณีคล้ายกับชุมชนเมืองทั่วไป เช่น ประเพณียี่เป็ง หรือประเพณีลอยกระทง ประเพณีทานข้าวใหม่ ประเพณีทำบุญสืบชะตาหมู่บ้าน ประเพณีรดน้ำดำหัวเจ้าพ่อผาด่าน ซึ่งจะจัดทำขึ้นทุกปี โดยจัดเป็นงานในระดับตำบล (เจ้าพ่อผาด่านเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ทุกคนให้ความเคารพบูชา) และประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา

ด้านพิธีกรรม เช่น การสะเดาะเคราะห์ ผู้ซื้อมือ พิธีการแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ งานศพ งานบวช และงานบุญต่าง ๆ เป็นต้น

สภาพปัญหาของหมู่บ้าน

๑. ปัญหาไม่มีงานทำแน่นอน ทำให้รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ขาดเงินทุนในการสนับสนุน เนื่องจากชาวบ้านบ้านคอยคำ ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง อาชีพหลักจึงเป็นการรับจ้าง แต่ปัจจุบันไม่ค่อยมีการจ้างงานในชุมชนต้องออกไปรับจ้างภายนอกชุมชน หรือต่างจังหวัด ซึ่งรายได้ไม่แน่นอน รวมทั้งชาวบ้านขาดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจในการประกอบอาชีพ
๒. ปัญหาน้ำขาดแคลน เนื่องจากลักษณะดินบ้านคอยคำ เป็นดินปนทราย ทำให้ดินกักเก็บน้ำไม่อยู่ สภาพทั่วไปจึงแห้งแล้ง โดยเฉพาะหน้าแล้ง น้ำในการบริโภคแทบจะไม่มี ส่วนในการทำเกษตรนั้นในช่วงหน้าแล้งนั้น ไม่มีน้ำเพียงพอที่จะทำการเกษตรได้

หมู่ที่ 14 บ้านปงผาง ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมา

เดิมที่บ้านปงผางชาวบ้านได้ย้ายมาจากห้วยแม่ผึ้ง อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ต่อมาได้อพยพมาตั้งอยู่ใหม่ 4 จุด คือ ห้วยขงกา ห้วยโป่ง ห้วยหมู และบ้านปงผาง ไม่นานชาวบ้านทั้ง 4 จุด ได้รวมกันมาอยู่ที่บ้านปงผาง มี 5 หลังคาเรือนเท่านั้น สาเหตุที่ตั้งชื่อหมู่บ้านปงผาง เพราะที่ดินบริเวณนี้มี

การเพาะปลูกยาสูบเป็นจำนวนมาก เมื่อมียาสูบมากต้องมีการตากยาสูบเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงเรียกว่า "ผาง" และบริเวณนี้เป็น ปง เลยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า "ปงผาง" จนถึงทุกวันนี้

ผู้นำหมู่บ้าน

1. นายคำปวงนาคอน ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายเฉลิมชาติงามตาสกุล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ
3. นายเสาร์คำศรีไพรสกุลพงษ์ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ

ที่ตั้ง

ทิศเหนือ ติดกับ บ้านแม่สะเงาะ
ทิศใต้ ติดกับ อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง
ทิศตะวันออก ติดกับ อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านห้วยเหี้ยะ ตำบลทาแม่ลอบ

ลักษณะทางภูมิประเทศ

เป็นพื้นที่สูงมีภูเขาล้อมรอบ มีแม่น้ำแม่ขนาดไหลผ่าน

ข้อมูลทางประชากร

ชาย	164	คน
จำนวนครัวเรือน	82	ครัวเรือน
หญิง	145	คน
รวม	309	คน

ข้อมูลด้านคมนาคม

สามารถเดินทางได้ด้วยรถจักรยานยนต์และการเดินเท้า ระยะทาง 18 กิโลเมตร นับจากถนนลาดยาง มีถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ บางช่วงและถนนลูกรัง จำนวน 1 สาย มีระยะทางอยู่ห่างจากอำเภอแม่ทา ประมาณ 36 กิโลเมตร เดินทางในช่วงฤดูฝนมีความยากลำบากมาก

ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ

1. ผ้าทอด้วยกี่เอว
2. ผลิตภัณฑ์จักสานจากผิวไม้ไผ่

การทอผ้าด้วยกี่เอว เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน วัตถุประสงค์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการทอผ้าส่วนแล้วเป็นอุปกรณ์ที่ทำจากธรรมชาติทั้งสิ้น โดยไม่อาศัยเครื่องจักรกลอย่างอื่น

เป็นเครื่องทุ่นแรง ตลอดจนถึงการยกคอกและลวดลายของผลิตภัณฑ์ล้วนแล้วแต่เป็นแนวความคิดที่สร้างสรรค์จากอดีตสู่ปัจจุบันทั้งสิ้น

ข้อมูลศิลปวัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล

1. ประเพณีการเลี้ยงผีประจำปี เดือนมกราคมของทุกปี
2. ประเพณีการเลี้ยงผีต้นน้ำกลาง เดือนมีนาคม
3. ประเพณีทำบุญข้าวใหม่ เดือนมกราคมของทุกปี
4. ประเพณีการเลี้ยงผีไฟ เดือนกรกฎาคม
5. ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ช่วงเดือนเมษายน
6. ประเพณีสงกรานต์พระพุทธรูปและรูปจำลองเจ้าพ่อผาด่าน ช่วงเดือนเมษายน

ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว/สถานบริการ

1. หมู่บ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง
2. คอยนกและคอยเขี้ยว
3. Home Stay บ้านปงผาง

ข้อมูลทักษะฝีมือแรงงาน

1. ฝ้ายทอมือกะเหรี่ยง
2. การจักสานผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้จากผิวไม้ไผ่

สภาพสังคม

- ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร ร้อยละ 60
- ครัวเรือนมีความอบอุ่น ผู้พิการและผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว
- เด็กได้รับการศึกษาภาคบังคับทุกคน
- คนในหมู่บ้านที่อายุ 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้และได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ร้อยละ 40
- ครัวเรือนมีน้ำประปาใช้ทุกครัวเรือน แต่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ปัจจุบันใช้ไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์พลังงานแสงอาทิตย์

การศึกษา/การสาธารณสุข/ทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม

- ด้านการศึกษา หมู่บ้านปงผาง มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาในหมู่บ้าน คือ โรงเรียนบ้านป่าเลาสาข ปงผางรวมไปถึงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวงบ้านปงผาง ซึ่งอยู่ในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่อายุระหว่าง 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้ร้อยละ 40 เด็กอายุ 3-5 ปีเต็ม ได้รับการบริการ

เลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน ร้อยละ 40 เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 45

- ด้านการสาธารณสุข คนในหมู่บ้านปงผาง หากเจ็บป่วยเล็กน้อยจะใช้บริการสถานีอนามัยบ้านป่าเลา ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้าน 18 กม. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีดวัคซีนครบ และได้รับการดูแลหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 80 เด็กแรกเกิด-15 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ร้อยละ 30 และได้รับการฉีดวัคซีนครบ คิดเป็นร้อยละ 100

- ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านปงผาง ได้มีการร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเครือข่ายป่าชุมชนช่วยกันดูแลรักษาเรื่องความสะอาดตามที่สาธารณะและถนนในหมู่บ้าน มีการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญๆ ต่าง ๆ

หมู่ที่ 15 บ้านแม่สะแงะ ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านแม่สะแงะเป็นหมู่บ้านที่แยกตัวออกมาจากหมู่บ้านผาด่าน ผู้นำหมู่บ้านหรือชุมชนเป็นกลุ่มชนเผ่า ส่งผลให้การรวบรวมข้อมูลจึงสามารถทำได้บางส่วนดังนี้

ผู้นำหมู่บ้าน

1. นายอนุวัฒน์วรรัตนชัยกุล	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายเงินอินตา	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ
3. นายดาวสูงบรรพต	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ

ลักษณะทางภูมิประเทศ

เป็นพื้นที่สูงมีภูเขาล้อมรอบ มีแม่น้ำแม่ขนาดไหลผ่าน

ข้อมูลทางประชากร

ชาย	130	คน
จำนวนครัวเรือน	68	ครัวเรือน
หญิง	127	คน
รวม	257	คน

ข้อมูลด้านคมนาคม

สามารถเดินทางได้ด้วยรถจักรยานยนต์และการเดินเท้า มีถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ และถนนลูกรัง จำนวน 1 สายมีระยะทางอยู่ห่างจากอำเภอแม่ทา ประมาณ 32 กิโลเมตร

ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ

1. ผ้าทอด้วยกีเอา
2. ผลิตภัณฑ์จักสานจากผิวไม้ไผ่

การทอด้วยกีเอา เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน วัตถุประสงค์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการทอด้วยแล้วเป็นอุปกรณ์ที่ทำจากธรรมชาติทั้งสิ้น โดยไม่อาศัยเครื่องจักรกลอย่างอื่นเป็นเครื่องทุ่นแรง ตลอดจนถึงการยกดอกและลวดลายของผลิตภัณฑ์ล้วนแล้วแต่เป็นแนวความคิดที่สร้างสรรค์จากอดีตสู่ปัจจุบันทั้งสิ้น

ข้อมูลศิลปวัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล

1. ประเพณีการเลี้ยงผีประจำปี เดือนมกราคมของทุกปี
2. ประเพณีการเลี้ยงผีต้นน้ำกลาง เดือนมีนาคม
3. ประเพณีทำบุญข้าวใหม่ เดือนมกราคมของทุกปี
4. ประเพณีการเลี้ยงผีไฟ เดือนกรกฎาคม
5. ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุช่วง เดือนเมษายน
6. ประเพณีสงกรานต์พระพุทธรูปและรูปจำลองเจ้าพ่อผาด่าน ช่วงเดือนเมษายน
7. ประเพณีเลี้ยงผีประจำครอบครัว ไม่ได้กำหนดเวลา
8. ประเพณีไล่ผีในหมู่บ้าน เดือนพฤษภาคม

ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว/สถานบริการ

1. หมู่บ้านชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง

1.9 ข้อมูลทักษะฝีมือแรงงาน

มีทักษะด้านฝีมือการทอด้วยกีเอา และการจักสานจากผิวไม้ไผ่ โดยกลุ่มสตรีแม่บ้านและกลุ่มผู้สูงอายุ

1.10 สภาพสังคม

- ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร ร้อยละ 60
- ครัวเรือนมีความอบอุ่น ผู้พิการและผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว
- เด็กได้รับการศึกษาภาคบังคับ ร้อยละ 80
- คนในหมู่บ้านที่อายุ 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้และได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ร้อยละ 60
- ครัวเรือนมีน้ำประปาใช้ทุกครัวเรือน แต่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ปัจจุบันใช้ไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์พลังงานแสงอาทิตย์

การศึกษา/การสาธารณสุข/ทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม

- ด้านการศึกษาหมู่บ้านแม่สะเง๊ะ มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาอยู่ในหมู่บ้านคือโรงเรียนบ้านป่าเลา สาขาแม่สะเง๊ะประชากรส่วนใหญ่อายุระหว่าง 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้ร้อยละ 60 เด็กอายุ 3-5 ปีเต็ม ได้รับการบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนร้อยละ 75 เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 80
- ด้านการสาธารณสุข คนในหมู่บ้านแม่สะเง๊ะ หากเจ็บป่วยเล็กน้อยจะใช้บริการสถานีอนามัยบ้านป่าเลาซึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้าน หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีดวัคซีนครบ และได้รับการดูแลหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 100 เด็กแรกเกิด-15 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ร้อยละ 80 และได้รับการฉีดวัคซีนครบ คิดเป็นร้อยละ 100
- ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านแม่สะเง๊ะ ได้มีการร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเครือข่ายป่าชุมชนช่วยกันดูแลรักษาเรื่องความสะอาดตามที่สาธารณะและถนนในหมู่บ้าน มีการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ๆ ต่าง ๆ

หมู่ที่ 16 บ้านคอยยาว ตำบลทากาส อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมา

บ้านคอยยาว หมู่ที่ 16 เดิมเป็นหมู่บ้านป่าเลา หมู่ที่ 9 และในปี 2549 ทางอำเภอแม่ทาได้ประกาศให้มีการแยกหมู่บ้านใหม่ บ้านคอยยาว หมู่ที่ 16 จึงได้แยกออกจากบ้านป่าเลา หมู่ที่ 9 เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2549 โดยนายอำเภออาณัติ วิทยานุกุลปลัดพงษ์เชษฐ์ ใจสมัค ปลัดเชิดชัย พิมพ์กะกักร์ ได้อำนวยความสะดวกในการแยกหมู่บ้าน

ประวัติผู้นำหมู่บ้าน

1. นายวิฑูรย์ถนอมจิตร

ปี 2549-ปัจจุบัน ผู้นำหมู่บ้าน

1. นายวิฑูรย์ถนอมจิตร ผู้ใหญ่บ้าน

2. นายจงเจริญเลากาส สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาส

3. นายแก้ววรรณชัยเกษมฤดีอุดม สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทากาส

ที่ตั้ง

ทิศเหนือ ติดกับ บ้านแพะฮันต์

ทิศใต้ ติดกับ บ้านแม่ขานาด

ทิศตะวันออก ติดกับ บ้านป่าเลา

ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านหนองผึ้ง

ลักษณะทางภูมิประเทศ

เป็นพื้นที่สูงมีภูเขาล้อมรอบ มีแม่น้ำแม่ขนาบไหลผ่าน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนลำไย และที่นา

ข้อมูลทางประชากร

ชาย	194	คน
จำนวนครัวเรือน	113	ครัวเรือน
หญิง	182	คน
รวม	376	คน

ข้อมูลด้านคมนาคม

สามารถเดินทางได้โดยรถส่วนตัว มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกใช้ติดต่อกันหมู่บ้าน มีทั้งถนนลูกรัง ถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนลาดยาง และถนนบดอัด ระยะทางอยู่ห่างจากอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ประมาณ 26 กิโลเมตร

ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ

1. ผ้าทอด้วยกี่เอว
2. ผลิตภัณฑ์จักสาน

การทอผ้าด้วยกี่เอว เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน วัตถุประสงค์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการทอผ้าแล้วเป็นอุปกรณ์ที่ทำจากธรรมชาติทั้งสิ้น โดยไม่อาศัยเครื่องจักรกลอย่างอื่นเป็นเครื่องทุ่นแรง ตลอดจนถึงการยกดอกและ

ลวดลายของผลิตภัณฑ์ล้วนแล้วแต่เป็นแนวความคิดที่สร้างสรรค์จากอดีตสู่ปัจจุบันทั้งสิ้น

ข้อมูลศิลปวัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล

1. ประเพณีถวายทานข้าวใหม่ ช่วงเดือนมกราคม
2. ประเพณีเข้าโสสานกรรม ช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม
3. เทศกาลงานปอยหลวง ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม
4. สืบชะตาหมู่บ้าน ช่วงเดือนเมษายน
5. ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ช่วงเดือนเมษายน
6. ประเพณีสงฆ์พระพุทธรูปและรูปจำลองเจ้าพ่อผาด่าน ช่วงเดือนเมษายน
7. ประเพณีถวายทานขันข้าว ช่วงเดือนเมษายน, สิงหาคม, กันยายน, ตุลาคม
8. วันวิสาขบูชา ช่วงเดือนพฤษภาคม
9. ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ช่วงเดือนกรกฎาคม
10. ประเพณีถวายทาสลากภัต ช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน
11. ประเพณีวันลอยกระทง ช่วงเดือนพฤศจิกายน

12. ประเพณีเลี้ยงผีเสื้อบ้าน ช่วงเดือน กุมภาพันธ์ - มิถุนายน ของทุกปี
13. ประเพณีเลี้ยงผีเรือน (ผีตระกูล) ปีละครั้ง
14. ประเพณีสงกรานต์พระพุทธรูปอารามบ้านป่าเลา-คอยยาว ช่วงเดือนมิถุนายน

ข้อมูลทักษะฝีมือแรงงาน

1. ฝึทอมือกะเหรี่ยง
2. การแกะสลักไม้
3. การก่อสร้าง

สภาพสังคม

- ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร ร้อยละ 60
- ครัวเรือนมีความอบอุ่น ผู้พิการและผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว
- เด็กได้รับการศึกษาภาคบังคับทุกคน
- คนในหมู่บ้านที่อายุ 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้และได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ร้อยละ 70
- ครัวเรือนมีน้ำประปาใช้ทุกครัวเรือน และมีไฟฟ้าใช้ ทุกครัวเรือน

การศึกษา/การสาธารณสุข/ทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม

- ด้านการศึกษา หมู่บ้านคอยยาว ไม่มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาในหมู่บ้านแต่เด็กนักเรียนจะไปเรียนหนังสือโรงเรียนบ้านป่าเลา ซึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้าน คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่อายุระหว่าง 15-60 ปี อ่านออกเขียนได้ร้อยละ 70 เด็กอายุ 3-5 ปีเต็ม ได้รับการบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน ร้อยละ 70 เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 90
- ด้านการสาธารณสุข คนในหมู่บ้านคอยยาว หากเจ็บป่วยเล็กน้อยจะใช้บริการสถานอนามัยบ้านป่าเลา ซึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้าน หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีดวัคซีนครบ และได้รับการดูแลหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 100 เด็กแรกเกิด-15 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ร้อยละ 70 และได้รับการฉีดวัคซีนครบ คิดเป็นร้อยละ 100
- ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านคอยยาว ได้มีการร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเครือข่ายป่าชุมชนช่วยกันดูแลรักษาเรื่องความสะอาดตามที่สาธารณะและถนนในหมู่บ้าน มีการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ๆ ต่าง ๆ

ตำบลตาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

หมู่ที่ 1 บ้านชุมเงิน ตำบลตาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

บ้านชุมเงิน แต่เดิมพื้นที่เต็มไปด้วยป่าและที่ราบสูง ครั้งแรกมีครอบครัวหนึ่งมาทำมาหากินจะอพยพมาจากที่ใดไม่ทราบ ชื่อ นายแสน คำวงษา โดยตั้งบ้านอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้านปัจจุบัน ใกล้กับลำน้ำแม่ทา เพราะมีที่ลุ่มตามริมน้ำพอทำมาหากินได้ โดยต่อมาเรียกบ้านนี้ว่า “บ้านขวยคุ่น” ต่อมาเจ้าหลวงเจ้าผู้ครองนครลำพูนในสมัยนั้นได้ส่งคนมาเลี้ยงโค กระบือ ตามที่ลุ่มน้ำแม่ทານี้ โดยมีนายหลวงเป็นผู้นำโค กระบือมาเลี้ยง ได้ปลูกกระท่อมอาศัยชั่วคราว ต่อมาไม่นานนักพวกที่อยู่บ้านขวยคุ่นเห็นว่าบริเวณแห่งนี้ดีกว่าที่ตนอยู่ เพราะน้ำท่วมไม่ถึง จึงได้พากันอพยพมาอยู่อาศัยมากขึ้น ณ ที่นายหลวงอาศัย

ต่อมามีผู้ไปพบหลุมขนาดใหญ่อยู่ใกล้ๆ บ้าน ปัจจุบันนี้อยู่ระหว่างวัดกับโรงเรียน ตามเรื่องราวเล่าสืบต่อกันมาได้มีผู้เสาะแสวงหาโชคลาภ (เงินทอง) ตามลายแทง ก็ได้มาพบตามความต้องการ จึงได้ช่วยกันออกแรงขุด ในไม่ช้าไม่นานก็เห็นไหเงินโผล่ออกมา ต่างก็พากันดีใจดีใจ และคิดอะไรไม่ออก มีคนหนึ่งในงานนี้ดีใจมากกว่าคนอื่นๆ ก็ลุกขึ้นจับด้ามเสียมทำที่ขี้ม้าแล้ววิ่งโยกเขยกไปรอบๆ ปากหลุม โดยที่ในสมัยนั้นการคมนาคมไม่สะดวกจะไปไหนมาไหนที่ต้องขี่ม้าเป็นพาหนะสำหรับผู้มีเงินทอง ขณะขี่ม้า (เสียม) อยู่รอบปากก็ตะโกนว่าเมียเขาจะเป็นของเราครั้งนี้แน่แล้ว” พอหยุดทำที่ขี้ม้าก็หมายใจจะจะช่วยกันยกไหเงินนั้นขึ้นมา ที่ไหนได้ไหเงินได้ยุบหายเข้าไปเสียแล้ว แต่เขาก็พยายามช่วยกันขุดต่อไปอีก แต่ก็พบแต่ความว่างเปล่า รู้นี้ได้เอาไม้ไผ่รวกมาทดลองหย่อนลงไปดูหาที่สุดมิได้ ชาวบ้านที่อยู่บริเวณใกล้กับชุมนี้ก็เลยให้ชื่อว่า “บ้านชุมเงิน” トラบเท่าจนถึงบัดนี้ แต่ในปัจจุบันนี้ปากชุมหรือหลุมนี้ได้แคบลงไปมาก ยังคงเหลือปากชุมกว้างประมาณ 2 วาเศษ ส่วนรูนั้นยังมีเท่าทุกวันนี้

ภูมิประเทศ

บ้านท่าชุมเงิน ตั้งอยู่ที่เนินสูง เป็นป่าและภูเขา มีที่ราบระหว่างหุบเขา พอจะใช้ในการเกษตรกรรมบ้างเพียงส่วนน้อย และมีที่ลุ่มตามลำน้ำแม่ทา ที่ใช้ในการทำนา ทำสวน

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ลำน้ำแม่ทา และเขตอำเภอเมืองลำพูน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ห้วยป็นป็น และห้วยหนองเย็น หมู่บ้านสบเมย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านคอยครั้ง หมู่ที่ 7
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	เขตอำเภอป่าซาง

บ้านท่าชุมเงิน มีพื้นที่ทั้งหมด 3,000 ไร่ แบ่งเป็นที่อยู่อาศัย จำนวน 200 ไร่ พื้นที่ป่าไม้ จำนวน 2,300 ไร่ พื้นที่เกษตร จำนวน 500 ไร่

ประชากร มีทั้งหมด 201 ครัวเรือน ประชากรจำนวน 462 คน

ด้านการศึกษา มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 แห่ง

ด้านศาสนา มีวัดประจำหมู่บ้าน จำนวน 1 แห่ง

แหล่งน้ำ

ฝายหนองสร้อย (น้ำแม่ทา) สันฝายขนาด กว้าง 15 เมตร ความยาว 70 เมตร ความสูง 2.40 เมตร
พื้นที่รองรับน้ำ 3 ตร.กม. พื้นที่เพาะปลูก 900 ไร่

น้ำแม่ทา ความกว้าง 40 เมตร ความยาว 1,500 เมตร ความลึกน้ำเฉลี่ยในฤดูฝน 3 เมตร พื้นที่
เพาะปลูก 100 ไร่

ห้วยปลายบิน ความกว้าง 2-2.5 เมตร ความยาว 3,000 เมตร ความลึกน้ำเฉลี่ยในฤดูฝน 0.80
เมตร พื้นที่เพาะปลูก 800 ไร่

อ่างเก็บน้ำหนองเย็น สันอ่างกว้าง 6 เมตร ความยาว 138 เมตร พื้นที่รับน้ำ 4 ตารางกิโลเมตร
พื้นที่เพาะปลูกฤดูฝน 800 ไร่ พื้นที่เพาะปลูกฤดูแล้ง 800 ไร่

สระเก็บน้ำบ้านชุมเงิน ความกว้าง 40 เมตร ความยาว 47 เมตร ความลึกกักเก็บน้ำ 3 เมตร น้ำขุน
และแห้งในฤดูแล้ง

บ่อสูบ 1 โรงเรียนบ้านทาชุมเงิน ความกว้าง 4 นิ้ว ความลึก 90 เมตร น้ำดื่ม-น้ำใช้ในชุมชน

บ่อสูบ 2 โรงเรียนบ้านทาชุมเงิน ความกว้าง 6 นิ้ว ความลึก 35 เมตร น้ำดื่ม-น้ำใช้ในชุมชน

บ่อสูบ 3 ที่สาธารณะบ้านทาชุมเงิน ความกว้าง 6 นิ้ว ความลึก 90 เมตร น้ำดื่ม-น้ำใช้ในชุมชน

บ่อดอก 1 ความกว้าง 4 นิ้ว ความลึก 8-12 เมตร น้ำดื่ม-น้ำใช้ในชุมชน

บ่อดอก 2 ความกว้าง 4 นิ้ว ความลึก 8-12 เมตร น้ำดื่ม-น้ำใช้ในชุมชน

บ่อน้ำบาดาล ตั้งในโรงเรียน ประปาหมู่บ้านขนาดใหญ่ น้ำดื่ม-น้ำใช้ในชุมชน

บ่อน้ำบาดาล ตั้งในหมู่บ้าน (คอยชุมเงิน) ประปาหมู่บ้านขนาดเล็ก น้ำดื่ม-น้ำใช้ในชุมชน

หมู่ที่ 2 บ้านสบเมย ตำบลทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

เมื่อประมาณกว่า 100 ปี ได้มีการตั้งหมู่บ้านนี้ขึ้นมา โดยราษฎรอพยพมาจากหมู่บ้านเล็กๆ 3
หมู่บ้าน คือ บ้านปางดินขอ บ้านหนองแห้ง และบ้านปางเลื่อย หมู่บ้านที่อพยพมาเดี๋ยวนี้ได้กลายเป็นทุ่ง
นาไปหมดแล้ว บ้านสบเมยนี้โดยการก่อตั้งด้วยผู้มีอาวุโสผู้หนึ่งชื่อ นายธรรมเสนา อุ่นนันทาส ซึ่งอยู่บ้าน
ปางเลื่อย ได้อพยพมาก่อตั้งก่อนคนอื่น โดยตั้งอยู่สองฟากฝั่งน้ำแม่เมยยาวไปตามลำน้ำ น้ำแม่เมยได้ไหล
มาบรรจบกับน้ำแม่ทาตรงบ้านนี้ หมู่บ้านนี้จึงมีชื่อตามลำน้ำแม่เมยว่า “บ้านสบเมย”

ภูมิประเทศ

บ้านสบเมย ตั้งอยู่ในที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูก

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านคอยครั้ง หมู่ที่ 11
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านปางแม่ลอบ หมู่ที่ 6
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านสวนหลวง หมู่ที่ 3

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านท่าชุมเงิน หมู่ 1

บ้านสบเมย มีพื้นที่ 1,500 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย 300 ไร่ พื้นที่ป่าไม้ 300 ไร่ พื้นที่เกษตร 900 ไร่

ประชากร บ้านสบเมย มี 407 ครัวเรือน ประชากรจำนวน 1,206 คน

ด้านการศึกษา มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 แห่ง

ด้านศาสนา มีวัดประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง

แหล่งน้ำ

สระเก็บน้ำห้วยน้ำจ้ำ ความกว้าง 68 เมตร ความยาว 135 เมตร พื้นที่เพาะปลูก 400 ไร่

ทำนบปลาห้วยน้ำจ้ำ ความกว้าง 60 เมตร ความยาว 60 เมตร ใช้การประมงและเพาะปลูก 50 ไร่

บ่อดอก 1 ประปาหมู่บ้าน ขนาดเล็ก ตั้งที่หน้าศูนย์พัฒนาตำบล ความกว้าง 4 นิ้ว ลึก 8-12 เมตร

บ่อดอก 2 ประปาหมู่บ้าน ขนาดเล็ก ตั้งที่ธรณีสงฆ์บ้านสบเมย ความกว้าง 4 นิ้ว ลึก 8-12 เมตร

บ่อดอก 3 ประปาหมู่บ้าน ขนาดเล็ก ตั้งที่สถานีอนามัย ความกว้าง 4 นิ้ว ความลึก — เมตร

บ่อดอก 4 ประปาหมู่บ้าน ขนาดเล็ก ตั้งที่ วัดสบเมย ความกว้าง 4 นิ้ว ความลึก 8-12 เมตร

หมู่ที่ 3 บ้านสวนหลวง ตำบลท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

เมื่อประมาณกว่า 200 ปี มาแล้ว เจ้าหลวงผู้ครองนครลำพูน จะเป็นองค์ใดไม่ปรากฏชัด ได้มาสร้างอุทยานเพื่อการพักผ่อนอิริยาบถในยามว่างราชการขึ้นที่บ้านนี้ แต่เดิมเป็นป่าดง เมื่อสร้างสวนขึ้นแล้วก็ปลูกต้นไม้มานานา ชนิดเอาไว้ จะปรากฏเห็นต้นตาลบ้าง ต่อมาชาวบ้านได้เรียกหมู่บ้านตามสวนของเจ้าหลวง ว่า “บ้านสวนหลวง” ตราบกระทั่งปัจจุบัน

ภูมิประเทศ

บ้านสวนหลวง ประกอบไปด้วยป่าและภูเขา ที่ราบจะมีเฉพาะตามลำน้ำแม่ขนาด พอได้ทำเป็นที่นา สวน ไร่

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านสัน หมู่ที่ 4

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านสบเมย หมู่ที่ 2

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านท่ากาศ หมู่ที่ 4

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตบ้านสบเมย หมู่ที่ 2 กับบ้านหมู่ 10

บ้านสวนหลวง มีพื้นที่ทั้งหมด จำนวน 2,400 ไร่ แบ่งเป็น พื้นที่อยู่อาศัย จำนวน 200 ไร่ พื้นที่ป่า จำนวน 1,000 ไร่ พื้นที่เกษตร 1,200 ไร่

ประชากร บ้านสวนหลวง มีครัวเรือน 235 ครัวเรือน ประชากรจำนวน 528 คน

ด้านการศึกษา มีโรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง

ด้านศาสนา มีวัดประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง

แหล่งน้ำ

ห้วยคูเต่า ความกว้าง 1.50 เมตร ความยาว 600 เมตร ความลึกน้ำเฉลี่ยฤดูฝน 0.5-1 เมตร พื้นที่เพาะปลูก 200 ไร่

สระเก็บน้ำห้วยคูเต่า ความกว้าง 50 เมตร ความยาว 60 เมตร ความลึกเก็บกักน้ำ 3 เมตร พื้นที่เพาะปลูก 200 ไร่

ห้วยหลอด ความกว้าง 1.50 เมตร ความยาว 2,500 เมตร ความลึกน้ำเฉลี่ยฤดูฝน 0.5-1 เมตร พื้นที่เพาะปลูก 300 ไร่

ห้วยน้ำหอม (ห้วยทรายขาว) ความกว้าง 2 เมตร ความยาว 2,000 เมตร ความลึกน้ำเฉลี่ยฤดูฝน 0.80 เมตร พื้นที่เพาะปลูก 1,200 ไร่

อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำหอม ความกว้างสันอ่าง 6 เมตร ความยาว 100 เมตร ความสูง 6 เมตร ใช้ในการประมง และการเกษตรพื้นที่ 1,200 ไร่

ห้วยผาผึ้ง ความกว้าง 2 เมตร ความยาว 1,600 เมตร ความลึกน้ำเฉลี่ยฤดูฝน 0.5-1 เมตร พื้นที่เพาะปลูก 20 ไร่

ฝายน้ำแม่ขนาด สันฝายกว้าง 5 เมตร ความยาว 20 เมตร สันฝายสูง 1 เมตร พื้นที่รองรับน้ำ 1 ตร.กม. พื้นที่เพาะปลูก 350 ไร่

บ่อโยก ความกว้าง 4 นิ้ว ความลึก 55 เมตร (โยกเสีย ใช้งานไม่ได้)

บ่อดอก ประปาหมู่บ้าน ขนาดเล็ก ความกว้าง 4 นิ้ว ความลึก 8-12 เมตร

ประปาหมู่บ้าน ตั้งที่วัดสวนหลวง น้ำดื่ม-น้ำใช้ ใช้ในชุมชน

หมู่ที่ 4 บ้านสัน ตำบลทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

คำว่า “สัน” โดยลักษณะพื้นที่แล้วตั้งอยู่บนเนินหรือสันสูง บางแห่งเป็นที่ราบ ประกอบไปด้วย หิน ตามคำบอกเล่าสืบต่อมาว่า เมื่อประมาณ 300 ปี มาแล้ว พื้นที่นี้อุดมสมบูรณ์ไปด้วยไม้สักอันมีค่า ขึ้นอยู่ทั่วไป มีป่าไม้เบญจพรรณขึ้นหนาแน่น ชาวบ้านศรีป่านได้มาทำไร่ และปลูกโรงเรือนดูแลเลี้ยงสัตว์ พอถึงคราวน้ำหลาก น้ำแม่ทาจะเอ่อท่วมบริเวณที่ราบราษฎรจะดอนสัตว์ไปอยู่ที่เนินสูงน้ำท่วมไม่ถึง ต่อมาเมื่อมีคนอพยพมาจากบ้านศรีป่าน และที่อื่นๆ มาจับจองเป็นที่อยู่อาศัยบนสันนี้ นานเข้ามีผู้คนมากขึ้น จึงขยับขยายไปตั้งบ้านเรือนอยู่อีกสันหนึ่ง ทางทิศใต้ของโรงเรียนปัจจุบันนี้ เรียกชื่อว่า “บ้านสันใหม่” บ้านสันเดิมมีชื่อว่า “บ้านสันเก่า”

ต่อมาประมาณ 100 ปีเศษ ที่ชาวบ้านสันใหม่และบ้านสันเก่าอาศัยอยู่ ก็ได้มีผู้คนอพยพเข้าไปอยู่ในทุ่งป่าแฝก โดยเห็นว่าพื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูก เป็นที่ราบต่ำพอน้ำแม่ทาเอ่อนองท่วมอยู่เนืองๆ ก็

พากันอพยพไปอยู่อีกสั้หนึ่ อยู่ทางทิศตะวันตกของบ้านสันเก้า ให้ชื่อบ้านว่า “บ้านสันกะยอม” ส่วนทุ่งแฝก ปัจจุบันเรียกเพี้ยนไปเป็นบ้านทุ่งแฝง และในขณะนี้มีราษฎรอาศัยอยู่ประมาณ 27 ครัวเรือน ห่างออกไปทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านสัน ประมาณ 800 เมตร ย่านทุ่งนาอยู่ติดกับลำน้ำแม่ทา และมีผู้เฒ่าผู้แก่เล่าสืบมาว่า มีวัดร้างอยู่วัดหนึ่งได้ถูกน้ำแม่ทากัดเซาะตลิ่งพัง วัดได้จมลงในแม่น้ำนี้ เดิมมีชื่อว่า “วัดโจงเจง” ในปัจจุบันนี้ไม่มีหลักฐานเหลืออยู่ให้เห็น สิ่งสำคัญต่างๆ เช่น พระพุทธรูปจมอยู่ใต้น้ำด้วย

ภูมิประเทศ

บ้านสันมีลักษณะเป็นที่ราบสูงลาดเอียงไปทางทิศเหนือ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินปนหิน

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ลำน้ำแม่ทา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	เขตหมู่ 3 บ้านสวนหลวง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ลำน้ำแม่ทา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านดอยครั่ง

บ้านสันมีพื้นที่ทั้งหมด 1,500 ไร่ แบ่งเป็น พื้นที่อยู่อาศัย 500 ไร่ พื้นที่ เกษตร 1,000 ไร่

ประชากร บ้านสันมี 277 ครัวเรือน ประชากร จำนวน 900 คน

ด้านการศึกษา มีโรงเรียนระดับประถมจำนวน 1 แห่ง

ด้านศาสนา บ้านสัน ไม่มีวัดประจำหมู่บ้าน จึงไปประกอบพิธีทางศาสนาด้วยกัน ณ วัดทาศรีบ้าน

แหล่งน้ำ

น้ำแม่ทา ความกว้าง 40 เมตร ความยาว 1,000 เมตร ความลึกน้ำเฉลี่ยในฤดูฝน 3 เมตร

บ่อสูบ ความกว้าง 6 นิ้ว ความลึก — เมตร

บ่อโยก ความกว้าง 4 นิ้ว ความลึก 80 เมตร (ยังใช้งานได้)

บ่อดอก ความกว้าง 4 นิ้ว ความลึก 6-8 เมตร

ประปาหมู่บ้าน 1 ขนาดเล็ก ตั้งที่โรงเรียนบ้านสัน

ประปาหมู่บ้าน 2 ขนาดเล็ก ตั้งในหมู่บ้าน

ประปาหมู่บ้าน 3 ขนาดเล็ก ตั้งในหมู่บ้าน

หมู่ที่ 5 บ้านศรีบ้าน ตำบลทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

คำว่า “ศรีบ้าน” นี้ มาจากคำพื้นเมืองของชาวไทยภาคเหนือว่า “ศรี” กับ “บ้าน” คำว่าศรี หมายถึง ต้นไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง ที่ถือกันว่าเป็นต้นไม้ที่ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งชาวไทยภาคกลางเรียกว่า “ต้นโพธิ์”

ส่วนคำว่าป่านั้น หมายถึงลักษณะของสิ่งของหรือต้นไม้ที่ล้มทับขวางทาง ดังนั้นคำว่า “ศรีป่าน” นี้จึงหมายถึงต้นไม้ที่ล้มขวางทาง และมีประวัติเล่ามาพอสังเขปดังนี้

เดิมทีบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านนี้ เป็นพื้นที่ ที่เต็มไปด้วยป่าตามเชิงเขา มีลำน้ำสายเล็กๆ ไหลผ่านแม่น้ำสายเล็กนี้ก็คือแม่น้ำทาเอนเอง และริมฝั่งของแม่น้ำตรงที่ปลูกบ้านในปัจจุบัน มีต้นไม้ใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง มีอายุประมาณไม่น้อยกว่า 100 ปี เมื่อกระแสน้ำไหลผ่านนานเข้าทางน้ำได้แคบลงกว่าเดิม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระแสน้ำไหลแรงมาก ทำให้ต้นไม้ต้นนี้ไม่สามารถต้านทานได้ ทำให้ล้มทับขวางทางน้ำเมื่อกระแสน้ำไหลไม่สะดวก ก็จึงเขาไปตามทางที่ไม่มีสิ่งกีดขวาง เกิดเป็นทางน้ำสายใหม่ไหลอ้อมโค้งตามต้นไม้ต้นนี้ จนบรรจบกับสายเดิม ส่วนบริเวณต้นไม้ที่ล้มทับก็กลายเป็นเกาะกว้างใหญ่ขึ้น เป็นพื้นที่ ที่อุดมไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร ผู้คนก็อพยพมาอยู่บริเวณนี้เป็นจำนวนมากจนกลายเป็นหมู่บ้าน และมีชื่อว่า “บ้านศรีป่าน” ดังเหตุผลที่กล่าวข้างต้น

ภูมิประเทศ

หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ติดชายป่าและเชิงเขา ลาดต่ำไปทางทิศตะวันตก กับลำแม่น้ำทา ไหลย้อนเป็นรูปครึ่งวงกลมล้อมหมู่บ้านศรีป่านไว้ มีที่ราบตามลุ่มน้ำที่พอทำนาและยาวขนานไปตามลำแม่น้ำทา ดินเหมาะสมแก่การเพาะปลูกพืชผลเป็นอย่างดี มีเนื้อที่ประมาณ 2 ตร.กม.

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อ	หมู่บ้านที่ 11
ทิศใต้	ติดต่อ	ลำน้ำแม่ทา และหมู่บ้านทากาศ
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ทางหลวงสายจังหวัด (สายทาจกร-แม่ทา)
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ลำน้ำแม่ทา และเขตบ้านสัน หมู่ที่ 4

ประชากร ชาย 65 คน หญิง 72 คน รวม 137 คน บ้าน 50 หลังคาเรือน

การปกครอง นายปวง ปานคาส เป็นผู้ใหญ่บ้าน

การศึกษา มีโรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง

มีโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 1 แห่ง

การศาสนา มีวัดประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง

ความต้องการ 1. มีแหล่งน้ำให้เพียงพอความต้องการ

2. มีถนนคอนกรีตในหมู่บ้านให้ครบทุกซอย

แหล่งน้ำ

น้ำแม่ทา ความกว้าง 40 เมตร ความยาว 1,000 เมตร ความลึกน้ำเฉลี่ยฤดูฝน 3 เมตร
ฝายศรีป้าน-บ้านสัน (ฝายน้ำล้นมีบานประตูระบายน้ำ) สันฝายกว้าง 2 เมตร สันฝายยาว 44 เมตร
สันฝายสูง 1.50 เมตร ใช้งานไม่ได้ ประตูน้ำเสีย พื้นที่เพาะปลูก 350 ไร่
บ่อดอก ตั้งที่วัดศรีป้าน ความกว้าง 4 นิ้ว ความลึก 8 เมตร
ประปาหมู่บ้าน 1 ขนาดเล็ก ตั้งที่วัดศรีป้าน

หมู่ที่ 6 บ้านแม่เมย ตำบลทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ก่อนนี้อยู่ในความปกครองขึ้นอยู่กับบ้านสวนหลวง โดยมีกำนันตำบลปกครองโดยตรง ต่อมาเมื่อราษฎรอยู่หนาแน่นพอที่จะแยกหมู่บ้านได้ ตามประกาศจังหวัดลำพูน ลงวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2514 ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2514 เป็นต้นไป ก่อนมาบริเวณหมู่บ้านนี้เป็นดงไม้สัก ขณะนี้เหลืออยู่บ้างต่อมามีชาวเกรียง ขอมบ้าง (ขมุ) ชาวไทยพื้นเมืองบ้าง ไปทำไร่ ทำสวน เพราะสภาพของดินดี มีแม่น้ำเมยเป็นน้ำสำคัญในการทำเกษตร ซึ่งคนที่มาแรกเริ่มตั้งเป็นครอบครัว คือ

พ่อหนานเสา-แม่หล้า ชาวกะเหรี่ยง

พ่อหลวงดี-แม่แก้วมารี ชาวไทย

พ่อหลวงขุย-แม่ดา ชาวขมุ

พ่อหลวงเหมย-แม่หลวงคุ่น ชาวกะเหรี่ยง

พ่อหลวงเชิด-แม่หลวงหล้า ชาวกะเหรี่ยง

ลุงจำปา-แม่ป้า ชาวไทย

ลุงหล้า-แม่ตาเขียว ชาวกะเหรี่ยง

รวม 9 ครอบครัวนี้ เป็นคนเริ่มต้นสร้างหมู่บ้าน ต่อมามีคนอื่นอพยพทวีมากขึ้นทุกทีจนกลายเป็นหมู่บ้านและให้ชื่อบ้านตามลำน้ำว่า “บ้านแม่เมย” มาจนบัดนี้ (คำว่าพ่อหลวง-แม่หลวง ในที่นี้เป็นคำยกย่องในชั้นปู่ ย่า ตา ทวด ไม่ได้หมายถึงแก่บ้านหรือผู้ใหญ่บ้าน)

จากตำนานเล่าว่า เสนาอำมาตย์ ของพระนางจามเทวี ได้ไล่แก่ง ที่มีลักษณะเป็นสิทองจากในเมืองมาหลายวันหลายคืน จนมาถึงแม่น้ำสายหนึ่งจึงหยุดพักรู้สึกปวดเมื่อยตามร่างกาย จึงให้ชื่อแม่น้ำสายนี้ว่า “แม่น้ำเมย” คำว่า “เมย” หมายความว่าตรงกับคำไทยว่า “ป่วย ไข้ ไม่สบาย เจ็บ ปวด” ปัจจุบันเรียกเพี้ยนมาเป็นแม่น้ำเมย ซึ่งต่อมาประชาชนอพยพมาจากหมู่บ้านอื่นๆ มาอยู่บริเวณนี้จึงตั้งชื่อบ้านแห่งนี้ว่า “บ้านแม่เมย” ต่อมาเมื่อมีคนอาศัยอยู่เพิ่มจะแยกออกจากการปกครองของหมู่บ้านสวนหลวง เพิ่งจะแยกออกจากการปกครองมาเป็นของตนเอง เมื่อ พ.ศ. 2515 โดยมีนายหลวย ลีแซม เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

ภูมิประเทศ

หมู่บ้านตั้งอยู่ในที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำเมยไหลผ่าน ทำเลเหมาะแก่การเพาะปลูก เช่น ทำสวน ทำไร่ ชาวบ้านได้อาศัยลำน้ำนี้เพื่อทำการเกษตร นอกจากนั้นก็มีการปลูกพืชยืนต้น เช่น ลำไย เมื่อฤดูแล้งน้ำมันจะขาดแคลนเพราะเป็นลำห้วยเล็กๆ ไม่พอแก่การทำนา ทำสวนได้ตลอดทั้งปี มีเนื้อที่ประมาณ 48 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อ	บ้านสบเมย หมู่ที่ 2
ทิศใต้	ติดต่อ	หมู่บ้านหมู่ที่ 2 มีทางเกวียนตัดแดนที่บวกควาย
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	หมู่บ้านที่ 3 มีลำน้ำเมยเป็นเขตแดน
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	อำเภอเวียงเจ็ดยี่

ประชากร	ชาย 419 คน หญิง 391 คน รวม 810 คน บ้าน 283 หลังคาเรือน
การปกครอง	นายประสงค์ ศรีสวัสดิ์เพ็ญ เป็นผู้ใหญ่บ้าน
การศึกษา	มีโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 1 แห่ง
การศาสนา	ไม่มีวัดประจำหมู่บ้าน ต้องไปประกอบศาสนพิธี ณ วัดทาสบเมย (อารามแม่เมย)
ความต้องการ	1. มีแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการ 2. มีถนนคอนกรีตในหมู่บ้านให้ครบทุกซอย

หมู่ที่ 7 บ้านดอยครั้ง ตำบลทาชูมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ตามคำบอกเล่าสืบมาว่า นานมาแล้วได้มีชายหนุ่มคนหนึ่งมาเฝ้าถางทำไร่ปลูกข้าว ปลูกพืชผักต่างๆ ต่อมาเมื่อมีคนอพยพมาปลูกสร้างบ้านเรือนเพิ่มขึ้นและช่วยกันปรับที่ให้กว้างขึ้น จนกลายเป็นหมู่บ้านมาจนทุกวันนี้

ภูมิประเทศ

หมู่บ้านอยู่ในลักษณะพื้นที่ป่าเขา ชาวบ้านสร้างเรือนในที่ลุ่ม

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อ	วัดดอยครั้ง
ทิศใต้	ติดต่อ	ทุ่งนา
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ลำเหมืองและแม่น้ำทา
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ทุ่งนา

ประชากร	ชาย 273 คน หญิง 285 คน รวม 558 คน บ้าน 200 หลังคาเรือน
---------	--

การปกครอง นายปรีชา อุ่นนันทากศ เป็นผู้ใหญ่บ้าน
การศึกษา มีโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 1 แห่ง
การศาสนา มีวัดประจำหมู่บ้าน จำนวน 1 แห่ง
ความต้องการ 1. มีแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการ
2. มีถนนคอนกรีตในหมู่บ้านให้ครบทุกซอย

หมู่ที่ 8 บ้านแม่เหล็ก ตำบลทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

เนื่องจากหมู่บ้านมีลำห้วยแม่เหล็กไหลผ่าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านแม่เหล็ก” ประชาชนจึงอพยพมาอยู่ครั้งแรก จากหมู่บ้านบริเวณใกล้เคียง เช่น บ้านแม่ลอบ บ้านผาเงิบ เป็นต้น

ภูมิประเทศ ที่ราบเชิงเขา

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อ	ป่าและภูเขา
ทิศใต้	ติดต่อ	ป่าและภูเขา
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ป่าและภูเขา
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ป่าและภูเขา

ประชากร ชาย 146 คน หญิง 128 คน รวม 274 คน บ้าน 109 หลังคาเรือน
การปกครอง นายจักรกฤษ อินจาย เป็นผู้ใหญ่บ้าน
การศึกษา มีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน มาเรียนที่บ้านแม่เมย
การศาสนา มีสำนักสงฆ์ถ้ำจอมธรรมจำนวน 1 แห่ง
ความต้องการ 1. มีแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการ
2. มีถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้านให้ครบทุกซอย
3. มีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน

หมู่ที่ 9 บ้านห้วยเคื่อง ตำบลทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

บ้านห้วยเคื่องได้ตั้งเป็นหมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2522 โดย นายสาย ชมชื่น เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ซึ่งราษฎรได้อพยพมาจากบ้านสบเมย บ้านฝางหมื่น เป็นต้น ด้วยเหตุที่บริเวณแห่งนี้มีลำห้วย และมีต้น “มะเคื่อง” ขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงเรียกห้วยนี้ว่า “ห้วยเคื่อง” โดยตัดคำว่า “มะ” ออกไป เมื่อมาตั้งหมู่บ้านแห่งนี้ขึ้น จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านห้วยเคื่อง”

ภูมิประเทศ ที่ราบเชิงเขา

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านแม่เมย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านผาเงิบ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ภูเขา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ภูเขา

ประชากร ชาย 324 คน หญิง 319 คน รวม 643 คน มี 301 ครัวเรือน

การปกครอง นายนิกร นุกาศ เป็นผู้ใหญ่บ้าน

การศึกษา ไม่มีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ไปเรียนที่บ้านแม่เมย

การศาสนา มีสำนักสงฆ์ถ้ำจอมธรรม จำนวน 1 แห่ง

ความต้องการ

- มีแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการ
- มีถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้าน
- มีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน

หมู่ที่ 10 บ้านป่าไม้ที่ 1 ตำบลตาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

หมู่บ้านป่าไม้ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2519 โดยทางโครงการของกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยความควบคุมดูแลของกรมป่าไม้ได้จัดสรรที่ทำกินและที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้ที่ไม่มีพื้นที่ทำกิน โดยแบ่งเป็นที่อยู่อาศัย ครอบครัวยุคละ 2 งาน ที่ทำกินครอบครัวยุคละ 10 ไร่ โดยมีนายสิทธิพงศ์ เหลียงชัยกุล ควบคุมดูแลหมู่บ้านป่าไม้เริ่มตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกของประเทศ เป็นหมู่บ้านป่าไม้ที่ 1 ต่อมาทางกรมป่าไม้ ยกฐานะ เป็นหมู่บ้าน ก่อนนั้นขึ้นตรงกับบ้านศรีป่าน หมู่ที่ 5 ต.ตาชุมเงิน เป็นหมู่บ้านป่าไม้ หมู่ที่ 15 ในสมัยนั้น ในการดูแลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้แต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านปกครองในหมู่บ้าน โดยมี นายสม ดิการ เป็นผู้ใหญ่บ้านในปี พ.ศ.2530 จนถึงปัจจุบัน

ภูมิประเทศ เป็นที่ราบติดเชิงเขา

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ต.เหมืองจี้ อ.เมือง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ถนนทาจกร-แม่ทา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	เขตหมู่ที่ 11 ต.ตาชุมเงิน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	เขต ต.เหมืองจี้ อ.เมือง

ประชากร ชาย 182 คน หญิง 183 คน รวม 365 คน บ้าน 133 หลังคาเรือน

การปกครอง นายจักรกฤษ อินจาย เป็นใหญ่บ้าน

การศึกษา ไม่มีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ไปเรียนที่โรงเรียนบ้านศรีป้าน

การศาสนา ไม่มีวัดประจำหมู่บ้าน ไปประกอบศาสนกิจที่วัดทาศรีป้าน

ความต้องการ 1. มีแหล่งน้ำให้เพียงพอความต้องการ
2. มีถนนคอนกรีตให้ครบทั้งหมู่บ้าน
3. มีโรงเรียนและวัดประจำหมู่บ้าน

หมู่ที่ 11 บ้านแพะริมน้ำ ตำบลตาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

เนื่องจากบริเวณนี้เคยเป็นป่าติดกับลำน้ำแม่ทา คำว่า “ป่า” ก็คือ “แพะ” นั่นเอง จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านแห่งนี้ว่า “บ้านแพะริมน้ำ” ประชาชนที่อพยพมาอยู่ครั้งแรก ก็มาจากหมู่บ้านใกล้เคียง คือ บ้านหนองหมู บ้านศรีป้าน บ้านทากาศ เปี้ยตัน

ภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่มติดกับลำน้ำทา

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านหนองหมู
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ลำน้ำทา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านหนองหมู
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านศรีป้าน

ประชากร ชาย 30 คน หญิง 27 คน รวม 57 คน

การปกครอง นายปิ่นแก้ว รัตนมณี เป็นผู้ใหญ่บ้าน

การศึกษา ไม่มีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ไปเรียนโรงเรียนบ้านศรีป้าน

การศาสนา ไม่มีวัดประจำหมู่บ้าน ไปประกอบศาสนพิธี ณ วัดทาศรีป้าน

ความต้องการ 1. มีแหล่งน้ำให้เพียงพอความต้องการ
2. มีถนนคอนกรีตในหมู่บ้านให้ครบทุกซอย
3. มีวัด และ โรงเรียนประจำหมู่บ้านของตนเอง

ลำห้วยสาขาลุ่มน้ำแม่ทาทอนกลาง

1. ห้วยแม่สะปัวด
2. ห้วยแม่กิม

3. ห้วยแม่ขนาด

เป็นลำห้วยสาขาของกลุ่มน้ำแม่ทา อยู่ในพื้นที่ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน สภาพลำห้วยมีลักษณะลาดชันสูง มีชุมชนอาศัยอยู่ตามสองฝั่งน้ำ หลายชุมชนเป็นชนชนเผ่ากระเหรี่ยง (ชนเผ่าปายเกอะญอ) บางชุมชนเป็นคนพื้นเมือง ต่างอยู่ร่วมกันพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน

ฤดูฝน หากมีฝนตกติดต่อกันเป็นเวลานาน น้ำมีจำนวนมากเกินที่ป่าจะซับไว้ได้ น้ำเหล่านี้จะไหลมาจำนวนมาก มีความรวดเร็ว และน้ำเหล่านี้จะไหลผ่านไปเร็วเช่นกัน

ฤดูแล้ง ช่วงเดือนมีนาคม ถึง เดือนพฤษภาคม น้ำจะแห้ง เหลือเพียงบางลำห้วยสาขาเท่านั้นที่ไหล

สาย มีประมาณ ๕๐ สาย ตลอดกลุ่มน้ำ และตามลำห้วยสาขาของกลุ่มน้ำแม่ขนาด

ลำห้วยย่อยในห้วยแม่ขนาด

ห้วยแม่กิม	ห้วยแม่สะออน	ห้วยปู่ปา
ห้วยเม้งก	ห้วยเย็น	ห้วยผักต้อ
ห้วยมะไฟ	ห้วยสนสะเห่า	ห้วยแม่สะเงะ
ห้วยเตาปูน	ห้วยต้นตอง	ห้วยปากกล้วย
ห้วยน้ำฮาก	ห้วยผาคันไค	ห้วยกระทิง
ห้วยไม้ปุย	ห้วยป้าง	ห้วยมะหุ้ง
ห้วยป่าค่าน้อย	ห้วยผาค่าน้อย	ห้วยน้ำจำ
ห้วยป้าง	ห้วยแม่อมอีก	
ห้วยบวกแคร่	ห้วยเมย	

สภาพปัญหา

- ริมฝั่งน้ำหลายจุดพังทลายจากการถูกน้ำกัดเซาะ
- ทราบถูกน้ำพัดพาไปถมที่นาเมื่อมีน้ำหลาก
- ฝ่ายของชาวบ้านพังชำรุดเสียหาย
- บางปี สัตว์เลี้ยง (วัว ควาย หมู ไก่) ถูกน้ำพัดพาไปตามน้ำ ล้มตายจำนวนมาก
- พันธุ์ปลาดน้อยลงเพราะขึ้นไปวางไข่ตามต้นน้ำไม่ได้ เพราะมีการสร้างฝายคอนกรีตกั้นไว้
- ต้นไม้ที่ถูกน้ำกัดเซาะล้มและไหลมาตามน้ำหลาก ไหลไปชนสิ่งปลูกสร้างเสียหาย
- ฤดูแล้งมีน้ำดื่มสำหรับสัตว์ไม่เพียงพอ

การดูแลรักษาป่า

- มีการปลูกป่าเสริม ตามกิจกรรมต่างๆ
- การบวชป่า เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ชาวบ้านและลูกหลานเห็นความสำคัญในการรักษาดูแลป่า

- มีคณะกรรมการดูแลจัดการป่า
- การจัดทำแนวกันไฟป้องกันเขตป่าที่ชุมชนดูแลอยู่
- ดับไฟป่าที่ลุกลามเข้ามา และไฟที่เกิดจากชาวบ้านไปแอบเผา

ข้อเสนอแนะ การจัดการดูแลป่า

- สร้างฝายชะลอน้ำ ตามลำห้วยต่างๆ เพิ่มขึ้นมากขึ้น
- ช่วยกันดูแล ดิน น้ำ ป่า
- ไม่ตัดไม้ทำลายป่า
- มีข้อบัญญัติ อบต. ว่าด้วยการจัดการป่าโดยชุมชน
- สร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กในบางจุดที่มีความเหมาะสม
- การสร้างฝายได้ทราย เพื่อชะลอกักเก็บน้ำให้ไหลช้าลง